



วารสาร

สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

BULLETIN DE L' ASSOCIATION THAÏLANDAISE DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS

ฉบับที่ 83 - 84 ปีที่ 21 เล่มที่ 3 - 4 กรกฎาคม - ธันวาคม 2541

Vol. 83 - 84 20^e Année NO. 3 - 4 Juillet - Décembre 1998

ISSN 0857 - 0604

วารสารสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

BULLETIN DE L'A.T.P.F.

ฉบับที่ 83-84 ปีที่ 21 เล่มที่ 3-4 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2541 ISSN 0857-0604

คณะผู้จัดทำ ที่ปรึกษา

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
นางลัดดา วงศ์สายัณห์
นางธิดา บุญธรรม
นายเดช ตะละกัญ

กองบรรณาธิการ

นางสิทธา	พินิจภูวดล	บรรณาธิการ
นางสาวอัจฉรา	โชติบุตร	บรรณาธิการผู้ช่วย
นางสาวเตือนใจ	จตุลลย์	บรรณาธิการผู้ช่วย
นางสาวสุชาวดี	หนูนุกัถิ	กรรมกร
นางสาวอรุจจกทา	เชวน์ชลากร	กรรมกร
นางสาวสุชาสินี	ผลวัฒน์	กรรมกร
นางมลฤดี	ปาลสุข	กรรมกร
นางมยุรี	บารมี	เลขานุการ
นางสาวนันทา	ไกรวิทย์	เลขานุการผู้ช่วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกรเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสและฝรั่งเศสศึกษา
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
3. เพื่อส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวิชาภาษาฝรั่งเศส วิชาฝรั่งเศสศึกษา และระเบียบวิธีสอน

สำนักงานวารสาร เลขที่ 30/9 พหลโยธิน 2 กรุงเทพฯ 104(X)
โทร. 2790733 ติดต่อบรรณาธิการโดยตรง ที่อยู่ 511/108
จรัญสนิทวงศ์ 77 บางพลัด กทม. 107(X) โทร. และโทรสาร 4241552

กำหนดออกวารสาร ปีละ 4 ฉบับ ราคาฉบับละ 25 บาท
ค่าบำรุงสมาชิกวารสารปีละ 200 บาท พร้อมค่าส่ง สนใจขอรับได้
ที่ นางสิทธา พินิจภูวดล ณ สำนักงานวารสาร หรือที่อยู่

เจ้าของ : สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย
ASSOCIATION THAÏLANDAISE
DES PROFESSEURS DE FRANÇAIS

รายนามคณะกรรมการบริหาร ส.ค.ฟ.ท.

ชุดที่ 11 ประจำปี 2541-2542

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
องค์นายกิตติมศักดิ์

1. นางธิดา บุญธรรม อุปนายก
2. คุณหญิงวงจันทร์ พินัยนิติศาสตร์ อุปนายก
3. นางสาวนัฐสรีย์ ลีศิริเสรีญ เลขธิการและผู้จัดการ
4. นางสาวสุชาสินี ผลวัฒน์ เทรย์ญิก
5. นางสาวไพริน ศิริอังกูร นายทะเบียน
6. นางสาวอัจฉรา โชติบุตร สารณเัยกร
7. นางสาวอรุจจกทา เชวน์ชลากร สมาชิกสัมพันธ์
8. นางสาวประภา งานไพโรจน์ บรรณากรักษ์
9. นางอรวรรณ รัตนกาพ ประชาสัมพันธ์
10. นางพรทิพา ถาวรบุตร ปฏิคม
- !1. นางสาวอรวรรณ ป่านสาสดี ผู้ช่วยเลขธิการ
12. นางสาวศิริพร อินทเวดิน ผู้ช่วยเลขธิการ
13. นางสาวมาริสา การเวทย์ ผู้ช่วยเทรย์ญิก
14. นายเกรียงศักดิ์ เจริญมาศ ผู้ช่วยนายทะเบียน
15. นางสาวนันทา ไกรวิทย์ ผู้ช่วยสารณเัยกร
16. นางโกสุม สมหวัง ผู้ช่วยสมาชิกสัมพันธ์
17. นางสาวปรุงสุคนธ์ บุรณะถาวร ผู้ช่วยสมาชิกสัมพันธ์
18. นางสาวสุชาวดี หนูนุกัถิ ผู้ช่วยบรรณากรักษ์
19. นางมลฤดี ปาลสุข ผู้ช่วยปฏิคม
20. นางสาวชวีวรรณ ไชยวัฒน์ ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์

● ทักนะไต ๆ ที่แสดงออกในข้อเขียน ในวารสาร
ส.ค.ฟ.ท. นี้ เป็นของผู้เขียน มิใช่ของกองบรรณาธิการ
หรือของสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

พิมพ์ที่

บริษัทสำนักพิมพ์ วัฒนาพานิช จำกัด 31/1-32/2 ถนนพญาไชย กรุงเทพฯ 10200
นายรัชชัง จงพิพัฒน์สุข ผู้พิมพ์/ผู้โฆษณา โทร. 2224772-2222788 FAX. 2256556-7

สารบัญ



พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ นายกิตติติมศักดิ์	3
ปัญหาการใช้คำบุรพทในภาษาฝรั่งเศส Les problèmes de l' emploi des prépositions en français	ดารณี เมืองมา 4
บทบาทของสตรีในกวีนิพนธ์ของโบลแตร์ และแวร์แลน The Role of Women in the poetry of Beaudelaire and Verlaine	สงศรี, ศรีจันทร์พันธุ์ 14
ภาพสะท้อนมโนสำนึกของนักเขียนในงานวรรณกรรมฝรั่งเศส	ทักษิณี นาควัชระ 28
องค์นายกิตติติมศักดิ์เสด็จสู่ถิ่นตระการ อีสานตอนบน (ชัยภูมิ-ขอนแก่น)	สิทธา พินิจภูวดล 50
ข่าวจากเลขาราชการสมาคม	ณัฐสรณ์ ลีศิริเสริญ 63
กิจกรรมประจำปี ของ ส.ค.ฝ.ท (21-22 พ.ย. 2541)	อรรวรรณี ป่านสวาสดี 69
จากบรรณาธิการ	สิทธา พินิจภูวดล 75

ปก : จินตภาพใหม่ของสังสารวัฏ' 5 ผลงานของอภิชัย ภิรมย์รักษ์ 2531-2540 New Image of the Wheel of Life' 5, 1992. Mixed media on canvas, oil acrylic and gold leaf, 150 x 190 cm. โดยความเอื้อเฟื้อของจิตรกรเจ้าของผลงานผ่านมาทาง ผศ. ดร. สุทธาสินี ผลวัฒน์



พระราชกรณียกิจขององค์นายกกิตติมศักดิ์
สมาคมครูภาษาฝรั่งเศส
แห่งประเทศไทย
ขณะเสด็จนำมวลสมาชิก
ทัศนศึกษาภาคใต้
เมื่อมกราคม 2540



ขั้นตอนที่ 2 ประมวลและวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม

2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. โรงเรียน _____
มหาวิทยาลัย _____
อื่น ๆ _____
4. ระดับการศึกษาสูงสุด
() ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปลาย () ปริญญาเอก
() ปริญญาตรี () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
() ปริญญาโท
5. สถานภาพทางการศึกษา
() นักเรียน () ผู้ช่วยศาสตราจารย์
() นิสิตหรือนักศึกษา () รองศาสตราจารย์
() อาจารย์ () ศาสตราจารย์
6. จำนวนปีที่เรียนภาษาฝรั่งเศส
() 1 - 3 ปี () 1 - 15 ปี
() 1 - 7 ปี () 15 ปีขึ้นไป
() 1 - 9 ปี
7. จำนวนปีที่สอนภาษาฝรั่งเศส
() 1 - 3 ปี () 1 - 15 ปี
() 1 - 7 ปี () 15 ปีขึ้นไป
() 1 - 9 ปี
8. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้คำบุรพทในภาษาฝรั่งเศสหรือไม่
() มี () ไม่มี
9. ถ้ามี ท่านประสบปัญหาด้านใดบ้าง กรุณาตอบเป็นข้อ ๆ

10. ท่านมีวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อย่างไร กรุณาตอบเป็นข้อ ๆ

11. ท่านคิดว่าการวิจัยเรื่อง “ปัญหาการใช้คำบุรพทในภาษาฝรั่งเศส” จะมีประโยชน์หรือไม่ สำหรับการเรียนการสอนฝรั่งเศส

() มี

() ไม่มี

บรรดาผู้ที่กรุณาตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้คำบุรพทพอแยกได้ดังนี้ คือ คณาจารย์ในระดับมัธยมศึกษามีปัญหาที่รวบรวมได้ถึง 87 ข้อ ส่วนคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษามีทั้งหมด 33 ข้อ สำหรับนักศึกษาปีที่สี่วิชาเอกภาษาฝรั่งเศส สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีด้วยกันทั้งหมด 43 ข้อ

นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถามยังได้ออกวิธีแก้ปัญหาไว้ด้วย โดยคณาจารย์ในระดับมัธยมศึกษาได้ออกวิธีต่าง ๆ ไว้ถึง 79 ข้อ ส่วนคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาได้ออกวิธีแก้ไขปัญหาของตนเองไว้ 31 ข้อ สำหรับนักศึกษาระดับปีที่สี่นั้นแฉะวิธีแก้ปัญหาที่ใช้เป็นแนวทางรวม 31 ข้อเช่นกัน

เมื่อรวบรวมและเรียบเรียงปัญหาต่าง ๆ ในการใช้คำบุรพทฝรั่งเศส และวิธีแก้ไขปัญหามาตามผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาเปรียบเทียบกันดู เห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ มักจะตรงกันหรือคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งวิธีแก้ไขปัญหาคด้วย จึงสรุปเป็นสองประการดังนี้

ประการแรก ปัญหาการใช้คำบุรพทฝรั่งเศส จำแนกเป็น 4 ข้อใหญ่ดังนี้

1. การใช้คำบุรพทไม่ถูกต้อง
2. การใช้บุรพทตามหลังคำกริยาและคำคุณศัพท์
3. การใช้คำบุรพทในสำนวนต่าง ๆ
4. เมื่อใดควรใช้บุรพท a และบุรพท de และเมื่อใดใช้ได้ทั้งสองกรณี

ประการที่สอง วิธีแก้ไขปัญหาคการใช้คำบุรพทให้ถูกต้องมีอยู่ 5 ข้อใหญ่ คือ

1. ทำความเข้าใจกับวิธีการใช้บุรพทว่าทำหน้าที่อย่างไรในประโยค และควรใช้คำบุรพทใดจึงจะถูกต้อง
2. ฝึกจำคำบุรพทที่ตามหลังคำกริยาและคำศัพท์ให้แม่นยำ
3. รู้จักสังเกตสำนวนต่าง ๆ ว่าตามด้วยคำบุรพทตัวใดและพยายามจดจำทั้งสำนวน
4. การใช้บุรพท a และ de มีมากและก่อความสับสนได้ง่ายจึงควรตรวจสอบความถูกต้องกับพจนานุกรมหรือหนังสือคู่มือการใช้คำบุรพทฝรั่งเศสที่เชื่อถือได้เมื่อเกิดความไม่แน่ใจ
5. ควรฝึกทำแบบฝึกหัดให้บ่อยครั้ง เพื่อให้เกิดทักษะและนำคำบุรพทไปใช้ได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง

2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 (แบบฝึกหัด)

I. Ecrivez la préposition qui convient après le verbe:

1. Est - ce que cette rue aboutit à la poste:
2. Elle ne s'aperçoit pas de sa faute.
3. Il accuse son ami de trahison.
4. Des touristes s'apprêtent à s'embarquer sur le bateau.
5. Je pense qu'il faut l'avertir de son erreur.
6. Sur quoi te bases - tu pour dire une chose pareille.?
7. On ne cesse pas de la blâmer de sa conduite.
8. Ma mère m'a chargé d'une mission bien difficile.
9. Je voudrais vous complimenter pour votre succès.
10. Il a concentré tout son attention sur le problème qu'il a résoudre.

II. Ecrivez la préposition qui convient après l'adjectif

1. En ce moment. on voit rarement le directeur, it est souvent absent de son bureau.
2. Mon ami est tellement ancré dans ses opinions que je ne peux pas discuter avec lui.
3. Cette étudiante n'est pas bien intelligente. Croyez-vous qu'elle soit apte à devenir professeur?
4. Comme il doit être pénible pour elle d'assister à l'opération de son fils unique.
5. Le Premier Ministre est favorable à votre projet.
6. Cet élève est bon en français.
7. Personnellement, je trouve ce travail difficile à faire.
8. Il est nécessaire de terminez votre devoir aussi vite que possible.
9. Il m'est impossible d' être de son avis.
10. Elle n'est pas content de son sort.

III. Mettez la préposition exigée par le sens.

1. Elle se sont arrangées pour partir la semaine prochaine.
2. J'ai réussi m'arranger avec mes collègues.
3. Cette femme s'acharne contre les personnes qui ne pensent pas comme elle.
4. Il s'acharne à trouver la solution de son problème.
5. Elle affecte de ne pas me voir.
6. Cette jeune femme est très affectée par la mort brutale de son mari.
7. C'est très agréable de causer avec une personne intelligente.
8. Ces gens ne savent causer que de la pluie et du beau temps.
9. Vous y connaissez-vous en littérature?
10. Elle est connue pour sa jalousie.

IV. Complétez les phrases suivantes par une de ces locutions à valeur prépositive:

afin de, avec l'intention de, au coeur de, par amour pour, hors de

1. Elle a pris l'avion afin d'arriver à temps.
2. Fais ce travail par amour pour ta mère.
3. C'est bizarre! Nous sommes au coeur de la saison des pluies, mais il n'a pas encore plu.
4. Elle n'a pas dit cela avec l'intention de vous blesser.
5. Quand elle veut travailler tranquillement, elle envoie ses enfants hors de la maison.

V. Complétez les phrases suivantes par une de ces locutions à valeur verbale:

avoir pour but de, avoir accès à, faire appel à, venir en aide à, avoir besoin de

1. Il vous faut avoir une carte d'identité pour avoir accès à la bibliothèque.
2. Le gouvernement a pour but d'améliorer l'environnement.
3. Après la tempête, les pompiers viennent en aide aux personnes sinistrées.
4. On a besoin des uns et des autres.
5. En cas d'urgence. faites appel à la police.

แบบฝึกหัดมืออยู่ 5 ข้อ ใหญ่ ข้อแรกมี 10 ข้อ ข้อสองมี 10 ข้อ ข้อสามมี 10 ข้อ ข้อสี่และ ข้อห้ามีข้อละ 5 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน ผลที่ได้แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. คะแนนที่ได้จากคณาจารย์ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 83 ท่าน มีผู้ทำคะแนนเกินคะแนนเฉลี่ย (18.05) เพียง 42 ท่าน อีก 41 ท่านทำได้ต่ำกว่า แสดงให้เห็นว่าการใช้บรรพทให้ถูกต้องนั้นเป็นปัญหามากแม้ในระดับผู้สอน ซึ่งมีประสบการณ์การสอนมาหลายปี และบางท่านมีคุณวุฒิ การศึกษาสูงถึงระดับปริญญาโท

2. คะแนนที่ได้จากคณาจารย์ระดับอุดมศึกษาคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีคะแนนเฉลี่ย 33.8 คะแนน คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น คะแนนเฉลี่ย 32.4 คะแนน คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 37.12 และอาจารย์จากมหาวิทยาลัยรามคำแหงคะแนนเฉลี่ย 18.5 คะแนน จะเห็นได้ว่าในจำนวนอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งหมด การใช้คำบรรพทให้ถูกต้องยังเป็นปัญหาอยู่ แม้ว่าจะได้ศึกษาภาษาฝรั่งเศสมานานและมีประสบการณ์การสอนมาหลายปี ส่วนคะแนนนั้นทำได้ดีกว่าคณาจารย์ในระดับมัธยมศึกษา

3. คะแนนของนักศึกษาปีที่สี่เอกภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 25 คน คะแนนเฉลี่ย 18.48 มีนักศึกษาเพียง 12 คน ที่ได้คะแนนเกิน 18.48 สรุปได้ว่า นักศึกษายังไม่เข้าใจการใช้บรรพทมากนัก จำเป็นต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้มากขึ้น

ผู้วิจัยได้นำผลคะแนนมาวิเคราะห์ดูความถี่ของข้อผิดได้ผลสรุปดังนี้

ข้อที่ผิดมากที่สุดคือข้อที่ 2 ตอน 2 จำนวน 118 คน เพราะไม่ทราบว่คำคุณศัพท์ *ancéré* ตามหลังด้วยบรรพท *ans*

ข้อที่ผิดพลาดมากอันดับสองคือ ข้อ 9 ตอน 1 จำนวน 117 คน เพราะไม่ทราบว่คำกริยา *complimenter* ตามหลังด้วย คำบรรพท *pour*

ข้อที่ผิดพลาดมากอันดับสามคือ ข้อ 3 ตอน 3 จำนวน 110 คน เพราะไม่ทราบว่คำคุณศัพท์ pénible ตามหลังด้วยคำบุรพทตามหลังด้วย pour

ข้อที่ผิดพลาดมากที่สุดคือ ข้อ 10 ตอน 3 จำนวน 98 คน เพราะไม่ทราบว่คำคุณศัพท์ connue ตามหลังด้วยคำบุรพท pour

ข้อที่ผิดมากเป็นอันดับห้าคือ ข้อ 4 ตอน 5 จำนวน 83 คน เพราะไม่เข้าใจความหมายของประโยคจึงทำให้เติมช่องว่างไม่ถูก และผู้ตอบแบบสอบถามบางคนก็ไม่ได้เปลี่ยนรูปกริยาให้เป็น impératif ส่วนว่ที่ควรเลือกเติม คือ faites appel à ou fais appel à ก็ได้

ข้อที่ผิดมากเป็นอันดับหก คือ ข้อ 4 ตอน 4 จำนวน 58 คน เพราะไม่เข้าใจความหมายของประโยคจึงเลือกสำนวนมาใช้ไม่ถูก ส่วนว่ที่ควรเติม คือ à l'intention de

สรุปได้ว่าปัญหาใหญ่ที่สุดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามคือปัญหาคำบุรพทที่ตามหลังคำคุณศัพท์ (les prépositions après les adjectifs)

ปัญหาสำคัญรองอันดับหนึ่งคือ ปัญหาของคำบุรพทที่ตามหลังคำกริยา (Les prépositions après les verbes)

ปัญหาสำคัญรองอันดับสองคือ ปัญหาของคำบุรพทในสำนวนต่าง ๆ ที่มีค่าเท่ากับคำกริยา (Les prépositions dans des locutions à valeur verbale)

ปัญหาสำคัญอันดับสุดท้ายคือ ปัญหาการใช้สำนวนบุรพท (Locutions prépositives)

สรุปได้ว่า ผลของแบบสอบถามตอนที่สองสอดคล้องกับปัญหาต่าง ๆ ของแบบสอบถามตอนที่หนึ่ง

ขั้นตอนที่สาม ค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียงวิธีการใช้คำบุรพทในภาษาฝรั่งเศส พร้อมทั้งคำแปล ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความสะดวกในการค้นคว้า ทั้งนี้เพื่อช่วยในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนมักจะประสบกันอยู่เสมอ

ผู้วิจัยได้แยกเนื้อหางานวิจัยออกเป็น 8 บท คือ บทที่ 1 ถึงบทที่ 3 ว่าด้วยแบบสอบถามผลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และผลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 (แบบฝึกหัด) ส่วนบทที่ 4 ถึงบทที่ 8 แยกเนื้อหาตามปัญหาใหญ่ 4 ประการที่สรุปได้จากแบบสอบถามดังนี้ คือ

บทที่ 4 คำบุรพทกล่าวถึงคำบุรพทและวิธีใช้โดยทั่วไป

บทที่ 5 คำบุรพทที่ตามหลังคำคุณศัพท์ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาด้านนี้มากที่สุด ผู้วิจัยจึงเรียบเรียงคำคุณศัพท์ที่ตามด้วยบุรพทเฉพาะตามลำดับอักษร พร้อมด้วยตัวอย่างประโยคและคำแปล โดยคัดเลือกเฉพาะที่ใช้กันบ่อยและพบเห็นได้ทั่วไป ตัวอย่าง เช่น

A :

absent de = ไม่อยู่

En ce moment, le directeur est **absent de** son bureau

ตอนนี้ ผู้อำนวยการ*ไม่อยู่* ในห้องทำงาน

S :

supérieur à - *สูงกว่า* Aujourd'hui, la température est **supérieure à 30°**.

วันนี้อุณหภูมิ*สูงกว่า* 30 องศา

ในกรณีที่คุณศัพท์บางคำใช้ได้กับบุรพบทหลายคำ แต่มีความหมายเหมือนกัน ผู้วิจัยก็จะให้ตัวอย่างไว้ด้วย เช่น

R :

riche de = *เต็มไปด้วย, รวย (มีมาก)*

Ce pays est **riche en** pierres précieuses

ประเทศนี้*เต็มไปด้วย* อัญมณี. (มีอัญมณีมาก)

Il est **riche en** amis

เขารวย เพื่อน (มีเพื่อนมาก)

บทที่ 6 คำบุรพบทที่ตามหลังคำกริยา ผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาด้านนี้มากเป็นรองอันดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะมีมาก ยกแก่การจดจำ ทั้งยังสับสนระหว่างคำบุรพบท à กับ de เพราะมีที่ใช้มาก และบางครั้งใช้ได้ทั้งคู่อีกด้วย ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรเรียบเรียงคำกริยาที่ตามหลังด้วยคำบุรพบทไว้ตามลำดับอักษร ทั้งนี้โดยเลือกเอาเฉพาะคำกริยาที่ใช้กันบ่อยเท่านั้น ตัวอย่าง เช่น

A :

- aboutir à = *สิ้นสุดลงที่*

Cette rue **aboutit à** la poste

ถนนสายนี้สิ้นสุดที่ไปรษณีย์

T :

- terminer (se) par = *จบลงด้วย*

Ce roman **se termine par** la mort de l'héroïne

นวนิยายเรื่องนี้*จบลงด้วย* การตายของนางเอก

คำกริยาส่วนใหญ่ตามหลังด้วย à หรือ de จะมีแตกต่างกันบ้างก็คือ ตามด้วย **pour, envers, avec, contre, par** และ **sur** ดังนั้นจึงเกิดความสับสนได้ง่ายระหว่าง à กับ de เพราะนอกจากจะใช้มากและดูใกล้เคียงกันแล้ว บางครั้งยังใช้แทนกันได้ด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดความไม่แน่ใจว่าจะเป็น à หรือ de หรือใช้ได้ทั้งสองกรณีก็ควรตรวจสอบกับพจนานุกรมหรือหนังสือไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อความถูกต้อง

นอกจากนี้ การใช้ **à** และ **de** นำหน้าคำนามต้องระวังว่าคำนามที่ตามมานั้นเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์และเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย เพราะ **à** กับ **de** เปลี่ยนรูปตามคำนาม :

A :

- Je vais **à la** gare
- Je vais **au** marché.
- Je vais **à l'hôtel**.
- Je vais **aux** Etats - Unis.

De:

- On parle **de la** bête.
- On parle **du** film.
- On parle **de l'école**.
- On parle **des** fruits.

บทที่ 7 คำบุพบทในสำนวนที่มีค่าเท่ากับคำกริยา ซึ่งหมายถึงกลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำบุพบท คำกริยาและทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำกริยา การรู้จักใช้สำนวนเหล่านี้จะทำให้เขียนรูปประโยคได้ถูกต้องในบทนี้ ผู้วิจัยจึงรวบรวมและเรียบเรียงสำนวนที่มีค่าเท่ากับคำกริยา ซึ่งใช้กันแพร่หลายไว้ตามลำดับอักษรพร้อมทั้งคำแปลตัวอย่าง เช่น

A : - être de l'avis de quelqu'un = *เห็นด้วย*

Elle est toujours de l'avis de ses parents.

เธอเห็นด้วย กับพ่อแม่เสมอ

Mettre un terme à quelque chose = *ทำให้เสร็จ*

Il faut *mettre un terme* à ce projet.

ควรทำโครงการนี้ให้เสร็จ

สรุปได้ว่าสำนวนที่มีค่าเท่ากับคำกริยาเหล่านี้เป็นสำนวนที่ประกอบด้วยคำกริยาและคำบุพบทหลายคำโดยเฉพาะ **à**, **de**, **pour**, **avec** และ **sur**

ดังนั้น เพื่อให้จำได้ง่าย ควรจำทั้งสำนวน อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตอยู่ว่าสำนวนเหล่านี้บางครั้งไม่นิยมใช้มากนัก เพราะรูปประโยคค่อนข้างยากทำให้ผิดพลาดได้ง่าย ส่วนใหญ่จะนิยมใช้รูปประโยคแบบอื่นที่ใช้แทนกันได้และง่ายกว่า เช่นแทนที่จะใช้สำนวนว่า *présenter ses remerciements pour quelque chose à quelqu'un* ก็ใช้รูปกริยาว่า *remercier quelqu'un pour quelque chose* แทนเป็นต้น

บทที่ 8 คำบุพบทในสำนวนบุพบทซึ่งหมายถึงกลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำบุพบทหนึ่งหรือสองคำ ทำหน้าที่เช่นเดียวกับคำบุพบท ผู้วิจัยเห็นควรยกตัวอย่างประโยคการใช้สำนวนบุพบทซึ่งใช้กันแพร่หลายตามลำดับอักษรพร้อมทั้งคำแปล ตัวอย่าง เช่น

A :

afin de = เพื่อ Elle ne mange pas beaucoup afin de maigrir.

เธอกินไม่มากเพื่อ จะได้ผอม

A l'aide de = สำหรับช่วย

J e traduis à l'aide de dictionnaires.

ฉันใช้พจนานุกรมหลายเล่ม สำหรับ ช่วยแปล

R :

par rapport à = เกี่ยวกับ

Cette maison n'est pas belle par rapport à son prix.

บ้านหลังนี้ไม่สวยเมื่อเทียบกับ ราคาของมัน

บทสรุป จากผลของแบบสอบถาม “ปัญหาการใช้คำบุรพทในภาษาฝรั่งเศส” ผู้วิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ประเภท คือ คณาจารย์จากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยและนักศึกษาชั้นปีที่ 4 วิชาเอกภาษาฝรั่งเศส คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต่างประสบปัญหาในด้านนี้ทั้งสิ้น และจากการประมวลปัญหาต่าง ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอมา ผู้วิจัยสรุปปัญหาสำคัญได้ 4 ประการ เรียงตามลำดับดังนี้ คือ

1. ปัญหาในการใช้คำบุรพทโดยทั่วไป
2. ปัญหาในการใช้คำบุรพทตามหลังคำบุรพทตามหลังคำคุณศัพท์
3. ปัญหาในการใช้คำบุรพทตามหลังคำกริยา
4. ปัญหาในการใช้คำบุรพทในสำนวนต่าง ๆ

ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้ง 4 ข้อนี้ผู้วิจัยได้ทำตามข้อเสนอหลายข้อของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้อธิบายการใช้คำบุรพท และให้ตัวอย่างวิธีการใช้คำบุรพทตามหลังคำคุณศัพท์และคำกริยา รวมทั้งในสำนวนต่าง ๆ พร้อมคำแปล

อย่างไรก็ตามปัญหาการใช้คำบุรพทในภาษาฝรั่งเศสเป็นเรื่องยากเพราะคำบุรพทมีจำนวนมาก ทำให้สับสนและวิธีใช้ก็ต่างกัน จึงต้องระวังให้ดีเพราะถ้าใช้ผิดจะทำให้ความหมายของประโยคเปลี่ยนไปและทำให้ใช้ pronoms personnels และ pronoms relatifs ผิดไปด้วย นอกจากนี้ยังทำให้โครงสร้างของประโยคไม่ถูกต้องอีกด้วย ดังนั้นการทำความเข้าใจกับปัญหาเหล่านี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้สอนและผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสในทุกกระดับ ผู้วิจัยหวังว่าผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้ประสบปัญหาเหล่านี้เพราะการรวบรวมปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการนำเสนอวิธีการแก้โดยการให้ตัวอย่างวิธีใช้พร้อมทั้งคำแปลตามลำดับความยากของปัญหาและตามลำดับอักษรจะช่วยให้ค้นคว้าได้สะดวกง่ายดายยิ่งขึ้น

บทบาทของสตรีในกวีนิพนธ์ของโบลแตร์และแวร์แลน*

The Role of Women in the Poetry of Baudelaire and Verlaine

สังศรี ศรีจันทร์พันธุ์ *



กวีนิพนธ์ของชาร์ล โบลแตร์ (Charles Baudelaire) และของปอล - มารี เวอร์แลน (Paul Marie Verlaine) เป็นบทกวีที่มีชื่อเสียง มีความไพเราะและทรงคุณค่ายิ่งของวรรณกรรมฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 19 ความซาบซึ้งลาดในการเลือกใช้คำมาร้อยกรองของโบลแตร์ และความอ่อนหวานนุ่มนวลในการสรรหาคำที่มีเสียงเสมือนเสียงดนตรีที่แวร์แลนรจนานั้น ยังไม่มีกวีในยุคต่อมาลบล้างความสามารถของกวีทั้งสองได้

กวีทั้งสองมีแนวคิดการสร้างสรรค์กวีนิพนธ์แนวสัญลักษณ์นิยม (le symbolisme) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกวีนิพนธ์ยุคใหม่ (la poésie moderne) โดยกวีทั้งโบลแตร์และแวร์แลนมีแนวคิดตรงกันว่า

- 1) กวีนิพนธ์จัดเป็นศิลปะแขนงหนึ่ง ดังนั้นผู้ประพันธ์จะต้องใช้ศิลปะอย่างสูงในการประพันธ์ โดยยึดมั่นว่า “ศิลปะเพื่อศิลปะ” (L' Art pour l' Art)
- 2) ความสำคัญของกวีนิพนธ์มิได้เป็นเพียงการสื่อความเท่านั้น ต้องสื่อความรู้สึกโดยเฉพาะ โสດประสาท นั่นคือ ควรคำนึงไว้เสมอว่า บทกวีนิพนธ์คือเสียงดนตรี (la poésie est une musique) ต้องรจนาให้บทกวีมีความไพเราะราวเสียงเพลง
- 3) การร้อยกรองบทกวีควรใช้ความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งของกับวิญญานความคิด โดยใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อ (l'Art vit de symboles)
- 4) “ควรปรับปรุงคำประพันธ์ใหม่” (Il faut renouveler les vers) มิใช่ผูกติดกับกฎเกณฑ์การประพันธ์แบบเก่า การสังเกตจำนวนพยางค์ที่ใช้ในแต่ละบท แบบไหนจะให้ความรู้สึกกินใจ ไพเราะอ่อนหวานกว่ากัน

โบลแตร์ วางจุดมุ่งหมายของการรจนากวีนิพนธ์ว่า กวีนิพนธ์ต้องมีจุดมุ่งหมายทางจริยธรรม (moral) และต้องสอนบางสิ่งบางอย่างแก่ผู้อ่าน หนึ่งในสิ่งอันเป็นจุดยืนของกวีนิพนธ์ของเขา คือ จะพูดถึง ความเลวร้าย ความชั่ว ความทุกข์ (le mal) และบาป (péché) บ่อยมากและจุดมุ่งหมายหลักของเขา คือ ต้องดึงเอาความดี ความงาม ซึ่งซุกซ่อนอยู่ในความชั่วความไม่ดี (le mal) ออกมาให้ได้

* สรุปรายงานการวิจัย เรื่อง “การวิเคราะห์บทบาทของสตรีในกวีนิพนธ์ของโบลแตร์ และแวร์แลน” มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2541 โดย รศ. สังศรี ศรีจันทร์พันธุ์

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำหรับแวลวสิ่งที่เขายึดมั่นในการประพันธ์ คือ

1) การประพันธ์ต้องนึกถึงการสัมผัสเสียงให้ไพเราะราวเสียงดนตรี ก่อนสิ่งอื่นใด (de la musique avant toute chose) เพราะเสียงดนตรีให้ความรู้สึกที่จะฝัน การเป็นกวีต้องพยายามเป็นผู้ประสานระหว่างโลกทางวัตถุกับโลกทางใจ กวีเป็นเสมือนศิลปินต้องจรโลงศิลปะ แต่เป็นศิลปะการร้อยกรองให้มีท่วงทำนองเพลง และเขามีความเห็นว่ บทกวีจะไพเราะนุ่มนวลนั้น ต้องใช้จำนวนพยางค์เป็นจำนวนเลขคี่ (et pour cela prefere l'impair) คือ 5, 7, 9, 11 เป็นต้น

2) แวลว ต้องการเสนอรูปแบบกวีนิพนธ์ให้มีอิสระมากขึ้นไม่ต้องกังวลกับหลักเกณฑ์ต้องการความเรียบร้อยเหมือนมิได้ตั้งใจ แต่ในความเป็นจริงต้องไตร่ตรองยิ่งในการใช้คำที่ให้ความรู้สึกกระทบใจผู้อ่าน เขาจึงเป็นกวีที่ผู้ศึกษาวรรณกรรมฝรั่งเศส ไม่เคยลืมเดือนผลงานของเขา เช่น ผลงานชื่อ Ariettes oubliées (บทเพลงที่ลืมไปแล้ว) ในชุด Romances sans paroles (เพลงรักที่ไม่มีคำร้อง) ซึ่งเขาพรรณนาถึงความทุกข์อย่างเหลือล้นของกวีโดยขึ้นต้นว่า

หัวใจฉันรำไห้

ราวกับสายฝนหลังในเมือง

ความเหนื่อยหน่ายเจ็บปวดอะไรหนอ

ที่ทิ่มแทงหัวใจฉันเช่นนี้

บทบาทของสตรีในกวีนิพนธ์ของโอดแลร์

บทบาทต่าง ๆ ของสตรีในบทกวีนิพนธ์ Les Fleurs du Mal “ มวลดอกไม้ของความชั่ว ” พอจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. บทบาทของสตรีทั่วไป ที่โอดแลร์กล่าวถึง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นทัศนคติที่โอดแลร์มีต่อสตรีทั่วไป

2. บทบาทของสตรีที่โอดแลร์เจาะจงในผลงานของเขา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บทบาทของสตรีนามต่าง ๆ ที่เขากล่าวถึง หรือที่เป็นแรงดลใจให้เขาผลิตบทกวีสู่สายตาผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านจะทราบทันทีว่าเขาประพันธ์ให้สตรีคนไหน

1. บทบาทของสตรีทั่วไป

โอดแลร์ มีทัศนคติต่อสตรีในแง่ลบ โดยเขามีความคิดว่าสตรีเป็นอันตรายสำหรับนักเขียน (la femme est dangereuse aux gens de lettres) สตรีเป็นศัตรูกับนักเขียน และยิ่งกว่านั้นโอดแลร์ มีความเห็นว่าสตรีเป็นปรปักษ์กับหนุ่มที่ชอบความสุข สตรีจะเป็นตัวถ่วงความสุข

1.1 สตรีมีบทบาทเสมือนความตาย (la mort) กล่าวคือ สตรีเป็นต้นเหตุของบาป เป็นผู้ให้กำเนิดชีวิต และเป็นต้นเหตุของความตายของชาย

โอดแลร์ มักมองสตรีเปรียบเทียบกับความตายและความเสเพล เพราะสตรีเป็นต้นตอให้ชายประพฤติดิฉันนำไปสู่ความตาย ดังนั้น ทั้งความประพฤติเสเพลและความตาย จึงเป็นสองสิ่งที่อยู่กันไปเสมือนสองสาวแสนดีที่ไม่เคยแยกจากกัน ดังจะพบ ในบทกวี “Les deux bonnes soeurs”

น้องสาวแสนดีทั้งสอง

ความประพฤติเสเพล และความตายเป็นสาวที่น่ารักสองคน
 ความฟุ่มเฟือยของจูบและความแข็งแรงของสุขภาพ
 มีสีข้างที่บริสุทธิ์เสมอและขลิบด้วยผ้าสกอปรก
 ได้ริ้วแรงนรีนัครที่ไม่เคยให้กำเนิดเด็ก

1.2 บทบาทของสตรีของโบลแลร์จะเป็นเสมือนสิ่งของที่ต้องมีทั้งความสวยและความ
 น่าเกลียดน่ากลัวละเล้ากันไป เขาจะกล่าวถึงสตรีระของสตรีอย่างเปิดเผยในบทกวี “Don Juan
 aux enfers” “จากบทกวีบทนี้ โบลแลร์ จะพูดถึงสตรีในลักษณะที่ไม่รักนวลสงวนตัว พร้อมจะพลี
 ภายให้ชาย หรือเป็นสตรีที่ค่อนข้างโง่เขลา ถูกหลอก ถูกทรยศ ขณะเดียวกันเธอก็อาจทรยศคนอื่น
 และหลอกหลวงอื่นได้เช่นกัน

ดอนฮวนที่นรก

เมื่อดอนฮวนแหวกคลื่นลงไปใต้พิภพ
 และเมื่อเขาได้ตบรางวัลให้แก่คนพายเรือคนขอทานที่เสิร์ฟส้อย
 มีดวงตาที่ผยองเหมือนปราชญ์กรีก
 ด้วยแขนที่มุงแก้มแค้นและแข็งแรงจับกรรเชียงมัน
 เหล่าสตรี ผยองที่ห้อยย้อย และกระโปรงที่ถลอกขึ้น
 บิดตัวไปมาภายใต้วิมานมืด
 เหมือนกับฝูงสัตว์ที่ตกเป็นเหยื่อลูกโยนลงมา
 เบื้องหลังเขามีเสียงหวีดร้องโหยหวน

2. บทบาทของสตรีที่เขาเจาะจงแต่งไว้ในบทกวีนิพนธ์ของเขา

2.1 บทบาทของสตรีที่เป็นมารดา (Madame Aupick)

ดังได้กล่าวแล้วว่า โบลแลร์ รักเทิดทูนมารดาของเขามากกว่าสตรีคนใด ไม่เคยคิด
 จะหาสตรีใดมาเทียบเท่า ไม่เคยมีประวัติว่าสนใจในความคิดความงามของสตรีคนใด จนคิดจะแต่งงาน
 เป็นคู่ครองที่มั่นคงตลอดไป เพราะเขาไม่พบสตรีที่สวยและดีเท่ามารดา อาจเป็นเพราะสังคมของ
 เขาค่อนข้างแคบ คบกันอยู่กับหมู่เพื่อนกวีด้วยกันใช้ชีวิตตามร้านกาแฟ บทกวีที่เขานิพนธ์ให้
 มารดานั้น เป็นความรักความหลังที่เขาจำได้ถึงอีกปกริยาที่มารดาเคยแสดงทั้งกับตัวเขาและบุคคล
 ในบ้านบทกวีบทนั้นชื่อว่า “la servante au grand coeur dont vous étiez jalouse”
 (สาวใช้ใจกว้างที่คุณเคยริษยา) อยู่ในชุด Le Crépuscule du matin”

สาวใช้ใจกว้างซึ่งคุณเคยริษยา
 ซึ่งนอนหลับใหลได้รุ่มเงานาง ๆ ของสนามหญ้า
 เราต้องนำดอกไม้ไปวางไว้ให้เธอเสมอ คนตาย
 คนตายที่น่าสงสารผู้มีความทุกข์ล้ำลึก

อย่างเรียบง่าย ผมเห็นคุณนั่งอยู่ในเก้าอี้นุ่ม
 ในคืนเศร้าที่หนาวเหน็บของเดือนธันวาคม
 ผมเห็นคุณนั่งซุกอยู่ที่มุมห้องนอนของผม
 โศกกำสรวล จากส่วนลึกของที่นอนนิ่มนิรันดร์
 ครุ่นคิดถึงลูกที่โตแล้วด้วยสายตาของความเป็นแม่
 ผมใคร่จะตอบแทนจิตใจที่เปี่ยมศรัทธาของแม่
 ในขณะที่หยดน้ำตาหยาดลงเบาตาของแม่ได้บ้างไหมหนอ

ภาพลักษณ์ของมารดาจะเป็นภาพลักษณ์ของความทรงจำที่ดีงามในยามเด็กเสมอ จะเห็นได้จาก
 บทกวีบทนี้สะท้อนให้เห็นถึงบ้านหลังน้อย สีขาว ซึ่งมีความเรียบง่ายภายนอก แต่ภายในหล่อ
 หลอมด้วยความรักของแม่-ลูก การใช้ชีวิตที่เปี่ยมด้วยความรัก ความเข้าใจกันในบ้านน้อยที่ไม่หรูหรา
 แต่มีมิตรภาพโดยรอบ จนเพื่อนบ้านแอบมองด้วยความอิจฉา

ฉันไม่เคยลืมบ้านที่อยู่ไม่ห่างตัวเมืองนัก
 บ้านสีขาวของเรา หลังเล็กแต่สงบเงียบ

2.2 บทบาทของสตรีขายบริการทางเพศ : ซารา (Sara)

ดังที่ทราบแล้วว่า ความรักของโบลแดร์เป็นเรื่องไม่มีกฎเกณฑ์ เรื่องของความรู้สึกจะไม่
 สามารถแยกแยะได้ บางครั้งคนเราจะพบความน่าเกลียดน่ากลัวพร้อม ๆ กับความน่าอภิรมย์ได้
 เช่นกัน มนุษย์เราอาจมีความสุขยิ่งในความโหด ถ้าเขาสามารถค้นจนพบเช่นเดียวกับ ซาร์ล โบลแดร์
 หลับนอนกับหญิงขายบริการที่ตาเหล่ หัวล้านไปครึ่งหัว หน้าผากถลอกกรวากับเป็นโรคเรื้อน เขาเอง
 พรรณนาถึงเธอไว้ว่า

“สัตว์โลกผู้นำสงสาร ผู้ให้ความสุขแทบจะขาดใจ
 มีเสียงแหลมปนหัว หน้าอกอวบอ้วน
 ฉันทายได้เลยว่า เสียงลมหายใจน่ากลัวของเธอ
 นั้นเป็นเพราะเธอกัดขมบึ้งของโรงพยาบาลบ่อยไปหน่อย”

และบทหนึ่งของบทกวีที่เขาพูดถึงซารา

ถิ่นหนึ่งที่ฉันอยู่ใกล้กับสาวยิวที่น่ากลัว
 เหมือนซากศพนอนเหยียดยาว ซากศพอีกหนึ่งศพ ก็นอนแผ่อยู่ข้าง ๆ
 ฉันจำใจต้องฝันใกล้ ๆ กับร่างที่ซื่อซายได้นี้
 แก่ความสวยเศร้าที่ถูกริดลอนไปตามความปรารถนาของฉัน

กระนั้นก็ตาม ซารา ลาลูชต (Sara La Louchette) ก็เป็นสตรีคนหนึ่งที่เขาเรียกร้องหา
 ความอ่อนหวานจากเธอในช่วงวัยรุ่น เธอก็เป็นที่รักเป็นทุกอย่างของเขาที่จะปลดเปลื้องความใคร่
 ของเขาได้ โบลแดร์เขียนถึงเธอไว้ในแง่ดีบางประการดังนี้

หญิงพเนจรคนนี้เป็นทุกอย่างของผม เป็นความร่ำรวยของผม เป็นไข่มุกซ์, เพชรพลอย, ราชีนี, ดัชเชสของผม เธอผู้ที่เฝ้าห่ก่ล้อมผมบนตักของผู้กำชัยเช่นเธอ และเป็นคนที่ช่วยประคองหัวใจผมให้อบอุ่นไว้ด้วยสองมือเธอ

บทบาทของสตรีในนามชารา ซึ่งเป็นหญิงขายบริการบำบัดความใคร่ให้เขาได้ชั่วคราวชั่วครวในวัยกำลังคะนองนี้ คงพอเป็นอุทธาหรณ์ให้เห็นได้ว่า ในวัยรุ่นหากใช้ชีวิตแบบประชดประชันตัวเองไม่คำนึงถึงก่ตักเตือนของผู้ใหญ่ในครอบครัว คือ บิดามารดาผู้เฝ้ามองพฤติกรรมด้วยความปวดร้าวใจนั้น ผลจะออกมาเป็นความทุกข์อันยาวนาน การเป็นกามโรค (ซิฟิลิส) ในศตวรรษที่ 19 ซึ่งความเจริญทางการแพทย์ยังไม่เจริญเหมือนปัจจุบัน ไม่อาจยับยั้งโรครนี้ได้อย่างเด็ดขาดนั้น เป็นสิ่งทรมานมาก

2.3 บทบาทของสตรีที่เป็นนางบำเรอประจำตัว : ฌาน ดูวาล (Jeanne Duval)

ในปีค.ศ.1842 เมื่อกลับจากการเดินทางไกลไปอินเดีย เขาได้พบกับนางละครคนหนึ่งชื่อ ฌาน ดูวาล (Jeanne Duval) เป็นนักแสดงบทประกอบเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่โรงละครชื่อ la Porte Saint Antoine โดยใช้ชื่อว่า นางสาวแบร์ท (Mlle Berthe) ประวัติของเธอไม่เคยมีใครทราบมาก่อน เธอมาจากไหนไม่มีใครทราบ เธออาจมาจากหมู่เกาะจาไมก้า หรือประเทศกัวเดอลูป หรือประเทศเซนต์โดมินิก หรือจากเกาะใดเกาะหนึ่งระหว่างทางที่โบดแลร์เดินทางไปทางตะวันออกเธอเป็นสาวเลือดผสม (mulâtresse) ผิวเนียนสีน้ำผึ้ง โบดแลร์ให้สมญาเธอว่า วินัสสีดำ (Venus Noire) เธอมีผมดำเป็นมันเงางาม สีดำจัดจนมองเหมือนเป็นสีน้ำเงินเป็นลอนเรียงกัน ดวงตาใหญ่สีน้ำตาลเข้ม ริมฝีปากหนาให้ความรู้สึกเชื่อเชื่องมาก

ในระยะแรกที่พบกับ Jeanne Duval นั้น เขาลังไคล้เธอมาก เพราะเป็นสตรีที่ให้ความสุขบนเตียงแก่เขา เขาพูดว่า เธอเป็น “สิ่งบันเทิงสิ่งเดียวของผม ความสุขเดียวที่พอหาได้ และเป็นเพื่อนเพียงคนเดียว” (Ma seule distraction, mon seul plaisir, ma seule camarade) แม้เธอจะเคยเป็นคนเดียวที่รับรู้และรับผิดชอบต่อความทุกข์ทุกเรื่องของโบดแลร์แต่ครอบครัวโอปิกไม่ชอบ Jeanne Duval เพราะเธอไม่มีอาชีพแน่นอน มารดาของโบดแลร์คือ มาดามโอปิกู้สึกกังวลในอนาคตของลูกชายที่ใช้เงินมรดกของบิดาอย่างไม่มีการวางแผน จึงได้ปรึกษากับทนายประจำครอบครัว ให้ความคุ้มครองใช้จ่ายของโบดแลร์ สิ่งนี้เป็นสาเหตุประการที่สามที่โบดแลร์เสียใจมาก และถือเป็นเรื่องที่มีมารดาทรยศเขาอีกครั้งเป็นครั้งที่สามหลังจากครั้งที่ 1 แต่งงานใหม่โดยไม่คำนึงถึงจิตใจเขา ครั้งที่ 2 ส่งเขาไปอินเดียเป็นการทำโทษ

บทกวีบทต่อไปนี้เขาเขียนให้ ฌาน ดูวาล ผู้ได้รับสมญาจากโบดแลร์ว่าเป็น “วินัสดำ” La Venus Noire“ เนื่องจากเธอมีผิวคล้ำซึ่งเป็นความงามอีกแบบที่เขาเก็บเธอไว้เป็นนางบำเรอที่ยาวนานตลอดชีวิต

ฉันจะขอเป็นตัวแทนของกำเนิดอันยิ่งใหญ่ของเธอ แววดตาที่แจ่มก่ร้าวและเปี่ยมด้วยความกรุณา ผมของเธอล้อมเป็นกรอบหน้ากากหอมแก่ดวงหน้าของเธอ เป็นความทรงจำสำหรับความรักที่มีชีวิตชีวาแก่ฉัน

บทกวีอีกบทหนึ่งที่เขาประพันธ์ให้ Jeanne Duval คือ “งูที่เดินรำ” นั้นเขาพูดถึงร่างอันได้สัดส่วนของเธอยามเอียงกรายหรือทุกอิริยาบถที่ซันดาเขานั้น เป็นอิริยาบถที่รับกันอย่างยิ่งเสมือนทำร้ายรำ ความอ่อนช้อย ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อคล้ายงูขุคอเดินรำส่ายไปมา

2.4 บทบาทของสตรีแสนดีในดินแดนโพ้นทะเล : เอมเมอลินา เดอ บราการ์ด

ระหว่างที่เดินทางมาทางตะวันออก จุดมุ่งหมายคือ อินเดีย นั่น เรือโดยสารเกือบอัปปางเพราะพายุลมร้าย ดังนั้น เมื่อเดินทางมาถึงเกาะโมริส เรื่องก็ต้องเข้าสู่ซ่อมแซม โบทแลร์ พำนักกับครอบครัว เดอ บราการ์ด และสนิทสนมกับ มาตามเอมเมอลินา เดอ บราการ์ด (Emmelina de Bragard) เขาชอบใจในอัยยาศัยมีไมตรีของเธอถึงกับแต่งบทกวีชื่อ “A une Dame Créole” ส่งมาให้สามีเธอ เมื่อเขาเดินทางต่อไปยังเกาะเรอูนียง แต่เธอไม่ได้อ่านบทกวีนี้เพราะถึงแก่กรรมเสียก่อน เนื้อหาของบทกวีบทนี้มี ดังนี้

แต่สตรีสูงส่ง ณ แดนไกล

ณ ดินแดนที่หอมกรุ่นลูปไล้ด้วยแสงอาทิตย์

ภายใต้ร่มเงาของต้นไม้ที่เป็นสีแดงเข้มทั้งหมด

และได้ต้นปาล์มซึ่งทอดเงาอย่างเกี้ยวกร่านมาที่ดวงตาเธอ

ฉันได้รู้จักสตรีหนึ่งในต่างแดนที่เต็มไปด้วยเสน่ห์ที่ไม่มีใครรู้จัก

ผิวของเธอขาวและอาบไออุ่นจากแสงแดด ท่ามกลางหมอกเสน่ห์

ที่รายรอบคอเธอผู้มีกิริยามารยาทของผู้ดี

ร่างสะอิดสะอียงยามเอียงกรายราวกับพรานสาว

รอยยิ้มที่เยือกเย็นและดวงตาที่ฉายแววมุ่งมั่น

คุณที่รัก ถ้าคุณมีโอกาสไปยังดินแดนที่มีเกียรติอย่างแท้จริง

ที่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำแซน หรือแม่น้ำลัวร์สี่เสี้ยว

คงสวยสมเกียรติ หากมีคุณประดับไว้ในบ้านพักแบบโบราณ

คงจะทำให้บ้านมีร่มเงาของความอ่อนคลาย

และคุณคงเป็นแรงใจในหัวใจวีให้เขารจนาโคลงได้เป็นพัน ๆ บท

ซึ่งดวงตาโตของคุณจะคล้อยตามมากกว่ารัตติกาล

บทบาทของ เอมเมอลินา เดอ บราการ์ด คงเป็นไปได้เพียงสตรีที่โบทแลร์ประทับใจในความงาม ผู้สามารถอยู่บนเกาะโมริส กับโรนาและสามีได้อย่างมีความสุข ไม่เคยคิดเปลี่ยนวิถีชีวิตไปอยู่ประเทศฝรั่งเศสทั้ง ๆ ที่สามารถทำได้ โบทแลร์คงวาดภาพชาวเกาะไว้ว่า เป็นสตรีผิวคล้ำอ้วนเพอะเพอะที่ดูแลเลี้ยงดูลูกหลานเดียว และเธอมักจะขึ้นขบวนนักเดินทางฝรั่งเศสที่เดินทางมาจากนครปารีส นครหลวงที่มีสี่สัร แต่ภาพพจน์ของ เอมเมอลินา กลับเป็นสตรีฝรั่งเศสที่ได้รับการอบรมมาอย่างดี รักขามารยาทและบทสนทนาของเธอก็แสดงถึงภูมิปัญญาที่ทึง นำเสียดายที่เธอเสียชีวิตก่อนได้อ่านบทกวีบทนี้ แต่น่าดีใจแทนเธอที่ได้รับการยกย่องจากโบทแลร์ เธอจึงมีบทบาทของสตรีฝรั่งเศส ที่ดำเนินชีวิต ณ แดนไกลโพ้นได้อย่างน่าสรรเสริญ

2.5 บทบาทของสตรีในละคร : มารี โดเบริง (Marie Daubrun)

สตรีอีกนางหนึ่งที่โอดแรร่ แต่งบทกวีในชุด Les Fleurs du Mal ให้อีกหลายบทนั้นมีนามว่า มารี โดเบริง (Marie Daubrun) เธอเป็นนักแสดงละครสาวฝรั่งเศส ซึ่งเมื่อโอดแรร่พบเธอขึ้น เธอเพิ่งเข้าสู่วงการแสดงใหม่ ๆ และรับบทที่ไม่ใช่นางเอกของเรื่องแต่เป็นตัวประกอบ เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ.1847 มารี โดเบริง แสดงละครครั้งแรกได้รับบทสาวงามผมสีทอง (la belle aux cheveux d'or) จากนั้นใคร ๆ ก็เรียกเธอด้วยสมญานามนี้ ชื่อจริงของเธอคือ Marie Daubrun (ในหนังสือบางเล่มพบว่าเธอชื่อ Marie Bruneau) ใช้ชื่อแสดงละครว่า Marie Daubrun เริ่มแสดงละครที่โรงละครในย่านมงมาร์ต (Montmartre) แล้วย้ายมาที่โรงละครชื่อ "A la gaité" อยู่ย่าน la Porte - Saint - Martin เธอเป็นคนสวย ผิวขาว มีนัยน์ตาสีเขียว ซึ่งโอดแรร่บรรยายไว้ในบทกวีหลายบท ถึงนัยน์ตาสีเขียวที่เขาหลงรัก และเป็นนัยน์ตาที่บอกความรู้สึกได้หลาย ๆ ความรู้สึก เธอเคยเป็นนางบำเรอของ Théodore de Banville แต่เมื่อได้รู้จักกับโอดแรร่เธอก็หันเหความสนใจมายังโอดแรร่มากกว่า

แบบฉบับความรักที่โอดแรร่มีต่อมารี โดเบริง เป็นความรักตามแบบของโอดแรร่โดยเฉพาะ เป็นความรักชั่วแล่นที่เวลารักจะหลงไหล แต่ยามเกลียดจะเกลียดมาก เนื่องจากเธอตีจากไปเป็นภรรยาแก่คนอื่นเมื่อเห็นว่าโอดแรร่ไม่สามารถช่วยเธอให้เจริญก้าวหน้าทางการแสดงได้อีกต่อไป

มารี โดเบริง มีสัมพันธ์สาวกับ ชาร์ล โอดแรร่ ในช่วงเวลาสั้น เป็นความรักที่เกิดขึ้นและดับไปในเวลาไม่นาน แต่กระนั้นก็ตาม โอดแรร่ได้ประพันธ์บทกวีหลายบทให้แก่เธอผู้นี้ ในหลาย ๆ ลักษณะและหลายบทบาท แม้แต่บทกวีที่ไพเราะและมีชื่อเสียง "Invitation au Voyage" เขาก็ประพันธ์ให้มารี โดเบริง

บทกวีชื่อ "Invitation au voyage" (ขอเชิญให้เดินทาง) เป็นบทกวีที่ได้รับกรกล่าวขวัญมาก มีทั้งความอ่อนหวานในเนื้อหา และไพเราะในฉันทลักษณ์ โอดแรร่ประพันธ์ ให้มารี โดเบริง แสดงว่าเธอมีบทบาทสำคัญต่อการเป็นกวีเอกของเขามาก

ขอเชิญเชิญให้เดินทาง

ลูกรัก นื่องรัก

ขอเธอจงไฝ่ฝันถึงความอ่อนหวาน

ที่ได้ไปอยู่ร่วมกัน ณ ถิ่นไกลโพ้นนั้น

ขอเธอจงรักเวลาที่เสรี

ขอเธอจงรักความตาย

ณ เขตคาม ซึ่งคล้ายกับตัวเธอ

สุริยาหลายดวงที่เป็ยกขึ้น

ท้องฟ้าที่หม่นมัว

สำหรับวิญญาณของฉันต้องมนต์สะกด

ช่างแสนลึกลับ

จากดวงตาที่ขบถของเธอ

บทกวีบทสุดท้ายที่เขาแต่งให้เธอชื่อ A une Madone มีทั้งเยาะเย้ย แดกดัน ด้วยความซอซอซ่าที่เธอตีจากกลับไปเป็นนางบำเรอของ Théodore de Banville อีก อารมณ์ลึกลับของ โบคแลร์ ถูกถ่ายทอดออกมาด้วยถ้อยคำแรง ๆ ราวกับจะบอกให้รู้ถึงการทรยศหักหลังของเธอผู้ซึ่งตลอดเวลาที่คบกับเธอเขาก็กลางแกลงใจอยู่ และได้รับรู้ว่าเธอทรยศจริงๆ การที่นางบำเรอตีจากไปหาชายผู้ร่ำรวยกว่าหรือให้ประโยชน์กว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมากในศตวรรษนี้ที่เป็นสังคมระบบทุนนิยม ซึ่งถือเรื่องเงินและวัตถุเป็นเรื่องสำคัญ

A une Madone “แต่แม่พระ” เพชรภักดิ์ที่สำนึกผิด ฉันจะทำมิได้ให้ 7 เล่ม ที่ลับจนคมกริบ ราวกับเป็นนักเล่นกลที่ไร้ความรู้สึก จะจับจุดที่ลึกที่สุดของความรักของเธอขึ้นมาเป็นเป้า ฉันจะแทงมีดทุกเล่มลงที่หัวใจที่ฟุ้งสวุ่นของเธอในหัวใจที่สะอึกสะอื้นของเธอจะอาบด้วยเลือดที่ไหลริน

ดังนั้นจึงพอวิเคราะห์บทบาทของมารี โดเบริง ได้ว่าเธอเป็นสตรีที่ โบคแลร์ รัก พยายามทุ่มเททุกอย่างเพื่อครอบครองและก็เป็นผลสำเร็จ เขาได้เธอเป็นนางบำเรอของเขา เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ไม่อาจยึดเหนี่ยวเธอไว้ได้นาน เธอหวนกลับไปเป็นนางบำเรอของชายคนเดิมที่เธอตีจากมา

2.6 บทบาทของสตรีผู้มีสุนทรียภาพในศิลปะ : ผู้อุปถัมภ์กวีและศิลปิน (Madame Sabatier)

ในศตวรรษที่ 19 สตรีที่เป็นนักประพันธ์หรือศิลปิน เมื่อต้องการผลิตผลงานออกสู่สายตาประชาชนมักไม่กล้าใช้ชื่อจริง นิยมใช้นามปากกาเป็นบุรุษอำพรางว่าเป็นบุรุษ ด้วยเกรงว่าจะไม่ได้รับการตอบสนองจากสาธารณชนหากเป็นผลงานของสตรี

สตรีในระดับสูง มีฐานะการเงินดี มักเป็นผู้ให้การสนับสนุนศิลปิน นักเขียน เชื้อเชิญให้กวีนักประพันธ์ศิลปินไปชุมนุมที่บ้าน อำนวยความสะดวก และให้อิสระเสรีในการผลิตผลงานเมื่อโบคแลร์เริ่มทะยอยผลิตผลงานออกสู่สายตาประชาชนนั้น เขาได้รับการชักชวนจาก Théophile Gautier ให้ไปชุมนุมกันที่บ้านมาดามซาบาติเยร์ โดยโกติเยร์ (Gautier) เรียกเธอด้วยสมญานามว่า “ท่านประธาน” (la Présidente) เมื่อโบคแลร์รู้จักมาดามซาบาติเยร์นั้น เขาชื่นชมในความงาม บุคลิกที่สง่า และความคิดชาญฉลาดของเธอ ดังที่ทราบแล้วว่า โบคแลร์ รักเทิดทูนมารดา และยังไม่เคยพบสตรีใดที่งดงามและอ่อนหวานเหมือนมารดา สตรีที่เขาคลุกคลีด้วยเป็นสตรีระดับล่างที่ซื้อขายบริการกันได้ หรือที่ยอมตนเป็นนางบำเรอของกวีโดยสมัครใจ เขาค่อนข้างมองสตรีในแง่ที่ไม่ให้เกียรติกัน แต่เมื่อพบมาดามซาบาติเยร์ เธอเป็นสตรีระดับสูงที่เขาไม่เคยพบบ ความงามสง่าของเธอทำให้เขาคิดถึงมารดา ซึ่งจำลองลงมาเป็นหญิงวัยใกล้เคียงกับเขา เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในการได้คบหาสมาคมกับเธอ เป็นสตรีคนเดียวที่มีสมอบในชีวิตของเขา (นอกเหนือจากมารดา) ตามแบบของชายที่อ้างว้างไม่เคยรักใคร เขาเริ่มทิ้งในตัวเธอและแอบหลงรักได้เขียนบทกลอนส่งไปให้เธอ ชื่อ “A celle qui est trop gaie” (แต่เธอผู้มีความร่าเริงแจ่มใสยิ่ง) โดยไม่ลงนามผู้ประพันธ์ พร้อมกับแนบจดหมายแสดงความรักเทิดทูนต่อเธอ โดยไม่ลงนามเช่นกัน

แค่เธอผู้ร่ำรินแจ่มใलयิ่ง
ศิระของเธอ อากัปกริยา และที่ท่าของเธอ
ช่างสวยงามราวกับทัศนียภาพที่สวยงาม
รอยยิ้มบนใบหน้าของเธอ
เหมือนสายลมเย็นยามฟ้าที่สดใส

ด้วยเหตุนี้ฉันจึงต้องการคืนสักคืนหนึ่ง เมื่อเวลาสุชากรมณมาถึง เพื่อเสาะหาขุมทรัพย์ในเรือนร่าง ของเธอ เหมือนการปลดปล่อยคืบคลานไปโดยไร้เสียงอึกทึก

มาตามซาบาติเยร์ เป็นภรรยาลับของนายธนาคารชาวเบลเยียมชื่อ Mosselman แต่ขณะเดียวกันเธอก็ได้รับความอุปถัมภ์จากเศรษฐีชาวอังกฤษ ชื่อ Richard Wallace เขาให้เงินเธอเป็นค่าใช้จ่ายปีละ 50,000 ฟรังก์ เธอจึงมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายหรูหรา นี่คือบทบาทของสตรีอีกแบบหนึ่งในศตวรรษที่ 19 ที่เป็นสตรีรูปงาม ชาติตระกูลดีแต่เป็นภรรยาลับของเศรษฐี จึงสามารถบันดาลทุกอย่างให้เธอได้ เธอมีรูปโฉมงดงามจนจิตรกรวาดภาพเธอไว้หลายคนรวมทั้งปฏิมากรนาม Clésinger ได้รับการว่าจ้างจาก Mosselman ให้ปั้นรูปเธอซึ่งมีชื่อว่า “Femme piquée par un serpent” ซึ่งขณะนั้นรูปปั้นนี้ยังอยู่ในพิพิธภัณฑสถานออร์เซ (Orsay) เป็นรูปปั้นที่งดงามให้ความรู้สึกผู้ชมมาก

บทบาทของสตรีในกวีนิพนธ์ของแวร์แลน

สตรีที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในชีวิตจริงของแวร์แลน คือ มารดาของเขา เธอเป็นผู้ที่เขารักยิ่งแต่ขณะเดียวกันก็เป็นผู้เดียวที่รอนรับอารมณ์เขาตลอดชีวิต และไม่เคยมืดโกรธลูกเลย หากแต่ในบทกวีนิพนธ์ของเขา เวอร์แลนไม่ได้ประพันธ์ให้มารดาเลย หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีบทบาทของสตรีที่เป็นมารดาในผลงานกวีนิพนธ์ของแวร์แลนเลย เวอร์แลนคงต้องการเก็บความดีงามของมารดาไว้ในส่วนลึกสุดของหัวใจมีบทบาทมากที่สุดในชีวิตแต่ไม่ยอมให้มีบทบาทในผลงานของเขาเลย สตรีที่มีบทบาทในผลงานของแวร์แลนจะปรากฏให้เห็นในหลายๆลักษณะดังนี้

1. เอลิซา มองกอมบี้ (Elisa Moncombe) สตรีคนที่ 2 ในชีวิตที่ช่วยมารดาของเขา เลี้ยงดูอุปถัมภ์อุ้มชูเขาตั้งแต่ วัยเยาว์ เขาเขียนไว้ในบทกวีชื่อ “confessions “ว่า” “เธอเป็นเสมือนแม่ตัวน้อยๆของเขาซึ่งผูกพันกันมาก”

เธอให้ความรักความอาทรเขาตลอดเวลา ยิ่งกว่านั้นเมื่อเขาประพันธ์กวีนิพนธ์ชุดแรก Les Poèmes Saturniens นั้น นอกจากเธอจะให้อกำลังใจแล้ว เธอยัง อุปถัมภ์คำพิพากษาออกจำหน่ายเผยแพร่อีกด้วย ดังนั้น แน่นนอนที่สุดบทบาทต่างๆของเธอจึงมีปรากฏในผลงานกวีนิพนธ์ชุดนี้ บทบาทของเอลิซา มองกอมบี้ ที่วิเคราะห์ได้จากกวีนิพนธ์ของแวร์แลน มีดังนี้

1.1 บทบาทของสตรีที่ความรัก และพร้อมจะเข้าใจ เขาประพันธ์ไว้ในบทกวีชื่อ “Mon rêve familier” (ฝันที่เกิดขึ้นเรื่อยๆของฉัน) เขาพรรณนาถึงสตรีในความฝันของเขา คือ สตรีที่เขารัก และเข้าใจเขา

ฉันมักจะฝันบ่อย ๆ เป็นฝันที่แปลกประหลาดและอยู่ในความทรงจำเสมอ
ถึงสตรีหนึ่งทีฉันรักและเธอรักฉัน
และฝันแต่ละครั้งไม่เหมือนกันนัก
แต่ก็มีใช้คนอื่น ยังคงเป็นคนที่รักและเข้าใจฉันเสมอ

1.2 บทบาทของสตรีแสนดีเสมือนแม่ และพี่สาวที่แสนอ่อนโยน

ในบทกวีชื่อ “A une femme” เขาแต่งให้สตรีหนึ่งที่ทำให้ความเมตตาและปลอบประโลม
จิตใจอันสับสนเขา ซึ่งวิเคราะห์แล้วว่า คือ เอลิซา มองกอมป์นั่นเอง

แต่สตรีนางหนึ่ง

กวีบทนี้แต่งเพื่อคุณ ด้วยความดีที่ปลอบประโลม
ดวงตาคมโตของคุณ ซึ่งอาจหัวเราะหรือร้องให้ต่อความฝันแสนหวาน
ด้วยจิตวิญญาณที่บริสุทธิ์ และความดีทั้งหมดแต่เธอ
กลอนบทนี้เขียนขึ้นจากส่วนลึกของความเศร้าสุด

1.3 บทบาทของสตรีที่จารึกอยู่ในความทรงจำในวัยเยาว์ของแวร์แลน

แวร์แลนประพันธ์บทกวีชื่อ “Nevermore” (ไม่มีอีกแล้ว) เก็บความทรงจำที่ดีใน
วัยเด็ก ถึงสตรีแสนดีคนหนึ่ง

ไม่มีอีกแล้ว

ความทรงจำ ความหลัง เข้าต้องการอะไรจากฉันหรือ
ฤดูใบไม้ร่วง ที่ทำให้นกตัวน้อยบินฝ่าอากาศไร้เรี่ยวแรง
ดวงอาทิตย์ส่องประกายแรงกล้าเหมือนเคย
ในป่าใบไม้เหลืองซึ่งลมเย็นพัดกรรโชก
เราสองคน เดินไปฝันไปสองต่อสอง
เธอและฉัน ทั้งผมและความคิดฟูฟ่องในสายลม
จับปล้นเธอหันหน้ามาหาฉันด้วยสายตาเปี่ยมอารมณ์
“วันไหนเป็นวันที่เธอสุขที่สุด” เธอถามเสียงสะท้อน

1.4 เอลิซา มองกอมป์ เป็นสตรีผู้มีความสามารถจัดจังหวะชีวิตในวัยเด็กให้แก่เขาได้
ดีเยี่ยม เธอเป็นเสมือนผู้ไถ่ปลดที่มีจังหวะการแกว่งไกวได้อย่างนุ่มนวล

ฉันเป็นเสมือนเปล

ซึ่งมือ ๆ หนึ่งเคยแกว่งไกวด้วยความสมดุลยิ่ง
ในส่วนลึกของหลุมฝังศพ
มีแต่ความเงิบ สงบเงิบจริง ๆ

2. บทบาทของสตรีคนที่ 2 ในกวีนิพนธ์ของแวร์แลน : มาติล โมเต้ เดอ เฟลอร์วีล ช่วงที่แวร์แลนมีความรักและความสุข คือ ช่วงที่เขาหมั้นกับมาติล และรอคอยการแต่งงาน เขามุ่งหวังจะมีครอบครัวที่อบอุ่น และรอคอยวันแต่งงานอย่างใจจดใจจ่อ เขาเขียนไว้ใน “Une dure épreuve” (สิ่งที่ต้องอดทนยาวนานเหลือเกิน) ตอนหนึ่งกล่าวว่า “ช่วงแห่งการรอคอยอันยาวนาน จะสิ้นสุดลงแล้ว หัวใจฉันจะได้ยิ้มรับกับอนาคตเสียที”

บทบาทของภรรยาสาวที่แวร์แลนต้องการให้ช่วยนำทางชีวิตแก่เขา เป็นบทบาทที่เขากล่าวถึงใน บทกวีเสมอ

ดังนั้น บทบาทของเธอบทบาทแรก คือ

2.1 บทบาทของผู้นำทางชีวิตหรือโคมทองของชีวิต : ใน La Bonne Chanson เราจะพบบทบาทนี้ของเธอ

ขณะนี้ฉันต้องการ ใครสักคนที่เป็นเสมือนโคมไฟ
ซึ่งส่องสว่างในยามค่ำคืนที่ล้าลึก
เป็นความรักของหญิงหนึ่ง ซึ่งเป็นอมตะและเป็นทีหนึ่ง
พร้อมความดี รอยยิ้ม และความกรุณา

2.2 บทบาทของสตรีที่ปกป้องคุ้มครองให้หายขาดกลัวในชีวิต ใน Bonne Chanson อีกเช่นกันเขาบรรยายไว้ว่า

“ร่วมชีวิตด้วยสายใยที่มั่นคงแข็งแรงด้วยรัก
และเสริมด้วยใยเหล็ก แห่งเกราะคุ้มกันภัย
เราทั้งสองจะร่วมกันหัวเราะกับทุกอย่างและจะไม่มีอะไรลำบากใจ
โดยไม่ต้องกังวลถึงสิ่งที่โชคชะตาได้กำหนดให้เราไว้
พรหมลิขิตที่รักเราจะเดินไปด้วยกันด้วยฝีเท้าเดียวกัน
เดินจงมือไปด้วยกัน ด้วยวิญญานบริสุทธิ์ของเด็กไร้เดียงสา”

2.3 มาติลจะเป็นสตรีคนเดียวที่มีบทบาทเป็นผู้ให้ความสุข อ่อนหวานที่แวร์แลนใฝ่หา มานาน ในบทกวีชื่อ La Bonne Chanson บทที่ 19 เขาฝันไว้ ดังนี้

“แสงจันทร์ขาวนวล
ส่องแสงในราวป่า
ทุก ๆ ใบไม้ที่แก่งไกว
จะมีเสียงกระซิบ
ภายใต้แมกไม้ว่า โอ้สุดที่รัก”

3. บทบาทของสตรีผู้เป็นนางบำเรอในบั้นปลายของชีวิตที่ให้แต่ความโศก แวร์แลน ในวัยกลางคนเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง และยังมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ (ชอบเพศเดียวกัน) อย่างต่อเนื่อง เมื่อทราบข่าวภรรยาแต่งงานใหม่ เขาเสียใจยิ่ง จึงยึดดื่มหนักขึ้น และรับเอา หญิงระดับล่างที่ขายบริการทางเพศมาเป็นนางบำเรอ ถึง 3 คนๆ แรก คือ มารี ก็องบิเยร์ (Marie

Cambier) แต่เธออยู่ทนอารมณ์ของเขาได้เพียง 4 เดือนก็ทิ้งเขาไป คนที่สองคือ ฟิโลแมน บูแต็ง (Philomène Boudin) หรืออีกนางหนึ่งคือ Esther เธอเป็นคนสวยพอใช้ และดูแลเอาใจใส่เขาอย่างใกล้ชิด เขาเรียกเธอว่า ma chère femme แต่เธอเป็นคนที่ใจอ่อนที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย

3.1 บทบาทของฟิโลแมน บูแต็ง นางบำเรอช่วงหลังที่แวร์์แลนหย่าร้างกับภรรยา

บทกวีในช่วงหลังจากการหย่าร้างนั้น จะขาดความมั่งคั่ง อ่อนหวาน บางครั้งหยาบโผน ไร้ศิลปะ เขาแต่งบทกวีให้ ฟิโลแมน ชื่อ Odes en son honneur จะเห็นว่าผลงานของเขาระยะนี้ไม่สร้างสรรค์ ใช้คำค่อนข้างหยาบโผน เช่น

เธอปรากฏตัวออกมา ฉันเกิดใหม่ภายใต้ความรักของเธอ
เลือดในกายฟาดฟันฉัน เนื้อหนังมังสากลับมาหาฉันอีก
ไอ้ทรวงอก ความหยิ่งผยองของฉัน ความสุขเหลือล้น
บริสุทธิ์ ชาว ให้ความสุข และนำลูกได้
การระคะในสายตา รวมทั้งมือและหัวใจของฉัน
ซึ่งเต็มไปด้วยความเมามัวเธอ

3.2 บทบาทของสตรีผู้เป็นเสมือนทาสรับใช้ Eugénie Krantz

เมื่อรู้ว่าฟิโลแมนผลาญเงินเขาไป 30,000 ฟรังก์ เขาจึงเลิกกับเธอและมาติดต่อกับหญิงขายบริการอีกคนชื่อ Eugénie Krantz ซึ่งคอยช่วยเหลือและดูแลเขา เมื่อเขาต้องไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลจนอวสานของชีวิต เขากล่าวถึงเธอในบทกลอนชื่อ Chanson pour elle

ฉันเป็นคนอัปโชคเรื่องสตรี และนับแต่เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา ฉันไม่ได้ล้มเหลวก็จริง แต่กล่าวโดยสรุป คือพบแต่เรื่องอื้อฉาวที่ทำให้อัปอายชายหน้า

ถ้าจะกล่าวว่าชีวิตแวร์์แลนไม่เคยรุ่งโรจน์ก็ไม่จริงนัก เพราะทุกคนรับรู้ในความสามารถของเขา แม้จะรังเกียจในความประพฤติ เช่น การเบี่ยงเบนทางเพศที่ชอบเพศเดียวกัน ในช่วง 2 - 3 ปีก่อนเสียชีวิต ก็ยังมีผู้นิยมชมชอบเขาทั้งในและนอกประเทศ เขาได้รับเชิญไปอภิปรายร่วมประชุมวิจารณ์วรรณกรรมหลายแห่ง รวมทั้งได้รับเชิญไปประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศอังกฤษ ซึ่งทำให้เขามีความสุขมากที่รู้ว่ายังมีผู้นิยมเขาอยู่ อ็องตวน อาดัม กล่าวว่า “แน่นอนเขาเป็นกวีที่มีคนอ่านผลงานมากที่สุด เป็นกวีคนหนึ่งที่ได้รับการตอบรับจากคนทั่วไป”

บ ร ร ฌ า พู ก ร ม

มุกดา ศรียงค์ และคณะ. *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2539.

สิทธา พิณีภูวดล. *วรรณคดีฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: , มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521

ส่งศรี ศรีจันทร์พานธุ์. *วรรณกรรมฝรั่งเศสแนวสัญลักษณ์นิยม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราม-
คำแหง, 2523.

ADAM, Antoine. *Le Vrai Verlaine: Essai psychanalytique*. Genève: Slatkine reprints, 1972

BAUDELAIRE, Charles. *Les Fleurs du Mal*. Paris: Classique Français Booking International, 1993

_____. *Oeuvres Complètes*. Paris: Seuil, 1968.

BERSANI, Léo. *Baudelaire et Freud*. Paris:Seuil, 1981

BLIN, Georges. *Le Sadisme de Baudelaire*. Paris: José Corti, 1948.

BONNEVILLE, Georges. *Les Fleurs du Mal*. Paris : Hatier, 1972.

BOONPARN, Khaisri. *Verlaine et Sunthorn Phu*. Bangkok: Chulalongkorn, 1962

BORGAL, Clément. *Charles Baudelaire*. Paris: Edition Universitaire, 1961.

BOUTY, Michel. *Dictionnaire des Oeuvres et de Thèmes de la Littérature Française*. Paris: Hachette, 1972

CALVER, J. *Petite Histoire Illustrée de la Littérature Française*. Paris: Gigord, 1966

CASTEX - SURER. *Manuel des études Littéraires Françaises XIX siècle* . Paris: Hachette, 1967.

DELABROY, Jean. *Baudelaire: Les Fleurs du Mal*. Paris: Maguard, 1993

DELARUE, Claude. *Baudelaire, 'enfant idiot*. Paris: Belfond, 1997

DESALMAND, Paul. *12 poèmes de Baudelaire*. Belgique : Marabout, 1993.

DUBOIS, Jean. *Larousse Dictionnaire du Français Contemporain*. Paris: Larousse, 1971

GASARIAN, Gérard. *De loin Tendrement*. Paris: Edition Champion, 1996.

GONZAGNE DE, Reynold. *Charles Baudelaire*. Genève : Slatkine Reprints: 1993.

HUBERT, J.D. *L'Esthétique des Fleurs du Mal*. genévè : Slatkine: 1993.

JACKSON, John. E. *Ia mort Baudelaire*. Neuchatel : Baconnière, 1982.

- LALOU, René. *Histoire de la Poésie Française* Paris : Presse Universitaire de France 1970.
- LEO, FERRE. *Verlaine, Poèmes Saturniens et Fêtes Galantes*. Paris : Bordard Et Taupin, 1961
- MICHAUD, Stéphane. *Erotisme et Cruauté le Culte Baudelairien de la Femme Idole*. Neuchatel : Baconnière, 1987
- MOUROT, Jean *Verlaine*. Nancy : Presse Universitaire, 1988.
- PIA, Pascal. *Baudelaire*. Paris : Seuil, 1952.
- PORC, François. *Baudelaire, Histoire d' un Ame*. Paris : Séghers, 1975.
- _____. *Verlaine Tel qu'il fut*. Paris : Flammarinon, 1933.
- RICHARD, Jean. *Paul Verlaine*. Paris : Séghers, 1960
- ROBB, La *Poésie de Baudelaire et la poésie française* paris : Aubier, 1993
- RUFF, M.A. *Baudelaire, Connaissance des lettres*. Paris : Hatier, 1966.
- SEILLEERE, Ernest. *Baudelaire*. Paris : Armand Collin, 1931.
- THIBAUDET, A. *Histoire de la Littérature Française de 1789 à nos jours*. Paris Stock 1969.
- VANNER Gilles. *Paul Verlaine Ou l'enfance de l'art*. Seyssel : Champ Vallon, 1993.

วิจารณ์

- LORJ, M.C. DELMAY, B. *Baudelaire et le vrai visage de sa mère*. Paris. Studi Français, vol. 1-2 juin-août, vol. 1-2, 1997.
- JOURNEES BAUDELAIRE. Acte du Colloque, Namur-Bruxelles, 10-13 Octobre 1967. Académie Royale de Langue et de Littérature Française, Bruxelles, 1968.
- KOPP, Robert. Note Autobiographic. Charles Baudelaire. Magazine Littéraire. No : 273, Janvier, 1990.

ภาพสะท้อนมโนสำนึกของนักเขียนในงานวรรณกรรมฝรั่งเศส

ทัศนีย์ นาควัชรระ*

ในระหว่างการจัดพิมพ์หนังสือ จารึกแห่งปัญญา ซึ่งเป็นหนังสือรวมบทความทางวิชาการด้านวรรณคดีฝรั่งเศส ข้าพเจ้าได้มีโอกาสอ่านบทความบทความเกี่ยวกับนักเขียนในสองยุคสมัยที่ห่างกัน คือ ราวเบอเลส์ (Rabelais) รงซาร์ด (Ronsard) และมงแตญ (Montaigne) แห่งยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในศตวรรษที่ 16 สแตงดาล (Stendhal) โฟลแบร์ต (Flaubert) และโซลา (Zola) แห่งศตวรรษที่ 19 ข้าพเจ้าได้พบว่าบทความเหล่านี้มีลักษณะเด่นร่วมกัน คือเป็นเสมือนภาพสะท้อนมโนสำนึกของนักเขียนซึ่งแสดงออกในแง่มุมและรูปแบบต่างๆกัน แต่มีความชัดเจนพอที่จะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจแนวคิดของฝรั่งเศสโดยมองผ่านทางวรรณคดี ข้าพเจ้าจึงเกิดแรงบันดาลใจใคร่เขียนบทความเรื่องใหม่ ซึ่งเน้นประเด็นการถ่ายทอดมโนสำนึกของนักเขียนลงในงานวรรณกรรมของเขา โดยอาศัยข้อมูลจากบทความที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือ จารึกแห่งปัญญา ซึ่งอาจจะถือได้ว่าบทความเรื่องนี้เป็นงานสังเคราะห์บทความ 10 เรื่องที่ได้เขียนเอาไว้ในหนังสือเล่มนี้

ในครั้งแรกของบทความ ข้าพเจ้าขอเสนอแนวคิดของราวเบอเลส์ รงซาร์ดและมงแตญ นักเขียนและกวีผู้มีชื่อเสียงแห่งยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ในลำดับแรก จะเป็นการศึกษาวิเคราะห์ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาของนักเขียนมนุษยนิยมสองท่าน คือ ราวเบอเลส์และมงแตญ เป็นที่ทราบกันดีว่า นักมนุษยนิยมในศตวรรษที่ 16 ยกย่องชื่นชมอุดมคติของกรีก - โรมัน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ทั้งด้านสติปัญญาและทั้งด้านสุขภาพร่างกาย นักมนุษยนิยมในยุคนี้จึงเป็นผู้ใฝ่หาวิชาความรู้ เพื่อครองความเป็นเอตทัคคะในศาสตร์แขนงต่างๆ การที่นักปราชญ์เหล่านี้ให้ความสำคัญแก่การศึกษาเป็นพิเศษนั้น เนื่องจากเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่หล่อหลอมชีวิตมนุษย์ไปในทางที่ดีงาม คนที่ไร้การศึกษาก็เท่ากับเป็นทาสหรือเป็นนักโทษ ราวเบอเลส์ซึ่งเป็นนักเขียนช่วงต้นยุคได้เสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญยิ่งนักเขียนผู้นี้เป็นผู้มีประสบการณ์การศึกษาอันยาวนาน ทั้งการศึกษาด้วยตนเองและทั้งในสถาบันการศึกษา เขาเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาเทววิทยา ภาษาและวรรณคดีกรีก - ละติน เป็นนักกฎหมายผู้มีชื่อเสียง เขาเข้าศึกษาวิชาแพทยในมหาวิทยาลัยจนได้รับปริญญาแพทยศาสตรดุษฎีบัณฑิต ได้ประกอบอาชีพแพทย์มีชื่อเสียงเลื่องลือทั่วยุโรป ในงานวรรณกรรมชิ้นเอกของเขาเรื่อง การ์กียงตูอา - ป็องตากรูแอล (Gargantua pantagruel) ราวเบอเลส์เสนอแนวทางการศึกษา ระบบใหม่ พร้อมกับโจมตีการศึกษาาระบบเก่าซึ่งคริสต์ศาสนาได้วางรากฐานเอาไว้ตั้งแต่ยุคกลาง ในตอนที่เขาเล่าถึงการศึกษาในวัยเด็กของการ์กียงตูอาตัวละครเอกนั้น เขาชี้ให้เห็นว่าเด็กไม่ได้รับการพัฒนาทางสติปัญญาเลย เพราะครูยึดเยียดความรู้ให้ลูกศิษย์จนไม่มีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเองหรือออกความคิดเห็นได้แย้ง

* ศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ข้าราชการบำนาญ)

แนวทางปฏิรูปการศึกษาของราเบอเลส์ที่นับว่าโดดเด่นและทันสมัยตราบเท่าทุกวันนี้ได้แก่การแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ชีวิต นอกเหนือจากการเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือจากตำรา เช่นให้นักเรียนออกไปสังเกตและสำรวจธรรมชาติรอบกาย ออกไปฝึกทำงานและดูงานของผู้ประกอบอาชีพสาขาต่างๆ ซึ่งนักเรียนจะได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เป็นการศึกษาทั้งในตำราและนำความรู้มาใช้ในชีวิตจริง ถ้าเทียบกับยุคปัจจุบันก็คือ การฝึกงานนอกชั้นเรียนนั่นเอง นอกจากนี้ ราเบอเลส์ได้เสนอแนวทางการศึกษาซึ่งใช้หลักการแพทย์ร่วมกับแนวทางมนุษยนิยม โดยมุ่งหวังจะให้ร่างกายและจิตใจของเด็กพัฒนาไปพร้อมๆ กัน เขาเห็นความสำคัญของการรักษาสุขภาพให้แข็งแรงตามหลักการแพทย์ในยุคนั้น เช่นแนะนำให้เด็กนักเรียนพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย หลังจากที่ใช้สมองเคร่งเครียดในชั้นเรียน ราเบอเลส์กล่าวว่า “พวกเขา (นักเรียน) ฝึกฝนร่างกายเหมือนกับที่พวกเขาฝึกฝนสติปัญญา”¹

ท้ายที่สุด ผู้ที่มีการศึกษาอย่างสมบูรณ์นั้น จะต้องมีศรัทธาในพระเจ้าและดำเนินชีวิตตามคำสั่งสอนของพระองค์ ที่สำคัญยิ่งก็จะต้องเป็นผู้มีจิตสำนึกทางจริยธรรม เพราะจะเป็นผู้นำความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาใช้เพื่อประโยชน์สุขของมนุษยชาติ มิใช่เพื่อการทำลายล้าง ก่อให้เกิดภัยพิบัติแก่โลกมนุษย์ ราเบอเลส์กล่าวว่า “ใจชั่วจะไม่วันเปิดออกรับปัญญา และความรู้ที่ปราศจากคุณธรรมคือ ความหายนะแห่งวิญญูญาณ”²

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าราเบอเลส์จะตั้งอุดมคติทางการศึกษานักเรียนจะต้องเป็นผู้รอบในศาสตร์ทุกแขนง อันเป็นลักษณะของปราชญ์ในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ แต่เขาต่อต้านวิชาโหราศาสตร์ว่าเป็นวิชาจำพวกเล่นแร่แปรธาตุ ไม่สร้างคุณประโยชน์ใด ๆ แก่มนุษยชาติ มีแต่จะนำมาคุณความเสื่อมเสีย³

มงแตญูเป็นนักเขียนอีกผู้หนึ่งในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษานักเขียนผู้ที่มีชีวิตอยู่ในปลายยุค ในช่วงสงครามศาสนาระหว่างฝ่ายคาทอลิกกับฝ่ายโปรเตสแตนต์ และได้ถูกถามเป็นสงครามกลางเมือง สร้างความพิเนาศย่อยยับอย่างสุดประมาณแก่ประเทศฝรั่งเศส การศึกษาในทัศนะของมงแตญูจึงจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาวะแห่งการดำรงชีวิตของประชาชนที่ต้องเผชิญกับภัยพิบัติของสงคราม ซึ่งดำเนินไปเป็นเวลากว่า 30 ปี ในงานวรรณกรรมเรื่อง *บทนิพนธ์ว่าด้วยประสบการณ์ชีวิต (Les Essais)* มงแตญูได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาไว้มากมายหลายประเด็น และข้อคิดเห็นเหล่านี้ก็ยังมีคุณค่าตราบเท่าทุกวันนี้

มงแตญูมีความเห็นตรงกับราเบอเลส์ในข้อที่ว่ากระบวนการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษานั้นเป็นการยึดยึดความรู้ให้นักเรียนท่องจำ จนนักเรียนไม่มีโอกาสใช้วิจารณญาณของตนเองเท่ากับเป็นการปิดกั้นเสรีภาพในทางความคิดของผู้เรียน เปรียบเหมือนลาที่บรรทุกกระเป๋าหนังสือจนหลังแอ่น มีคนคอยลงแซ่เพื่อให้ลาระวังกระเป๋าที่บรรจุความรู้ให้ดี เหมือนกับต้นไม้ที่มีน้ำหล่อ

¹ Rabelais : Gargantua, Chapitre 23

² Rabelais : Pantagruel, Chapitre 8

³ ราเบอเลส์จะจัดเป็นคนผู้คนในยุคนั้นที่คลั่งวิชาโหราศาสตร์ รวมทั้งเพื่อนร่วมสมัยของเขาผู้หนึ่งซึ่งเป็นแพทย์และโหราศาสตร์ชื่อ นอสตราดามุส (Nostradamus) หรือมิเชล เดอ โนตรดาม (Michal de Notredame)

เลี้ยงมากเกินไปจนอึดอัด หรือเหมือนกับตะเกียงที่ใส่น้ำมันมากเกินไปจนจุดไม่ติด⁴ ผลเสียก็คือความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมามากมายเป็นสิ่งที่ไร้ประโยชน์เพราะนักเรียนไม่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ เนื่องจากนักเรียนไม่เคยใช้สมองขบคิดปัญหาต่างๆด้วยตนเอง ข้อคิดเห็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนักเขียนผู้ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางภัยสงคราม ได้แก่การชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่าการศึกษาที่ก่อประโยชน์สูงสุดนั้นมีไว้เพียงแต่จะเล่าเรียนเพื่อครองความเป็นเลิศในศาสตร์แขนงต่าง ๆ เท่านั้น แต่เด็กเรียนจะต้องเรียนรู้ ศิลปะในการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในยุคนั้น ครูผู้ประเสริฐตามความเห็นของมงแตญท์ จึงมีไว้เพียงผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์อย่างเดียว แต่ครูต้องมีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้ลูกศิษย์เป็นคนฉลาดรู้ทันโลก รู้จักใช้วิจารณญาณได้อย่างถูกต้องทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองที่ผันผวน สอนให้เขาตระหนักว่าคุณสมบัติที่ควรคำนึงของคนในยุคนี้อคือการเป็นผู้รักษาตัวรอด รู้จักเลือกคบคน ไม่เอาตัวเข้าไปพัวพันกับฝ่ายที่จะนำภัยมาสู่ตน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน พูดแต่น้อยและพูดสั้นๆจะพูดต่อเมื่อตนได้ใคร่ครวญแล้วว่าถูกต้องและแน่ใจว่าตนจะต้องเป็นฝ่ายเหนือกว่า หลังจากที่ผู้เรียนได้เจนจบในวิชาที่ว่าด้วยการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในสังคมเพื่อความอยู่รอดในชีวิตแล้ว มงแตญท์กล่าวว่

“ครูก็จะสอนวิชาตรรกวิทยา วิชาฟิสิกส์ วิชาเรขาคณิตและวิชาทฤษฎีวิทยา รวมทั้งวิชาอื่นๆที่ลูกศิษย์ จะเลือกเรียนตามใจชอบ ทั้งนี้เพราะผู้ที่รู้จักใช้วิจารณญาณเท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน”⁵

นอกจากการฝึกฝนสติปัญญาทั้งด้านวิชาการและด้านการเรียนรู้โลกและชีวิตแล้ว มงแตญท์เน้นความสำคัญของการฝึกฝนร่างกายให้แข็งแรงเช่นเดียวกับราเบอเลส์ พร้อมกันนั้นเขาเสนอแนวการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งจะทำให้การศึกษาของเด็กสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นั่นก็คือการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทัศนศึกษา ในแง่นี้ มงแตญท์มีความคิดที่ก้าวไกลกว่าราเบอเลส์ เพราะราเบอเลส์เพียงแต่แนะนำให้เด็กไปสนทนากับผู้ที่มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยว เพื่อจะได้ยินได้ฟังความรู้ใหม่ๆจากเขาเหล่านั้น มงแตญท์กล่าวถึงคุณประโยชน์ของการเดินทางท่องเที่ยวว่าเป็นการกระตุ้นจิตใจและสมองของเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะนอกจากจะทำให้เราได้รู้จักสถานที่ต่างๆในต่างประเทศแล้ว เรายังมีโอกาสรู้จักผู้คนต่างชาติต่างภาษาที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่แตกต่างจากเรา ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษารูปแบบของเด็ก ดังที่มงแตญท์กล่าวไว้ว่า

“ข้าพเจ้าต้องการให้โลกอันกว้างใหญ่เป็นหนังสือสำหรับนักเรียนของข้าพเจ้า”⁶

อาจจะกล่าวได้ว่า ทัศนะที่ก้าวหน้าของนักเรียนทั้งสองในด้านการศึกษามีรากฐานมาจากการแสวงหาเสรีภาพในทางความคิด ต้องการที่จะแหวกกรอบความคิดขนบนิยมของคริสต์ศาสนาซึ่งเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ที่บีบบังคับชีวิตมนุษย์ ทัศนะดังกล่าวจึงขัดแย้งกับศาสนาจักรซึ่งมีอำนาจล้นฟ้ายุคนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งราเบอเลส์ผู้เคยใช้ชีวิตที่นักบวชมาก่อนได้อาหาญโจมตีพวกพระและนักเทววิทยาว่าบิดเบือนคำสอนของศาสนาเพื่อประโยชน์ส่วนตน เขาประณามคนพวกนี้ว่า

⁴ Montaigne : *Les Essais*, Livre I, Chapitre 26, De l'institution des enfants

⁵ Ibid

⁶ Ibid.,

หลอกลวง ประชาชนให้หลงงมงายในสิ่งที่โง่งเงา ไร้สาระ เช่น การประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา การเชื่อถือโศลกกลาง การไปจาริกแสวงบุญ แต่ประชาชนไม่เคยได้รับการสอนให้เข้าใจถึงแก่นแท้ของศาสนาเลย ราเบอเลส์สร้างตัวละครที่เป็นนักบวชให้เป็นคนละโมภโลกมาก หน้าไหว้หลังหลอก จิตใจเต็มไปด้วยคัมภีร์อาหารคาว โง่เขลาเบาปัญญา ไม่สนใจศึกษาหาความรู้ ยิ่งกว่านั้น ราเบอเลส์ยังลงความเห็นว่่านักบวชเป็นผู้ที่ไร้ประโยชน์ต่อสังคม มีหน้าที่เพียงแต่สวดมนต์เพื่อจะได้กินอาหารเท่านั้น เขาเห็นพ้องกับนักมนุษยนิยมในแง่ที่ว่าทุกคนต้องทำงานเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ ผู้ที่แยกตัวจากสังคม เสริมธุรกิจการเมือง เช่นนักบวชเหล่านี้คือผู้ที่ไม่ได้ใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่โลก เขากล่าวว่า

“พวกนี้ไม่ทำไรทำนาเหมือนชาวไร่ชาวนา ไม่พิทักษ์รักษาประเทศชาติเหมือนทหาร ไม่รักษากนเจ็บป่วยเหมือนแพทย์ ไม่เทศนาสั่งสอนประชาชนเหมือนกับผู้สอนศาสนาตามพระคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ไม่อำนวยความสะดวกและจัดหาข้าวของที่จำเป็นให้แก่รัฐเหมือนกับพ่อค้า”⁷

อย่างไรก็ตาม เขายกข้อยกนักบวชที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ดังในกรณีของตัวละครที่เป็นนักบวชชื่อ แฟร์รีซ็อง (Frère Jean) ผู้กล้าหาญและเข้มแข็ง ทำหน้าที่เป็นแม่ทัพในการทำสงครามป้องกันประเทศ จนได้รับชัยชนะอย่างงดงามขณะที่นักบวชอื่น ๆ ยังคงตั้งหน้าตั้งตาสวดมนต์ให้พระเจ้าช่วยอยู่

การที่ราเบอเลส์โจมตีศาสนจักรในงานวรรณกรรมของเขา่อมจะได้รับการตอบโต้อย่างรุนแรง จะเห็นได้ว่า ผลงานของราเบอเลส์ทุกชิ้นจะถูกลา ซอร์บอน หรือคณะเทววิทยาแห่งมหาวิทยาลัยปารีสซึ่งเป็นตัวแทนของศาสนจักรในฝรั่งเศสประณามว่าเป็นหนังสือต้องห้ามเขาถูกจำคุกหลายครั้งเกือบจะถูกเผาทั้งเป็น ต้องหลบหนีออกนอกฝรั่งเศสเพื่อให้อรอดพ้นโทษทัณฑ์ แต่หนังสือต้องห้ามเหล่านี้กลับได้รับการยกย่องจากผู้อ่านจำนวนมากในยุคนั้นที่เห็นพ้องกับราเบอเลส์ว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องทำการปฏิรูปคริสต์ศาสนาซึ่งกำลังเสื่อมทรามถึงขีดสุด ในที่สุดการปฏิรูปศาสนาได้นำไปสู่การทำสงครามระหว่างพวกคาทอลิกกับพวกโปรเตสแตนต์ที่ในปลายยุคพวกคาทอลิกเป็นฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าเนื่องจากเป็นนิกายดั้งเดิม และเป็นนิกายประจำชาติฝรั่งเศส กษัตริย์และประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาิกายนี้ ดังนั้นพวกโปรเตสแตนต์ หรือพวกปฏิรูปศาสนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ถูกพวกคาทอลิกหัวรุนแรงกดขี่ข่มเหงอย่างทารุณโหดร้ายคนจำนวนมาก ถูกสังหารหมู่ ถูกทรมานและประหารชีวิตด้วยวิธีการที่โหดเหี้ยมน่าสะพรึงกลัว เช่นเผาทั้งเป็น สับร่างกายให้ขาดเป็นท่อนๆ ใช้เครื่องมือประหารกระชากอวัยวะให้ขาดเป็นส่วนๆ นอกจากการทำลายล้างผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกับตนแล้ว พวกคาทอลิกได้ประหารพวกแม่มดหมอผีที่มีเป็นจำนวนมากในยุคนั้น โดยตั้งข้อหาว่าเป็นพวกนอกศาสนาซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรเช่นกัน

⁷ Rabelais: Gargantua, Chapitre 40

มงแต็ญเป็นนักเขียนที่มีบทบาทสำคัญในยุคสงครามศาสนา แม้ว่าเขาจะเป็นผู้นับถือศาสนา นิกายโรมันคาทอลิกและประณามการปฏิรูปศาสนาว่าเป็นสาเหตุแห่งความความแตกแยกของคนในชาติ แต่เขากลับโจมตีพวกคาทอลิกหัวรุนแรงที่มุ่งมั่นทำลายล้างพวกโปรเตสแตนต์ ทั้งนี้เพราะมงแต็ญ เป็นผู้ยึดมั่นในหลักขันติธรรมต่อต้านสังคมที่แสดงความใจแคบ ยึดมั่นว่าความคิดของตนเท่านั้นที่ถูกต้องจริงแท้แน่นอน ผู้ที่คิดต่างจากตนออกไปจะต้องถูกกำจัดให้สิ้นสูญ มงแต็ญมีความเห็นว่าการขาดขันติธรรมสร้างความเลวร้ายต่อสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากการรบราฆ่าฟันอย่างนองเลือดระหว่างคนชาติเดียวกันแล้ว ความโหดร้ายทารุณได้ถูกบ่มเพาะขึ้นในอุปนิสัยของผู้คน จนบังเกิดความชิงชังเห็นเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ มงแต็ญแสดงความห่วงใยพวกเด็ก ๆ มากที่สุดด้วยเกรงว่าจะซึมซับความโหดร้ายเข้าไปในจิตใจ เนื่องจากรู้เห็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน เขาแนะนำให้พ่อแม่เลี้ยงช่วยกันอบรมบ่มนิสัยเด็กให้เกลียดกลัวความโหดร้ายทารุณทุกรูปแบบ ซึ่งจะเป็นหนทางแก้ไขปัญหานี้ได้ในอนาคต ในบทนิพนธ์ว่าด้วยประสบการณ์ชีวิตหลายบทหลายตอน มงแต็ญโจมตีสังคมนิกายขันติธรรมอย่างเผ็ดร้อน ในบทที่ชื่อ “ว่าด้วยมนุษย์กินคน” (Des cannibals) มงแต็ญเสียดสีเพื่อนร่วมชาติโดยเปรียบเทียบความป่าเถื่อนของชาวฝรั่งเศสกับพวกอินเดียนแดงในทวีปอเมริกาใต้ ซึ่งฝรั่งเศสเรียกว่า “มนุษย์กินคน” เขาเห็นว่า คนฝรั่งเศสผู้ไร้ขันติธรรมโหดเหี้ยมกว่า เพราะการทรมานคนเป็น ๆ จนตายนั้นเท่ากับกินคนทั้งเป็น ซึ่งดุร้ายป่าเถื่อนกว่าพวกอินเดียนแดงที่กินเนื้อมนุษย์ที่ตายแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า นักเขียนผู้นี้มีความกล้าหาญชาญชัยยิ่งนักที่แสดงความคิดเรื่องขันติธรรมในสังคมนิไร้ธรรมะข้อนี้ อนึ่ง มงแต็ญมีความหวังว่าความคิดเรื่องขันติธรรมจะหว่านเพาะจิตสำนึกในภราดรภาพของมนุษย์ เมื่อคนเรามีความเมตตา กรุณาต่อกัน สมัยครุสมานรักใคร่กลมเกลียวกันฉันพี่น้อง เมื่อนั้นความสงบสุขจะบังเกิดขึ้นเพราะจะไม่มีการรบราฆ่าฟันกันเช่นในปัจจุบันอีกต่อไป เขากล่าวว่า

“ข้าพเจ้ามีความเห็นว่ามนุษย์ทุกคนเป็นเพื่อนร่วมชาติของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าสวมกอดชาวโปแลนด์เหมือนกับที่ข้าพเจ้าสวมกอดชาวฝรั่งเศส ด้วยว่าความคิดเรื่องประชาคมโลกอันเป็นสากลอยู่เหนือความผูกพันระหว่างชนชาติเดียวกัน ดังที่มีผู้ถามโสเครติสว่าเขาเป็นชนชาติใด เขาไม่ตอบว่าเขาเป็นชาวเอเธนส์ แต่บอกว่าเขาเป็นประชาชนของโลก”⁸

เราจะเห็นได้ว่า ขันติธรรมที่นำไปสู่จิตสำนึกในภราดรภาพนั้น คือ การไฝหาสันติภาพของนักมนุษยนิยมเพื่อต่อต้านสงครามนั่นเอง

ราเบอเลส์ได้เสนอความคิดต่อต้านสงครามอย่างชัดเจนในงานวรรณกรรมเรื่อง การ์ทีองตูอา-ป็องตากรูแอล เขาเห็นว่าสงครามเป็นที่สุดแห่งความชั่วร้ายทั้งหมด เพราะสงครามนำความทุกข์อย่างมหันต์มาสู่มวลมนุษย์ผู้บริสุทธิ์ ฉะนั้น มนุษย์จะต้องพยายามทุกวิถีทางเพื่อหลีกเลี่ยงการทำสงคราม อีกทั้งควรระลึกถึงคำสอนของคริสต์ศาสนาที่สอนให้เรารักผู้อื่น เหมือนเรารักตัวเอง เพื่อจะได้ไม่ประหัดประหารกัน ราเบอเลส์ได้ถ่ายทอดความคิดในการต่อต้านสงครามในคำพูดของกษัตริย์กร็องกูซีเยร์ (Grandgousier) ตัวละครผู้หนึ่งว่า

⁸ Montaigne : Les Essais, Livre III, Chapitre 9 ,” De La vanite“

“การรุกรานประเทศอื่น โดยยั้งความพิณาศ แก่พี่น้องชาวคริสต์ด้วยกันจะเกิดขึ้นอีกต่อไป การเลียนแบบวีรบุรุษสมัยโบราณเช่นกษัตริย์ อเล็กซานเดอร์ ฮันนิบาล ซีซาร์นั้น ชัดต่อคำสอนของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของที่สอนให้เราป้องกันรักษาประเทศของเรา แต่ไม่ใช่ให้ไปรุกรานประเทศอื่น สิ่งที่เราชาวราเชินและพวกคนป่าเถื่อนสมัยโบราณ เรียกว่า การสร้างวีรกรรมนั้น ในยุคนี้เราเรียกว่าการปล้นสะดมและความทารุณโหดร้ายต่างหาก”⁹

สำหรับมงแตญนั้น เขามีชีวิตอยู่ท่ามกลางภัยพิบัติของสงครามกลางเมืองดังได้กล่าวมาแล้ว และเขาได้แสดงความคิดต่อต้านสงครามไว้ในหลายบทหลายตอนของ บทนิพนธ์ว่าด้วยประสบการณ์ชีวิต อย่างไรก็ตาม เขาก็พยายามประคับประคองตนเองให้อยู่รอดปลอดภัยท่ามกลางสถานการณ์คับขันรอบข้าง เนื่องจากตำแหน่งหน้าที่การงานของเขาทำให้ต้องเข้าไปพัวพันกับความขัดแย้งทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้¹⁰ ถ้าไม่รักษาตัวให้ดี ก็จะมีเปลืองปล้ำตกอยู่ในอันตรายร้ายแรงได้ หลักการที่เขายึดมั่นในสถานการณ์เช่นนี้ คือ การใช้ทางสายกลางในการดำเนินชีวิตทั้งในชีวิตส่วนตัวและในด้านการงาน เพราะนอกจากจะช่วยให้ออกห่างจากวิกฤติทางการเมืองแล้ว หลักการข้อนี้ยังช่วยให้เขาสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขตามควรแก่อัตภาพ ในขณะที่บ้านเมืองเกิดภัยจากสงครามกลางเมือง ทางสายกลางที่มงแตญนำมาใช้คือการดำเนินชีวิตด้วยความผ่อนคลาย ไม่ตั้งไม่หย่อนจนเกินไป พยายามปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุดในขณะเดียวกันก็รักษา อิสรภาพ ส่วนตนเองไว้ เพื่อถนอมตัวเองไม่ให้ภาระการงานมาครอบงำจนหมดความสุข ไม่ผูกพันกับผู้คนหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดแบบแนบแน่นเกินไปจนถูกครอบงำได้ ไม่ตกเป็นทาสอารมณ์ พยายามหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่สร้างความตึงเครียดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้น เขาชอบใช้วิธีการประนีประนอมเพราะรังเกียจความรุนแรงก้าวร้าว ในด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้น เขาพยายามปรับตัวให้เข้ากับคนทุกชั้น ไม่ลุ่มหลงในยศถาบรรดาศักดิ์ แม้ว่าจะมีตำแหน่งหน้าที่การงานใหญ่โตสักเพียงใด หลักการในชีวิตเหล่านี้ ทำให้มงแตญเป็นผู้มีสติทันโลก สามารถก้มบังเหียนชีวิตให้พอเหมาะพอควรและสอดคล้องกับสถานการณ์รอบข้าง มงแตญได้ย้ำหลักการในการครองชีวิตด้วยทางสายกลางในบทสุดท้ายของบทนิพนธ์ว่าด้วยประสบการณ์ชีวิต เขากล่าวว่า

“หน้าที่ของเราก็คือการกำหนดวิถีชีวิตอันเหมาะสม ไม่ใช่แต่งเรื่องประโลมโลก เรือยเจื้อยไป หรือกระแสน้ำที่จะครอบครองดินแดนของผู้อื่นด้วยการบพุ่ง แต่เอาชนะตัวเองด้วยการแสวงหาความเป็นระเบียบและสันโดษในการครองชีวิต งานชิ้นเอกที่ยิ่งใหญ่และสูงส่งของมนุษย์เราก็คือการดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง สิ่งอื่นทั้งหลายทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นการปกครองบ้านเมืองการสะสมทรัพย์ สฤงคาร หรือการสร้างถาวรวัตถุ ก็เป็นได้อย่างมากที่สุดเพียงส่วนประกอบที่ไม่สำคัญอันใด”¹¹

⁹ Rabelais : Gargantua, Chapitre 46

¹⁰ มงแตญดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีแห่งเมืองบอร์โดซ์ (Le Maire de Bordeaux) และทำหน้าที่เป็นผู้เจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อยุติความขัดแย้งระหว่างฝ่ายคาทอลิกกับฝ่ายโปรเตสแตนต์

¹¹ Montaigne : Les Essais, Livre III , Chapitre '13 , “De l' expérience”

แม้ว่ามงแตญต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตในยามสงครามเช่นเดียวกับชาวฝรั่งเศสทั่วไป เขาก็พยายามใช้ชีวิตด้วยความรื่นรมย์เท่าที่จะทำได้ ด้วยว่าอนาคตเป็นสิ่งไม่อาจคาดหวังได้ อนึ่ง ปรัชญาสุขนิยม (Epicurisme) ที่มงแตญนำมาใช้ชีวิตนั้นก็ เป็นแนวความคิดมนุษยนิยมที่ได้รับอิทธิพลจากกรีก-โรมัน มงแตญเสพความสุขทางกายและใจตามครรลองธรรมชาติเป็นปกติวิสัยมาตลอดชีวิต เขาชอบสูดดมกลิ่นหอม รื่นรมย์กับอาหารรสโอชา มีความสุขในเพชรสแนร์ในยามชรา และพยายามทุกวิถีทางที่จะหลีกเลี่ยงสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยต่อความสุขของตน เขากล่าวว่า

“เมื่อข้าพเจ้าตื่นรำ ข้าพเจ้าก็ตื่นรำอย่างมีความสุข เมื่อข้าพเจ้านอนหลับ ข้าพเจ้าก็นอนหลับอย่างสุขสบาย และแม้แต่เมื่อข้าพเจ้าเดินเล่นคนเดียวในสวนที่สวยงาม ถ้าเผชิญเหตุไปก็คิดถึงเรื่องอื่นที่มีใช้ เรื่องการเดินเล่นชมสวนละก็ ข้าพเจ้าต้องรีบหันเหความรู้สึกให้กลับมาสู่ความสงบสุขในการชมสวนทันที”¹²

สำหรับมงแตญ การใช้ชีวิตด้วยความรื่นรมย์นั้น นอกจากจะเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์แล้วเราจะต้องหาวิธีการเพิ่มพูนความสุขของตนให้ทวีคูณจนซึมซาบล้ำลึกจากสรีระถึงจิตวิญญาณจนกายและจิตแนบเป็นหนึ่งเดียว บ่อยครั้งที่เขาพร่ำสรรเสริญพลังชีวิตจากธรรมชาติที่สร้างความสุขสมรื่นรมย์แก่มนุษย์ ดังที่เขาได้กล่าวในตอนหนึ่งของบทนิพนธ์ว่าด้วยประสบการณ์ชีวิตว่า

“มันเป็นความสุขสมบูรณ์ที่เทียบเคียงได้กับเทพ ในการที่มนุษย์รู้จักเสพความหลุดร่อนอย่างเต็มที่จากชีวิตของตนเอง”¹³

ฉะนั้น การที่นักบวชของคริสต์ศาสนาปฏิเสธโลกีย์สุขนั้น ก็ถือว่าเป็นการปฏิเสธและเหยียดหยามธรรมชาติอันเป็นงานสร้างสรรค์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้า ส่วนตัวเขานั้นเป็นผู้ใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาสุขนิยมนับว่าเขาได้สนองความเมตตาของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าที่ประทานความสุขจากธรรมชาติแก่มวลมนุษย์

ส่วนรณรงค์ขอลดภาษีของฝรั่งเศสในยุคเดียวกันนั้น ได้รับอิทธิพลปรัชญาสุขนิยมจากฮอเรซ (Horace) กวีชาวโรมัน ผู้ยึดคิดว่ามนุษย์เราควรจะรีบเก็บเกี่ยวความรื่นรมย์ในชีวิตให้เต็มที่ โดยไม่ต้องมาคอยพะวงถึงอนาคต เพราะกาลเวลานั้นเมื่อผ่านไปแล้ว จะไม่หวนคืนมา นอกจากอิทธิพลจากฮอเรซแล้ว ความกดดันในชีวิตของรณรงค์เอง ก็ทำให้เขาโหยหาความสุขจากความรักทั้ง ๆ ที่ตระหนักดีว่าความฝันนั้นจะไม่มีทางจะเป็นจริงได้ ทั้งนี้เนื่องจากพันธะทางศาสนาที่บังคับให้เขารองความเป็นโสดไปตลอดชีวิต จึงไม่อาจจะมีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงใดได้¹⁴ ช่วงชีวิตของรณรงค์ เขาได้แต่ชื่นชมความงามของหญิงสาวด้วยหัวใจกรุ๋นด้วยแรงเสนาหา แต่เขาก็เสพ ได้แค่ความสุขในจินตนาการเท่านั้น ในรวม *กวีนิพนธ์แห่งความรัก (Les Amours)* กวีได้น้อมนำให้หญิงสาวเก็บเกี่ยวความสุขจากความรัก ก่อนที่กาลเวลาจะทำลายความงามในวัยสาวให้ลึนสูญไป เขาเปรียบเทียบหญิงสาวกับดอกกุหลาบที่แย้มบานสดสล้างในยามเช้า แต่ก็ได้เหี่ยวเฉาร่วงโรยในยามเย็น เขาจึงเร่งรีบให้เธอรับรักเขาเพื่อจะได้เสพสุขจากความรัก อย่าคอยวันพรุ่ง เพราะจะสายเกินไป ดังตอนหนึ่งจากบทกวีชื่อแต่ *กัซซงด์ร์ (A Cassandre)* รณรงค์ กล่าวว่

¹² Ibid.,

¹³ Ibid.,

¹⁴ ในปีค.ศ. 1540 ขณะที่รับอายุ 26 ปี รณรงค์ได้ล้มป่วยอย่างกะทันหันและมีผลทำให้เขาหูหนวกไปบางส่วนบิดาของเขาจึงให้เขาเข้าพิธีบวชเป็นพระในคริสต์ศาสนา รณรงค์ต้องครองความเป็นโสดไปตลอดชีวิต เพื่อจะได้มีสิทธิรับเงินผลประโยชน์จากศาสนาโดยไม่ต้องส่งมอบเพศเช่นพระทั่วไป

“อนิจจา คุณเกิดสาวน้อย เพียงชั่วเวลาอันน้อยนิด
ณ ที่นั่นเอง ความสดสวยก็โรยราสิ้น
ธรรมชาติช่างโหดร้ายเสียเหลือเกินที่ให้ดอกไม้งามปานนั้น
คงอยู่เพียงชั่วเข้าจรดเย็น
(.....)
ด้วยเหตุนี้แหละ หากเธอเชื่อฉัน สาวน้อย
ขณะที่เธอยังเป็นดอกไม้แรกแย้มสดสล้าง
จงเก็บเกี่ยวความรื่นรมย์แห่งวัยหนุ่มสาว
เพราะความแก่เฒ่าจะทำให้ความงามของเธออับเฉา
ดูจดอกไม้ดอกนี้”¹⁵

ในบทกวีชื่อ *แคเอแลน (A Hélène)* ซึ่งรณรงค์เขียนขณะที่เขาอายุได้ 50 ปีเศษ ซึ่งนับว่าอย่างเข้าวัยชราแล้วสำหรับคนในยุคนั้น จะเห็นได้ว่า บทกวีบทนี้สะท้อนความประหวั่นพรันพรึงของกวีต่อคนชราและความตายที่่างใกล้เข้ามา รณรงค์ได้จินตนาการชีวิตของเอแลนในวัยชรา¹⁶

ในตอนนั้น สาวสวยผู้นี้ก็จะกลายเป็นยายแก่หลังโกง นั่งคุดคู้อยู่ในบ้าน ปั่นฝ้าย ทอผ้าอยู่ได้แสงเทียน ยามค่ำคืน ชีวิตมีแต่ความอ้างว้างเปล่าเปลี่ยว เธอจะต้องนึกเสียดายที่ปฏิเสธความรักของเขายังไม่มีเชื้อไข เมื่อตอนที่เธอยังสาวสวย แต่ก็สายไปเสียแล้ว ในเวลานั้น กวีก็จะเหลือเพียงแต่ชื่อส่วนร่ามนั้นก็จะเนาเปื้อยผุพังอยู่ในหลุมฝังศพ หลังจากเน้นสภาพชีวิตของหญิงสาวในยามชราเพื่อให้เธอหวาดหวั่นแล้ว เขาก็ใช้ปรัชญาสุขนิยมโน้มน้าวหญิงสาวให้รับรักเขา ดังที่เขาเขียนในตอนท้ายของบทกวีบทนี้ว่า

“เชื่อกันเถิด หากความรื่นรมย์ในชีวิต อย่าคอยวันพรุ่ง เด็ดดอกกุหลาบแห่งชีวิต
เสียแต่วันนี้”¹⁷

สำหรับปรัชญาสุขนิยมที่ราเบอเลส์ถ่ายทอดในงานวรรณกรรม เรื่อง *การก้องดอคา - ป็องตากรูแอล* นั้นมีรากฐานมาจากการใฝ่หาเสรีภาพของผู้ประพันธ์ที่ปรารถนาจะเสพลโลกีย์สุข ตามครรลองธรรมชาติ แต่การที่ราเบอเลส์เป็นนักบวช กฎเกณฑ์ทางศาสนาจึงปิดกั้นไม่ให้เขาใช้เสรีภาพตามใจปรารถนา สร้างความอัดอั้นทุกข์ทรมานใจจนเขาต้องเปลี่ยนเส้นทางชีวิตในที่สุด การดำเนินชีวิตของ นักบวชในอารามเตแลม (Thélème) อารามในอุดมคติ ซึ่งเขาจินตนาการไว้ในวรรณกรรมเรื่องนี้ สะท้อนสำนึกขบถของผู้ประพันธ์ต่อชีวิตนักบวชซึ่งเขาได้ผ่านประสบการณ์มาแล้ว ราเบอเลส์พรรณนาว่าอารามเตแลมงดงามหรูหรากว่าปราสาทแถบแม่น้ำลัวร์¹⁸ ร้อยเท่า แต่อารามแห่งนี้แตกต่าง

15 Ronsard : Les Amours, Ode à Cassandre

16 เอแลนเป็นสาวชาววังผู้ยิ่งผยองที่รณรงค์หลงรัก

17 Ronsard : Les Amours, Sonnets pour Hélène

18 แม่น้ำสายยาวที่สุดของประเทศฝรั่งเศส ปราสาทยุคเรอแนสซองส์ซึ่งเป็นที่ประทับของกษัตริย์ฝรั่งเศสในยุคนั้นตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำสายนี้

จากอารามแห่งอื่น ๆ คือไม่มีกำแพงล้อมรอบ ไม่มีหอนาฬิกา ซึ่งหมายความว่าชีวิตในอารามเดแลม มีความเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ประเพณีที่บีบบังคับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เดแลมรับนักบวช ทั้งหญิงชายวัยแรกรุ่ง รูปร่างหน้าตาหมดจดงดงาม สุขภาพแข็งแรง เฉลียวฉลาด มีการศึกษาดี และถ้านักบวชเหล่านี้ปรารถนา จะลาออกจากสมณเพศก็ย่อมกระทำได้ หลังจากนั้นพวกเขาก็มี ลิทธิ์แต่งงานกับผู้ที่ตนรักใคร่ชอบพอมือครั้งยังเป็นนักบวชอยู่ ราเบอเลส์พรรณนาชีวิตที่สุขสนุก สบายเปี่ยม ด้วยเสรีภาพของนักบวชเหล่านี้ในตอนหนึ่งว่า

“พวกเขาใช้ชีวิตที่ไม่ขึ้นกับกฎหมาย บทบัญญัติและกฎเกณฑ์ใดๆทั้งสิ้น แต่ทำทุกอย่างตามความปรารถนาและตามที่ได้เห็นว่าถูกต้องดีงาม เขาจะตื่นในเวลาที่เขาเห็นสมควร ตื่น กิน ทำงาน นอนตามเวลาที่เขาต้องการ (.....)

จากเสรีภาพดังกล่าว ทุกคนมีความกระตือรือร้น เต็มใจทำทุกสิ่งเพื่อให้ถูกใจเพื่อนๆ ถ้าผู้ใดชวนว่า จงมาดื่มกันเถอะ ทุกคนก็จะดื่มทันที ถ้ามีใครมาชวนว่า มาเล่นกันเถอะ ทุกคนก็จะเล่นทันทีเหมือนกัน ถ้ามีใครชวนให้ไปเที่ยวที่ทุ่งนา ทุกคนก็จะไปด้วยกัน ถ้าไปล่าสัตว์ด้วยนกเหยี่ยวหรือด้วยสุนัขล่าเนื้อ พวกผู้หญิงก็จะขี่ม้าตัวงาม มีนกเหยี่ยวอยู่ในอุ้งมือที่สวมถุงมือสวยงาม พวกผู้ชายก็เอานกเหยี่ยวพันธนูขึ้นไป”¹⁹

สำหรับราเบอเลส์เองนั้น เมื่อได้ละสมณเพศแล้ว เขาก็ดำเนินชีวิตโดยใช้หลักปรัชญาสุขนิยมในลักษณะเดียวกับพวกนักบวชในอารามเดแลม ตัวละครในจินตนาการของเขา นับได้ว่า เขามีโอกาสเสพความสุขที่เป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ตามที่เขามุ่งหวังทุกประการ

ในครั้งหลังของบทความ ข้าพเจ้าขอเสนอแนวคิดของนักเขียนนวนิยายในศตวรรษที่ 19 ได้แก่ สแตงดาล โพลแบร์ตและโซลา เริ่มด้วยนวนิยายเรื่องเลอรูจ เอต์ เลอเนอร์ (Le Rouge et le Noir) ที่ผู้ประพันธ์คือ สแตงดาล โจนส์สังคมฝรั่งเศสในยุคของเขา ซึ่งเป็นยุคฟื้นฟูระบอบกษัตริย์ หลังจากจักรพรรดินโปเลียนสิ้นอำนาจในปี ค.ศ. 1815 ในยุคนั้น พวกพระและขุนนางที่สูญเสียอำนาจไปเมื่อครั้งเกิดการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1789 ได้กลับมาถือฟื้นฟูระบอบกษัตริย์ขึ้น ถือเอาเรื่องชาติกำเนิดเป็นปัจจัยหลักเพื่อบรรจุจุดหมายสูงสุดในชีวิต สกัดกันความใฝ่ฝันของสามัญชน ทั้งนี้ เพราะผู้ที่มิชาติกำเนิดต่ำต้อย แม้ว่าจะมีอัจฉริยภาพสูงส่งสักเพียงใดก็ยากที่จะได้เข้าไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้ แตกต่างจากช่วงการปฏิวัติและในยุคของจักรพรรดินโปเลียนที่สามัญชนมีโอกาสได้ครองตำแหน่งสูง ๆ เช่นตำแหน่งนายทหารในกองทัพ ทั้งนี้เพราะทุกคนมีโอกาสเสมอภาคกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของนโปเลียน คนหนุ่มทุกชั้นวรรณะหากเป็นผู้มีความสามารถทางการทหารแล้วก็จะประสบความสำเร็จสูงสุดในชีวิตทุกรายไปจักรพรรดินโปเลียนเป็นต้นแบบที่ดีที่สุดในข้อนี้ ส่วนในยุคนี้ ความหวังของสามัญชนต้องสูญสลายไปสิ้น พวกเขาจำต้องหันมาหาทางเลือกที่สอง คือ ไปบวชเป็นพระ ด้วยความหวังว่าจะได้รับสมณศักดิ์สูง ๆ อันจะเป็นหนทางนำไปสู่อำนาจและทรัพย์สินเงินทอง

19 Rabelais : Gargantua, Chapitre 57

จูเลียส ซอแร็ล (Julien Sorel) ตัวละครเอกในนิยายเรื่องนี้เป็นตัวแทนคนหนุ่มผู้มีชาติกำเนิดต่ำต้อยฐานะยากจน แต่พยายามดิ้นรนเขยิบฐานะเข้าสู่สังคมชั้นสูง ด้วยความทะเยอทะยานที่จะมีอำนาจวาสนา ได้ตำแหน่งใหญ่โตในกองทัพเฉกเช่นความฝันของคนหนุ่มทั้งปวงในยุคนั้น จูเลียสไม่ยอมรับกติกาสังคมที่ให้ความสำคัญต่อชาติกำเนิดเหนืออื่นใดตลอดชีวิตการต่อสู้ของจูเลียส ผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นว่า สังคมอยู่ดิ้นรนต่อตัวละครเอกผู้นี้เพียงใด ทั้ง ๆ ที่เขาเป็นผู้มีอัจฉริยภาพสูงส่งเหนือผู้ใดในทุกลัทธิที่เขาเข้าไป แต่เขาก็ถูกรังเกียจเหยียดหยามจากพวกผู้ดีมีตระกูลและพวกกระฎุมพีมีทรัพย์สิน ด้วยความขมขื่นเจ็บช้ำต่อความอยู่ดิ้นรนของสังคม ทำให้เขาตั้งใจอย่างเด็ดเดี่ยวที่จะบรรลุเป้าหมายสูงสุดในชีวิตให้จงได้ เขาติดตามไขว่คว้าความสุขและความสำเร็จอย่างไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคใด ๆ ทั้งสิ้นอีกทั้งไม่แสร้งต่อถูกลมืด ทางศีลธรรม ชั้นแรกเขาเป็นชู้กับมาดาม เดอ เรนาล (Madame de Renal) ภรรยาของนายเทศมนตรี นายจ้างคนแรกของเขา ต่อจากนั้นก็ได้อิศานาของท่านมาควิส เดอ ลาโมล (Le Marquis de la Mole) ขุนนางผู้มั่งคั่งและมีอำนาจทางการเมืองมาเป็นชู้รัก ก่อนที่จะเข้าพิธีแต่งงานกับหญิงสาวผู้นี้ จูเลียสได้รับการแต่งตั้งเป็นขุนนางและได้ตำแหน่งนายทหารในกองทัพสมดังปรารถนา

จูเลียสเกือบจะเดินทางถึงหลักชัยอยู่แล้ว แต่ท้ายที่สุด เขาก็ประสบความพ่ายแพ้ ถูกสังคมลงโทษฐานบังอาจก้าวข้ามกำแพงชนชั้นที่ต้องห้ามสำหรับเขา จดหมายฉบับเดียวที่มาจากมาดาม เดอ เรนาล ชู้รักคนแรกเขียนถึงท่านมาควิส เดอ ลาโมล ทำให้ความสำเร็จที่อยู่แค่เอื้อมต้องพังทลายไปชั่วพริบตา ความผิดหวังอย่างรุนแรงและกระแทกทำให้จูเลียสโกรธจนลืมตัว เขาเดินทางไปยังมาดาม เดอ เรนาล แต่เขายังพลาดไป เธอจึงเพียงแต่บอดเจ็บเท่านั้น จูเลียสถูกตัดสินประหารชีวิตทั้งนี้เพราะคณะลูกขุนประกอบด้วยบุคคลผู้มีฐานะสูงส่งในสังคมซึ่งเกลียดชังและริษยาจูเลียส

จูเลียสยอมรับความตายอย่างสงบ เยือกเย็น เขายอมรับแต่โดยดีว่าตนนั้นเป็นผู้พ่ายชะตาชีวิตด้วยเหตุว่าชาติกำเนิดนั้นแม้จะไม่มีส่วนเสริมสร้างอัจฉริยภาพของปัจเจกบุคคล แต่ชาติกำเนิดก็มีอิทธิพลยิ่งใหญ่สามารถกำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ได้ ดังเช่นกรณีของเขาเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ความอยู่ดิ้นรนและอคติในสังคมอันทรงเกียรติทำให้คนยากไร้อย่างเขาต้องถูกกีดกัน และถูกผลักให้ตกจากเวทีชีวิตไปในที่สุด เขาได้ระบายความขมขื่น เจ็บช้ำต่อคณะลูกขุนในตอนหนึ่งว่า

“ข้าพเจ้าทราบดีว่ามาดามเดอ เรนาล เป็นผู้มีพระคุณต่อข้าพเจ้าจนมารดา บังเกิดเกล้า ฉะนั้นการที่ข้าพเจ้าลงมือฆ่าเธอนั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรจะได้รับการให้อภัย แต่เป็นที่น่าเสียใจว่าการที่คณะลูกขุนตัดสินให้ลงโทษประหารข้าพเจ้านั้น ไม่ใช่เพราะเหตุผลที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาข้างต้นนี้ ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าความคิดร้ายแรงตามความเห็นของคณะลูกขุน คือ การที่คนหนุ่มผู้ไร้สกุลรุนชาติ เช่นตัวข้าพเจ้าได้บังอาจก้าวข้ามกำแพงชนชั้น จนได้เข้ามาอยู่ในแวดวงของสังคมชั้นสูงนั้นนับว่าเป็นความโหดงี่ไม่เคยมีใครกระทำมาก่อน”²⁰

20 Stendhal : Le Rouge et le Noir , Deuxième Partie, Chapitre 41

โลกนาฏกรรมของจูเลียส ซอแวลล์ แท้จริงคือภาพสะท้อนชะตาชีวิตของคนหนุ่มในยุคฟื้นฟูระบบกษัตริย์ ซึ่งรวมทั้งแสดงศาลผู้เขียนนวนิยายเรื่องนี้ด้วย อนึ่ง แสดงศาลได้ปลุกสำนึกความคิดด้านประชาธิปไตยแก่ผู้อ่าน ในแง่ที่ว่ามนุษย์ทุกคนควรมีสิทธิ์เท่าเทียมกันในสังคม ไม่ว่าจะชาติกำเนิดจะสูงส่งหรือต่ำต้อยเพียงใดก็ตาม การประสบความสำเร็จในชีวิตนั้น คนเราควรจะแข่งขันกันด้วยความรู้ ความสามารถเฉพาะตน การที่เอาชาติตระกูลมาเกื้อหนุนหรือมาถักกันจนผู้ที่สมควรจะได้รับชัยชนะกลับกลายเป็นผู้แพ้ไปในที่สุดนั้น เป็นความอยุติธรรมที่ควรจะต้องขจัดให้สิ้นไปจากสังคม

นวนิยายของโพลแบร์ตเสนอภาพสะท้อนสังคมที่แตกต่างจากยุคของแสดงศาล ในยุคนี้การค้าและอุตสาหกรรมในฝรั่งเศสกำลังพัฒนาอย่างเต็มที่ ชนชั้นกลางได้แก่พ่อค้า นายธนาคาร นายทุน อุตสาหกรรมมีบทบาทเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแทนพวกขุนนางในโลกของของวัตถุที่เป็นโลกแห่งความเป็นจริงนั้น จินตนาการ ความเพ้อฝัน ความอ่อนไหวในอารมณ์ความรู้สึกได้กลายเป็นสิ่งพื้นสมัย ถ้าพิจารณาความเคลื่อนไหวทางวรรณคดีในยุคนี้ จะเห็นได้ว่า ความนิยมชมชื่นในวรรณคดีโรแมนติกหรือวรรณคดีแห่งความฝันค่อย ๆ เสื่อมคลายลง ขณะที่วรรณคดีสังคมนิยมหรือวรรณคดีที่ฉายภาพความเป็นจริงกำลังได้รับความนิยมแทนที่ โพลแบร์ตเองนั้นได้เติบโตมาในช่วงปลายยุคโรแมนติก แต่เขาก็ซึมซับอิทธิพลของวรรณคดีแนวนี้ไว้อย่างเต็มที่เช่นเดียวกับหนุ่มสาวรุ่นราวคราวเดียวกับเขา แม้ว่าในระยะหลัง ความคิดในการสร้างสรรค์ทางวรรณศิลป์ของเขาจะเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่แตกต่างจากรวมทั้งโรแมนติกก็ตาม ฉะนั้น โพลแบร์ตจึงมีอาจจะปรับตัวให้เข้ากับสังคมวัตถุนิยมในยุคนี้ได้ แม้แต่ในครอบครัวของเขาเอง เขาก็ยังมีความแปลกแยกจากผู้อื่นคือเข้ากับใครไม่ได้ ครั้นเมื่อประสบความสำเร็จล้มเหลวในการศึกษา ประกอบกับล้มป่วยด้วยโรคลมชัก เขาจึงต้องกลับบ้านเกิด อุทิศชีวิตให้แก่การเขียนหนังสือ จากประสบการณ์ชีวิตของเขา โพลแบร์ตตระหนักดีว่า การแสวงหาความสุขอันเป็นเป้าหมายของชีวิตมนุษย์นั้นเป็นความสุขเปล่าเนื่องด้วยความสุขที่แท้จริงนั้น เป็นสิ่งที่ไม่มีการสามารถค้นพบได้ ไม่ว่าจะใช้ความพยายามสักเพียงใด นวนิยายเอกของโพลแบร์ตได้แก่เรื่องมาดาม โบวารี (Madame Bovary) ซาลัมโบ (Salammbô) และบทเรียนชีวิต (L' Education sentimentale) สะท้อนมโนสำนึกข้อนี้ของโพลแบร์ตอย่างเด่นชัด

ในเรื่องมาดาม โบวารี เอ็มมา โบวารีตัวละครเอกเป็นตัวแทนของโลกแห่งความฝัน เธอแต่งงานกับชาร์ลด้วยความหวังว่าจะได้รับความสุขจากชีวิตแต่งงานเหมือนกับนางเอกในนิยายประโลมโลกที่เธอชอบอ่านตอนวัยรุ่น แต่เธอก็ประสบความผิดหวังเพราะชาร์ลหมอบ้านนอก สามีของเธอช่างแตกต่างจากพระเอกในฝันราวฟ้ากับดิน สังคมรอบข้างหรือก็น่าเบื่อ ไม่มีสิ่งใดที่ทำให้ชีวิตตื่นเต้นเร้าใจ ชีวิตจริงนั้นช่างห่างไกลจากนิยายเสียเหลือเกิน มีอยู่ครั้งเดียวเท่านั้นที่เธอได้มีโอกาสรื่นรมย์กับความสุขในฝัน คือในครั้งที่เธอได้รับเชิญไปงานเต้นรำที่ปราสาทของขุนนางผู้หนึ่ง แต่ก็ชั่วคืนเดียวเท่านั้น เมื่องานเต้นรำปิดฉากลง ภาพมายาก็เลือนหายไป เอ็มมาต้องกลับมาทนทุกข์ทรมานอยู่ในโลกแห่งความจริง ใช้ชีวิตที่แสนจะน่าเบื่อหน่ายกับสามีที่เธอเห็นว่าเป็นคนโง่ทึ่มในที่สุด เธอก็คบชู้คนแล้วคนเล่า เพราะคิดว่าแรงพิศواسที่เธอโหยหานั้นคือความสุขที่แท้จริง แต่ในที่สุด เอ็มมาก็ตระหนักว่าจุดหมายปลายทางของการแสวงหาของเธอนั้นก็จบลงด้วยความสิ้นหวัง

เธอพบว่าการคบขู้ที่ซาบซ่านด้วยรสเสนหานั้นก็น่าเบื่อพอ ๆ กับชีวิตแต่งงาน ดังที่เธอรำพึงในตอนหนึ่งว่า

“สมมติว่าถ้าเกิดมีบุรุษรูปงามแข็งแรงสักคนหนึ่ง มีความองอาจหาญกล้า มีทั้งอารมณ์รักเร้าร้อน มีทั้งความนุ่มนวลละเมียดละไม มีหัวใจกวีอยู่ในร่างเทพบุตร คิดพิณสายทองสำริด เล่นบทเพลงวิวาท์ก้องกังวานขึ้นไปถึงสรวงสวรรค์ ทำไมหนอ เธอจึงไม่บังเอิญได้พบบุรุษในฝันผู้นี้ มันไม่มีทางเป็นไปได้หรอก ความจริงแล้ว ไม่มีสิ่งใดควรค่าแก่การไปค้นหาเลยสักอย่างเดียว ทุกสิ่งเป็นความเท็จทั้งสิ้น”²¹

ความหายนะในชีวิตของเอ็มมาที่เริ่มด้วยการคบขู้ ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเพื่อบำรุงบำเรอผู้รักจนมีหนี้สินก้อนใหญ่ที่ไม่อาจหาเงินมาใช้เจ้าหนี้ได้ จนต้องถูกฟ้องล้มละลาย ครอบครัวยึดทรัพย์สินในที่สุด เธอต้องหาทางออกด้วยการดื่มยาพิษเพื่อหนีโลก ทุกสิ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความหลงละเมอเพื่อฝัน ไขว่คว้าหาความสุขที่ไม่มีวันจะได้พบนั่นเอง

ในทางตรงกันข้าม เกสซกรโฮเมส์ (Homais) ตัวละครผู้เป็นตัวแทนของโลกแห่งวัตถุกลับเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ชื่อเสียงเกียรติยศเงินทองไหลมาไม่ขาดสาย โพลแบร์ตจับนวนิยายเรื่องมาดาม โบวารี ด้วยประโยคที่ว่า “เขา (โฮเมส์) เพิ่งได้รับเหรียญตรา” ซึ่งเป็นการประกาศชัยชนะของโลกแห่งวัตถุ ตัวละครผู้นี้มีลักษณะตรงข้ามกับเอ็มมาทุกประการ เขาเป็นผู้มีความพึงพอใจในชีวิต มีความเชื่อมั่นในความเจริญทางวัตถุของโลกปัจจุบันซึ่งเป็นโลกของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม เขาสร้างความร่ำรวยและเกียรติยศชื่อเสียงจากการเหยียบย่ำผู้อื่น รวมทั้งประจบสอพลอผู้มีอำนาจวาสนา ขอมทำทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้อื่น การที่โพลแบร์ตเยาะเย้ยถากถางโฮเมส์ตลอดเรื่องนั้น น่าจะเป็นเพราะเขารังเกียจเคียดแค้นที่ความสุข ความสำเร็จในชีวิตของผู้ที่อยู่ในวังวนของโลกแห่งวัตถุเช่นตัวละครผู้นี้ เมื่อโพลแบร์ตกล่าวว่า “มาดาม โบวารี คือ ตัวข้าพเจ้าเอง” (*Madame Bovary, c'est moi!*) เราอาจจะตีความได้ว่าทั้งเขาและเธอ (ผู้ประพันธ์และตัวละคร) ล้วนแต่เป็นผลผลิตที่ตกค้างของสังคมยุคก่อนการไหลบ่าของกระแสวัตถุนิยม จนมีอาจจะปรับตัวให้เข้ากับโลกปัจจุบันได้

ในนวนิยายเรื่อง ซาล์มโบ ซึ่งเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์โบราณยุคคาร์เธจ เนื้อเรื่องเป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในครั้งที่ทหารรับจ้างหลายเชื้อชาติถูกลูกฮือเป็นกบฏต่อต้านคาร์เธจที่บิดพลิ้วไม่ยอมจ่ายค่าจ้างให้ ตัวละครเอกฝ่ายชายคือมาโต้ (Mathô) แม่ทัพฝ่ายทหารรับจ้างเป็นตัวละครที่อยู่ในโลกแห่งความฝันเช่นเดียวกับเอ็มมา เขาตัดสินใจนำกองทัพเข้าโจมตีคาร์เธจ เมืองแม่อันทรงอำนาจเนื่องจากเขารักใคร่ไหลหลงซาล์มโบธิดาสาวของฮามิลการ์แม่ทัพฝ่ายคาร์เธจ เขาฝันว่าจะได้ครอบครองซาล์มโบหากว่ากองทัพของเขาได้รับชัยชนะ แม้ว่าความหวังนั้นช่างไกลสุดเอื้อมเช่นเดียวกับเอ็มมา เขาได้สุขสมในความรักรักกับผู้หญิงในฝันของเขาชั่วคืนเดียว ในคำคืนที่ซาล์มโบเดินทางมาที่กระโจมทหารของมาโต้เพื่อนำเสื้อคลุมศักดิ์สิทธิ์ของเทพีประจำเมืองคาร์เธจกลับคืนคืนนี้เมื่อซาล์มโบจากไป มาโต้ก็ตระหนักในที่สุดว่าความสุขในฝันนั้นจะไม่มีวันหวนคืนมา แม้ว่าเขาจะมุ่งมั่นฝันฝ่าอุปสรรคอย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยวเพียงใดก็ตาม การต่อสู้ของเขาก็ประสบความสำเร็จล้มเหลว

21 Flaubert : Madame Bovary, Troisieme Partie , Chapitre 6

ในที่สุด การไขว่คว้าหาความสุขจากความรักได้นำมาตีไปสู่จุดจบอย่างน่าสยดสยอง หลังจากฝ่ายแพ้นักคาร์เธจ มาได้ถูกชาวคาร์เธจกลุ่มรวมประชาทัณฑ์อย่างโหดเหี้ยมจนหน้าใจ ก่อนที่จะถูกควักหัวใจออกมาบูชาเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ ซึ่งเป็นทั้งเทพเจ้าแห่งสงครามผู้ดลบันดาลให้คาร์เธจประสบชัยชนะ

ตัวละครสำคัญอีกผู้หนึ่ง คือ ฮามิลการ์ บิดาของซาลัมโบ แม่ทัพฝ่ายคาร์เธจ ตามประวัติศาสตร์ ตัวละครผู้นี้เป็นบิดาของฮันนิบาล จอมทัพผู้เรื่องนามของคาร์เธจ ฮามิลการ์มีบุคลิกภาพตรงข้ามกับมาได้ แม่ทัพฝ่ายกบฏ เขามีอุปนิสัยใจคอและทัศนคติที่เป็นแบบฉบับของชาวคาร์เธจ คือสุขุม รอบคอบ เล็งเห็นการณ์ไกล เป็นพ่อค้าที่โลกโมโหสัน ทิดแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่ยอมเสียเปรียบใคร การแสวงหาลาภยศของฮามิลการ์ดูจะประสบผลสำเร็จด้วยดีโดยตลอด หลังจากทีประสบชัยชนะในการทำสงครามปราบปรามพวกกบฏอย่างราบคาบ เขาได้รับการยกย่องจากคาร์เธจให้เป็นวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ความสุขความสำเร็จในชีวิตของฮามิลการ์ดูจะน่ารังเกียจเหยียดหยามในสายตาของโพลแบร์ต ทั้งนี้เพราะตัวละครผู้นี้เป็นสัญลักษณ์ของความเจริญรุ่งเรืองของโลกแห่งวัตถุเช่นเดียวกับเกสซกรโอมเมลีในนวนิยายเรื่อง มาตาม โบวารี นั่นเอง

ในนวนิยายเรื่อง *บทเรียนชีวิต* นั้น เฟรเดริก มอโร (Frédéric Moreau) เป็นชายหนุ่มผู้ประสบความล้มเหลวในชีวิต เมื่อเริ่มต้นบทเรียนชีวิตนั้น เขาใฝ่หาความสุขจากความรักและความสำเร็จในชีวิต แต่เขาก็ยึดติดอยู่ในโลกแห่งความฝันเช่นเดียวกับตัวละครเอกในนวนิยายสองเรื่องที่กล่าวมาแล้ว การแสวงหาของเขาจึงสิ้นสุดลงด้วยความล้มเหลว ส่วนเดส์โลริเยร์ (Deslauriers) เพื่อนสนิทของเขานั้นเป็นตัวแทนของโลกแห่งวัตถุ คือเป็นคนทะเยอทะยาน ทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและอำนาจ แต่ท้ายที่สุด เดส์โลริเยร์ก็ประสบความล้มเหลวในชีวิตเช่นเดียวกับเฟรเดริก ดังที่ตัวละครผู้นี้สรุปสาเหตุของความพลาตพลังในชีวิตของตัวเองและของเพื่อนในตอนท้ายของนวนิยายไว้ว่า

“ฉันคิดอะไรเป็นเหตุเป็นผลมากเกินไป ส่วนเพื่อนก็ใช้แต่อารมณ์เท่านั้น”²²

ในนวนิยายเรื่องนี้ โพลแบร์ตใช้แก่นเรื่องความล้มเหลวในชีวิตของตัวละครควบคู่ไปกับความล้มเหลวของอุดมการณ์ทางการเมืองในยุคนั้น ตัวละครจำนวนหนึ่งเป็นตัวแทนคนหนุ่มผู้ใฝ่ฝันที่จะให้ประเทศฝรั่งเศสมีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ได้ร่วมทำการปฏิวัติเพื่อล้มล้างระบอบราชาธิปไตยและก่อตั้งสาธารณรัฐที่สองขึ้น แต่แล้วความหวังทั้งปวงก็ดับวูบลง เมื่อประธานาธิบดีหลุยส์ โบนาปาร์ต (Louis - Napoleon Bonaparte) ก่อรัฐประหารล้มล้างสาธารณรัฐที่ตั้งขึ้นเพียง 3 ปี เพื่อสถาปนาตนเองเป็นจักรพรรดิโนโปเลียนที่สาม ครองอำนาจเด็ดขาดเป็นเวลาถึง 20 ปี เหตุการณ์ครั้งนี้มิใช่แต่จะดับความหวังของชาวฝรั่งเศสเท่านั้น นักต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยทั่วยุโรปต่างลี้หน้าง หมดกำลังใจกันทั่วหน้า จากกรณีทีระบอบประชาธิปไตยในฝรั่งเศสซึ่งพวกตนถือเป็นแม่แบบต้องถูกโค่นล้มโดยอำนาจเผด็จการ

²² Flaubert : L' Education sentimentale , Troisième Partie , Chapitre VII

การสนทนาระหว่างเฟรเดริกกับเดส์โลริเยร์ในบทส่งท้ายสรุปนัยสำคัญของนวนิยายเรื่องนี้ในตอนจบ ตัวละครทั้งสองได้กลับมาใช้ชีวิตชาวบ้านธรรมดาที่บ้านเกิด ทั้งสองกลับมาพบกันและสนทนากันถึงความหลัง ความใฝ่ฝันในวัยหนุ่ม ตลอดจนความล้มเหลวในชีวิต เมื่อได้ย้อนกลับไปคิดถึงเรื่องน่าขันในอดีตเมื่อ 30 ปีก่อน วันที่เข้าไปในช่องโฮเกสกี แล้วพากันวิ่งหนีออกมาเฟรเดริกกล่าวแก่เดส์โลริเยร์ว่า

“นี่แหละคือสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตของเรา”²³

ซึ่งเดส์โลริเยร์ก็เห็นพ้องด้วย เขากล่าวย้าว่า

“ใช่แล้ว นี่แหละคือสิ่งที่ดีที่สุดในชีวิตของเรา”²⁴

แม้ว่าตัวละครทั้งสองจะสนทนากันอย่างสนุกสนาน แต่เสียงหัวเราะของเขาน่าจะแฝงความขมขื่นอยู่ไม่น้อย เพราะทั้งสองได้ใช้เวลาผจญโลก ผจญชีวิตมาเกือบ 30 ปี เพื่อที่จะค้นพบว่าการระลึกถึงเหตุการณ์ซ้ำกันในวันนั้นเป็นสิ่งเดียวที่ทำให้เขาเกิดความสุข ซึ่งความสุขที่ตัวละครค้นพบนี้กลับทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกหดหู่ เฟรเดริกและเดส์โลริเยร์มีความใฝ่ฝันที่แตกต่างกันในตอนต้นเรื่อง แต่ลงท้ายทั้งสองกลับมามีชะตาชีวิตร่วมกัน และยังมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าความสุขครั้งเดียวในชีวิตได้เกิดขึ้นก่อนที่ตนจะผ่านบทเรียนชีวิต บทส่งท้ายของนวนิยายเรื่องนี้จึงทำให้ผู้อ่านตระหนักว่าจุดหมายปลายทางของชีวิตคือความสูญเปล่า จากความว่างเปล่าในตอนต้น ตัวละครได้ใช้เวลาชั่วชีวิตเพื่อกลับไปสู่ความว่างเปล่าในตอนจบ ไม่ว่าชีวิตเราจะผันแปรสักเพียงใด ความสูญเปล่าคือจุดหมายปลายทางอันจริงแท้แน่นอนเพียงประการเดียวของชีวิตมนุษย์

จากนวนิยายทั้งสามเรื่องของโพลแบร์ต เราจะเห็นได้ว่าการแสวงหาของมนุษย์ได้มาถึงจุดจบคือความสิ้นหวัง ความตาย หรืออันหนึ่งคือความสูญเปล่านั่นเอง แต่เหตุใดเล่า วรรณกรรมแห่งความสิ้นหวังเหล่านี้จึงกลายเป็นเพชรน้ำเอกแห่งโลกวรรณกรรม ใคร ๆ ก็ต้องยอมรับว่า นวนิยายของโพลแบร์ตนั้นเป็นวรรณกรรมอมตะอันล้ำค่าของโลก อาจกล่าวได้ว่า การที่นักเขียนตระหนักถึงจุดหมายปลายทางอันน่าเศร้าของชีวิตมนุษย์ทำให้เขามานะพยายามสร้างสรรค์งานศิลปะอันงดงามเลิศล้ำประหนึ่งงานสร้างสรรค์ของพระเจ้าด้วยความหวังที่จะให้ผลงานของเขาอยู่คู่โลกชั่วกาลนาน เพราะเป็นหนทางเดียวที่จะทดแทนความสูญเปล่าของชีวิตมนุษย์ได้ ด้วยเหตุดังกล่าวโพลแบร์ตจึงทุ่มเทชีวิตจิตใจให้แก่การสร้างลีลาการเขียนในอุดมคติ ซึ่งทำลายความสามารถและความมานะพยายามอันมหาศาลของนักเขียน ภาษาร้อยแก้วของโพลแบร์ตนั้นมีความสมบูรณ์งดงามหาที่ติมิได้ เขาเคยเปรียบภาษาที่เขาเขียนในนวนิยายเรื่องมาดาม โบวารี ว่ามีความไพเราะจนผู้อ่านรู้สึกว่าการฟังท่วงทำนองไพเราะดั่งอยู่ที่เดียว

นอกเหนือจากความสำเร็จอย่างงดงามในการทุ่มเทร่างกาย แรงใจเพื่อสร้างความงามทางวรรณศิลป์แล้ว โพลแบร์ตยังปรารถนาจะให้งานสร้างสรรค์ของเขาคงความเป็นอมตะ โดยการใช้

²³ Ibid., “C’ est là ce que nous avons eu de meilleur”

²⁴ Ibid.,

ทฤษฎีแห่งความเป็นกลางของนักเขียนในการเขียนนวนิยาย ซึ่งทำให้งานวรรณกรรมของเขาไม่สะท้อน แต่เฉพาะบุคลิกภาพของผู้ประพันธ์เท่านั้น หากแต่ครอบคลุมลักษณะสากลของมนุษยชาติ คือปลอดจากกาลเวลาและถิ่นที่ ด้วยเหตุนี้ โพลแบร์ตจึงประสบความสำเร็จในการสร้างตัวละครในนวนิยายให้โดดเด่นออกมาสู่ชีวิตจริง จนกลายเป็นลักษณะทั่วไปของผู้คนที่เราพบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น เอ็มมาเป็นตัวแทนของผู้หญิงเพื่อฝัน ชาร์ลเป็นสามีโง่เง่า โรดอลฟ์ผู้รักของเอ็มมาเป็นสื่อผู้หญิง เป็นต้น

โพลแบร์ตคิดค้นกลวิธีแปลกใหม่ และทำทลายหลายประการในการเขียนนวนิยาย ก่อนอื่นเขาตระเตรียมข้อมูลอย่างเป็นระบบระเบียบ เขาอ่านหนังสือและเอกสารจำนวนมากมหาศาลพร้อมกับจับบันทึกลงอย่างละเอียดถี่ถ้วน เขาใช้วิธีเฝ้าสังเกตอย่างละเอียดลออ และได้ตามข้อเท็จจริงจากผู้รู้บางครั้งยังเดินทางไปหาข้อเท็จจริงและความประทับใจในแดนไกล ถ้าจะกล่าวว่โพลแบร์ตเป็นทั้งนักวิจัยและศิลปินสร้างสรรค์นั้นก็คงไม่ผิดความจริงเท่าใดนัก มีหลักฐานว่าเอกสารที่โพลแบร์ตใช้เป็นข้อมูลในการเขียนนวนิยายเรื่อง ซาลัมโบ เมื่อเรียงซ้อนกันจะมีความสูงกว่าหนึ่งเมตร เอกสารเหล่านี้ได้รับการเก็บรักษาไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ กรุงปารีส

กลวิธีหนึ่ง ที่โพลแบร์ตนำมาใช้ในการเขียนนวนิยาย ได้แก่ การอิงรูปแบบของละคร ซึ่งแบ่งออกเป็นฉากต่าง ๆ โพลแบร์ตจะนำเหตุการณ์ซึ่งเป็นปมของนวนิยายมาสร้างเป็นฉากสำคัญ ๆ เช่นในเรื่อง *มาดามโบวารี* จะมีฉากงานแต่งงาน ฉากงานประกวดผลผลิตเกษตรกรรม ฉากความตายของเอ็มมา เป็นต้น บางครั้งเขาใช้วิธีเสนอเหตุการณ์ในฉากในลักษณะเดียวกับเทคนิคการฉายภาพยนตร์ ผู้อ่านสามารถเข้าไปร่วมในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามจุดต่าง ๆ ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน โพลแบร์ตประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมในการใช้กลวิธีนี้ในฉากการประกวดผลผลิตเกษตรกรรม ซึ่งเป็นฉากที่สำคัญที่สุดในเรื่อง *มาดามโบวารี* อัลแบร์ต ติโบเดท์ (Albert Thibaudet) นักวิจารณ์ผู้มีชื่อเสียงได้ยกย่องฉากนี้ว่า

“เป็นฉากที่มหัศจรรย์และสมบูรณ์ที่สุดในงานประพันธ์ของโพลแบร์ต”

นอกจากนี้ โพลแบร์ตยังใช้วิธีการเสนอภาพหรือเสนอตัวละครตามที่ชนะหรือมุมมองของตัวละครด้วยตนเอง (point de vue) ผู้อ่านจะรู้จักตัวละครต่าง ๆ จากแง่มุมที่ตัวละครอื่นเป็นผู้เสนอ ภาพตัวละครที่ปรากฏจึงไม่คงที่ สุดแต่ว่าใครจะเป็นผู้มองอย่างไร โพลแบร์ตได้ทดลองใช้วิธีเขียนแนวใหม่นี้เป็นครั้งแรกในเรื่อง *มาดาม โบวารี* และเมื่อเขาต้องการสร้างความคลุมเครือระหว่างที่ชนะของผู้แต่งและของตัวละคร เขาก็ใช้รูปแบบโวหารณ์ที่เรียกในภาษาฝรั่งเศสว่า discours indirect libre ซึ่งเป็นการถอดคำพูดที่ปราศจากความนำ ทำให้ผู้อ่านเกิดความลังเลว่าตัวละครหรือผู้แต่งกันแน่ที่ผู้แต่งความเห็นในคำพูดนั้น ๆ เพราะเงื่อนไขทางภาษาช่วยให้ผู้แต่งสวมรอยตัวละคร และตัวละครก็สวมรอยผู้แต่งอย่างแนบเนียน และโพลแบร์ตก็ประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการใช้กลวิธีดังกล่าวในนวนิยายของเขา

โพลแบร์ตได้ฟันฝ่าอุปสรรคนานัปการเพื่อสร้างสรรค์ผลงานในอุดมคติ โดยไม่ย่อท้อและไม่แบแสต่อคำวิพากษ์วิจารณ์อย่างเผ็ดร้อนรุนแรงของเพื่อนร่วมสมัย และในที่สุดนวนิยายแห่งความสั่นไหวที่เขาสร้างขึ้นด้วยอัจฉริยภาพทางวรรณศิลป์ได้กลายเป็นงานวรรณกรรมอมตะอันล้ำค่า

ตราบนานเท่าทุกวันนี้ ดังที่เรอเน่ เว็ลเล็ค (Rene Wellek) นักวิชาการทางวรรณคดียุคปัจจุบัน ได้ยกย่องนวนิยายเรื่อง *มาดามโบวารี* ว่า นวนิยายเรื่องนี้ไม่มีสิ่งใดที่ด้อยกว่ามหากาพย์ในด้านของคุณลักษณะทางวรรณศิลป์ ในจดหมายฉบับหนึ่ง โพลแบร์ตได้ประกาศความเชื่อมั่นที่ได้ลิขิตชีวิตของตนเองไว้เช่นนั้น เขากล่าวว่า

“ในเมื่อทุกสิ่งย่อมมีเหตุผลในตัวของมันเอง ความฝันเฟื่องของคน ๆ หนึ่ง ก็เป็นสิ่งที่น่าจะยอมรับเท่าๆกับความกระหายใคร่อยากของคนเรือดแล่นและก็เป็นสิ่งที่ควรจะมีทางอยู่ในโลกได้เช่นกัน..... เราควรที่จะปลีกตัวออกจากสรรพสิ่งและปลดปล่อยพันธนาการใดๆจากมนุษยชาติที่ปฏิเสธเรา ด้วยการมีชีวิตอยู่เพื่อสิ่งที่เราทำด้วยใจรัก ด้วยการขึ้นไปถึงสู่อยู่บนหอคอยงาช้าง ในสำนึกของฉันทัน ฉันรู้ว่าได้ปฏิบัติภารกิจอย่างดีที่สุดแล้ว ฉันทำตามชะตาชีวิตที่มีอำนาจเหนือฉัน ฉันได้สร้างสิ่งที่ดีงาม และฉันเป็นฝ่ายถูก”²⁵

การที่โพลแบร์ตยึดหลักการ “ศิลปะเพื่อศิลปะ” เขาจึงไม่ต้องการให้งานสร้างสรรค์อันเลิศล้ำของเขาไปรับใช้กิจกรรมใด ๆ ของมนุษย์ เพราะถือว่าเป็นสิ่งไม่จริงจังยั่งยืน และมีแต่จะทำให้คุณค่าของศิลปะตกต่ำ หลักการนี้แตกต่างจากแนวความคิดของนักเขียนกลุ่มธรรมชาตินิยม แม้ว่านักเขียนกลุ่มนี้จะยกย่องเชิดชูโพลแบร์ตว่าเป็นบรมครูของพวกเขาก็ตาม จะเห็นได้ว่านวนิยายของโซลา ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มสะท้อนปัญหาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของฝรั่งเศสในยุคจักรวรรดิที่สอง ต่อเนื่องมาจนถึงปลายศตวรรษที่ 19 ผลงานของโซลานั้น นอกจากจะสะท้อนปัญหาต่าง ๆ ในยุคของเขาแล้ว เขายังเป็นผู้มีจิตสำนึกทางสังคมที่ก้าวไกลไปจากนักเขียนร่วมสมัยของเขา กล่าวคือ โซลาเป็นนักเขียนคนแรกของฝรั่งเศสที่มองเห็นปัญหาสังคมที่กำลังก่อตัวจากความขัดแย้งระหว่างนายทุนอุตสาหกรรมกับผู้ใช้แรงงาน อันเนื่องมาจากความเจริญทางอุตสาหกรรมได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนตลอดจนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

ในเบื้องต้น โซลามีความมุ่งหวังที่จะให้วรรณกรรมมีบทบาทในการแก้ปัญหาสังคมนวนิยายเรื่อง *บาร์ลัชชอมมัวร์* (L'Assommoir) และเรื่อง *เจอร์มินาล* (Germinal) ซึ่งเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตกรรมกรในปารีสและในหัวเมืองเป็นตัวอย่างเด่นชัดในข้อนี้ อย่างไรก็ตามเขาก็ตระหนักดีว่าบทบาทของนักเขียนในการแก้ปัญหาสังคม โดยผ่านงานวรรณกรรมนั้นมีข้อจำกัดมากมายเทียบไม่ได้กับแพทย์ที่ทำงานค้นคว้าหาสาเหตุของโรกภัยไข้เจ็บ แล้วสามารถให้ยารักษาโรค บำบัดอาการป่วยใช้ได้ ในเมื่อนักเขียนมิใช่ผู้มีอำนาจในการบริหารบ้านเมือง สามารถออกกฎหมายเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนในสังคม เขาจึงต้องยอมรับความจริงว่าตนมีหน้าที่เพียงวิเคราะห์และตีแผ่ปัญหาต่าง ๆ ที่ค้นพบและเรียกร้องให้ผู้รับผิดชอบหาทางแก้ไข เขากล่าวว่า

²⁵ จดหมายถึง Louise Colet วันที่ 24 เมษายน 1852

“ข้าพเจ้าได้สร้างงานที่ยังประโยชน์อันมหาศาลในกรณีวิเคราะห์แง่มุมหนึ่งของชีวิตในสังคม ข้าพเจ้าชี้ให้เห็นบาดแผลของสังคมด้วยการนำความทุกข์ยากและความชั่วร้ายมาวิเคราะห์อย่างกระจ่างแจ้ง ขอให้บรรดาเจ้าหน้าที่ผู้บัญญัติกฎหมายซึ่งดูแลรับผิดชอบในความสงบสุขของบ้านเมืองนำผลงานของข้าพเจ้าไปพิจารณาไตร่ตรองหาทางแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าชี้แนะให้”²⁶

ในฐานะนักหนังสือพิมพ์และนักเขียนผู้ห่วงใยมวลชนระดับล่างของสังคมโซลาคศึกษาวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของสังคมกรรมกรที่พอยากลำบาก เขาค้นพบว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นและเกี่ยวโยงต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่ ความแออัดด้านที่อยู่อาศัยเป็นสาเหตุสำคัญของความล่าช้าทางเพศ ในนวนิยายเรื่อง บาร์ลัชชอมมัวร์ บ้านเช่าที่แจร์แวงส (Gervaise) ตัวละครเอก ซึ่งมีอาชีพชักรีดผักอาศัยอยู่เป็นแบบอย่างทั่วไปของบ้านเช่ากรรมกรในย่านนอกเมืองปารีส บ้านหลังนี้ คือ สังคมกรรมกรแบบย่อส่วน กรรมกรต่างอาชีพอยู่ในบ้านหลังนี้ถึง 300 ครอบครัว คนเหล่านี้ล้วนเป็นกณงานยากจนต่างเยียดเสียดเยียดยัดอยู่ได้ชายคาเดียวกัน ทุกซอกทุกมุมของบ้านหลังนี้มีแต่บรรยากาศของความยากไร้ลำเค็ญแผ่กระจายทั่วไป สำหรับกรรมกรเหมืองที่มุ่งตั้งชุมชนเหนือของปารีสในนวนิยายเรื่อง แจร์มินาล นั่นก็จะอยู่อาศัยกันอย่างแออัดในบ้านเช่า ไม่แตกต่างจากกรรมกรในปารีสแม้แต่น้อย แม้ว่าจะมีความแตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยอยู่บ้าง ในสังคมที่ผู้คนต้องอยู่ร่วมกันอย่างแออัด ไม่อาจแม้แต่จะปฏิบัติกิจวัตรส่วนตัว เช่นกรรมกรเหมืองต้องเปลื้องผ้าอาบน้ำในถังน้ำต่อหน้าสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัว เพราะทั้งบ้านมีห้องใช้สอยพักระบายชอนอยู่ห้องเดียว นอกจากห้องนอน ด้วยเหตุดังกล่าว ความล่าช้าทางเพศจึงเป็นสิ่งปกตวิสัยในหมู่คนเหล่านี้ ดังที่โซลาเขียนไว้ในตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่อง บาร์ลัชชอมมัวร์ ว่า

“ในหมู่คนที่นอนก่ายกันเหมือนสัตว์ พ่อ แม่ ลูก กลิ้งเกลือกอยู่บนความโสโครก ความฟอนพะได้กระจายไปทั่ว แฝสร้านพิษภัยให้แก่บ้านเรือนรอบข้าง”²⁷

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ สภาพการทำงานของกรรมกรที่บั่นทอนสุขภาพทั้งกายใจ กรรมกรในปารีสทำงานตั้งแต่เช้าจรดค่ำในห้องแคบสกปรกอุดอู๋ ทำให้สุขภาพทรุดโทรมและสภาพจิตใจก็เสื่อมทรามไปด้วย ส่วนงานบางอาชีพก็เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตเช่น ช่างมุงหลังคาหรือช่างเชื่อมท่อ ดังในกรณีของตัวละครส่วนใหญ่ในเรื่อง บาร์ลัชชอมมัวร์ ส่วนสภาพการทำงานของกรรมกรเหมืองถ่านหินในเรื่อง แจร์มินาล นั้น นอกจากสถานที่และลักษณะงานที่เป็นบ่อเกิดของโรคร้ายไข้เจ็บเรื้อรังแล้ว พวกเขาจะต้องเสี่ยงอันตรายจากแก๊สพิษในเหมืองที่กระจายอยู่ในบรรยากาศจนหายใจไม่ออก แต่อันตรายร้ายแรงที่สุดที่คร่าชีวิตพวกคนงานอยู่เสมอคือ ภัยจากเหมืองถล่ม ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แม้ว่าอุบัติเหตุจะเกิดขึ้นแล้วซ้ำเล่าจากการทำงานที่ขาดสวัสดิภาพ แต่นายจ้างก็ไม่ได้ใส่ใจหาทางป้องกัน คนงานต้องเสียค่ารักษาพยาบาลเองเมื่อได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน และเมื่อคนงานได้รับอันตรายถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต พวกเขาจะไม่ได้รับเงินชดเชย ทั้งนี้เพราะประเทศฝรั่งเศสในยุคนั้นยังไม่มีระบบประกันสังคม ปัญหาสำคัญที่สุดที่สร้างความทุกข์ทรมานทุกเช้าค่ำให้กรรมกร

²⁶ จดหมายถึงผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ Le Bien public วันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1877

²⁷ Zola : l' Assommoir, Chapitre IX

ทุกประเภท คือ ปัญหาความขัดสนในการครองชีพ ขาดเงินที่จะซื้ออาหารและจ่ายค่าเช่าบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูหนาว ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กรรมกรส่วนใหญ่ในปารีสตกงาน เพราะนอกจากจะไม่มีเงินซื้ออาหารและจ่ายค่าเช่าบ้านแล้ว ยังไม่มีเงินซื้อถ่านหินสำหรับใส่เตาผิงเพื่อบรรเทาความหนาวอีกด้วย เสียงร้องไห้คร่ำครวญอันเนื่องมาจากความอดอยากหิวโหยจะดังระงมไปทั่วทุกซอกทุกมุมของตามระเบียง กลบความทุกข์โศกอื่น ๆ จนหมดสิ้น แม้แต่ความตายก็แทบไม่สลักสำคัญแต่อย่างใด”²⁸ สำหรับความเป็นอยู่ของกรรมกรเมื่อนั้นก็มีสภาพที่ไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก รายได้จากแรงงานของพวกเขาไม่พอเพียงแม้แต่จะซื้ออาหารให้ทุกคนในครอบครัวอิ่มท้องได้แม้ว่าจะกระเหม็ดกระแหม่สักเพียงใด การอดมือกินมือทำให้กรรมกรเมื่อนั้นมีลักษณะทางกายภาพร่วมกัน ตั้งแต่คนแก่ หนุ่มสาวจนกระทั่งพวกเด็ก ก็มิรูปร่างแคระแกร็น ผอมซีด ขณะเดียวกันตัวละครที่เป็นพวกนายทุนซึ่งมั่งมีศรีสุข กินดีอยู่ดีจะมีร่างกายอวบอ้วนสมบูรณ์ ผิวพรรณผ่องใสงดงาม แม้ว่าโซลาจะมีได้นำตัวละครเหล่านี้มาเปรียบเทียบกันตรง ๆ แต่ผู้อ่านซึ่งได้เห็นสภาพชีวิตของชนสองกลุ่มในสังคมย่อมอดไม่ได้ที่จะได้รตรองเปรียบเทียบความแตกต่างดังกล่าวข้างต้นนี้

ยิ่งกว่านั้น ผู้ยากไร้ที่ตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบในสังคมเหล่านี้ต้องเผชิญกับความยากแค้น โดยลำพัง ปราศจากความช่วยเหลือและเห็นใจจากชนชั้นที่มีฐานะเหนือกว่าได้แก่ พระและนายจ้าง บุคคลเหล่านี้มีแต่ดอกย่ำความทุกข์ยากของกรรมกรให้มากขึ้น ทั้งในเรื่อง บาร์ลัชชอมมัวร์ และแจร์มินาล โซลาชี้ให้เห็นว่าศาสนามีได้ทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางใจของชนชั้นที่ยากไร้ แต่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้นายจ้าง นอกจากพระจะแสดงความไม่แยแสต่อความทุกข์ยากของกรรมกรแล้ว ยังรังเกียจเหยียดหยามคนยากจนเหล่านี้ด้วย ในเรื่อง แจร์มินาล นายจ้างลงความเห็นว่ากรรมกรเป็นผู้รับผิดชอบต่อความทุกข์ยากของตนแต่ผู้เดียว การที่กรรมกรต้องลำบากยากจนนั้นเป็นเพราะไร้การศึกษา ไม่รู้จักวางแผนครอบครัว ไม่รู้จักเก็บหอมรอมริบ หาเงินได้เท่าไรก็เอาไปซื้อเหล้าดื่มหมด ในเมื่อนายจ้างซึ่งมีชีวิตที่สุขสบายมาหลายชั่วอายุคน ไม่เคยรู้รสความยากจน จึงไม่มีทางเข้าใจความทุกข์ยากของชนงาน และไม่ต้องการร่วมมือแก้ไขปัญหาดังที่คนงานมาร้องทุกข์ เพราะถือว่าตนมิใช่ต้นเหตุ แม้ว่าโซลาจะมีได้ปรักปรำนายจ้างอย่างตรงไปตรงมาว่าไม่มีมนุษยธรรมทั้ง ๆ ที่อยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือกรรมกรซึ่งเป็นแรงงานที่สร้างความร่ำรวยให้แก่พวกตนได้ แต่กลวิธีเขียนของโซลาที่เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาความยากจนของกรรมกรจากทัศนะของนายจ้างฝ่ายเดียว อีกทั้งนายจ้างก็วางตัวห่างไกลจากปัญหาความยากไร้ของสภาพชีวิตคนงานด้วย ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าการทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น เพื่อไม่ต้องรับรู้ความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์นั้นก็เป็นการร้ายกาจในรูปแบบหนึ่งนั่นเอง และเป็นสาเหตุสำคัญในการสร้างความขัดแย้งระหว่างชนสองกลุ่มในที่สุด

เมื่อผู้ยากไร้หมดที่พึ่งในสังคม ก็ย่อมจะแสวงหาทางออกเฉพาะหน้า กรรมกรแทบทุกคนจะเป็นลูกกำพร้าของร้านขายเหล้าซึ่งผุดขึ้นเป็นดอกเห็ดในดินคนจน เมื่อกรรมกรดื่มเหล้าจนเมามาย พวกเขา ก็จะลี้มเลือนชีวิตล้าแก่ไปชั่วคราว ฤทธิ์เหล้าจะเข้าไปกระตุ้นให้เขา “ดื่มด่ำ” กับโลกอัน

²⁸ Zola : L' Assommoir, Chapitre X

สดใสสวยงามในความรื่นเริง แต่ในความเป็นจริงนั้น เหล้าก็คือยาพิษที่ซึมซาบเข้าไปในสายเลือด เผลอผลาญร่างกายจนพิษสาหัสขยับเขยื้อน จะเห็นได้ว่าความพยายามขั้นสุดท้ายที่จะหลีกเลี่ยงความทุกข์ด้วยการหันไปดื่มเหล้านี้ กลับจุดชีวิตคนยากจนให้จมดิ่งลงสู่หุบเหวแห่งความพินาศอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น พิษภัยจากการดื่มเหล้าจะเป็นแก่นสาระสำคัญของนวนิยายเรื่อง บาร์ลซ์ซอมมัวร์ ในนวนิยายเรื่องนี้ โซลาซีให้ผู้อ่านตระหนักว่าเหล้ามีพิษภัยต่อสุขภาพทั้งกายและใจ ก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวอันมีผลกระทบต่อสังคมด้วย ดังในกรณีของแจร์แวนด์ที่สามีเป็นคนขี้เหล้าเมายาจนเป็นสาเหตุแห่งความหายนะในชีวิตของทุกคนในครอบครัว นอกเหนือจากการใช้นวนิยายเป็นสื่อความคิดในการต่อต้านการดื่มเหล้าแล้ว โซลาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรงในจดหมายที่เขาเขียนถึงผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง โดยกล่าวว่า

“การกินเหล้าเมายาเป็นสิ่งที่ยังความพินาศแก่คนยากจน รัฐบาลควรสั่งปิดร้านขายเหล้าและสร้างโรงเรียนเพิ่มขึ้น ก็จะเป็นการช่วยเหลือพวกเขาได้มากที่สุด”²⁹

ในการตีแผ่สภาพที่ยากไร้ของชนชั้นกรรมาชีพ โซลาได้ให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งต่อปัญหาการกดขี่ทางเพศ ปัญหาเด็กถูกใช้เป็นทาสแรงงาน ตลอดจนปัญหาคนชราที่ไร้สวัสดิภาพในชีวิต ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของผู้ยากไร้เอง เนื่องจากผู้อ่อนแอได้แก่สตรี เด็กและคนชราข่มขู่ตกเป็นเบี้ยล่างของผู้แข็งแรงกว่าวันยังค่ำ ในลักษณะเดียวกับปัญหาที่กรรมกรถูกนายจ้างผู้มีอำนาจเหนือกว่าเอารัดเอาเปรียบนั่นเอง

ในที่สุด โซลาได้พัฒนาความคิดของเขาออกไปจากขอบเขตของการชำแหละปัญหาสังคมเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ผู้ยากไร้มาเป็นผู้ปลุกสำนึกมวลชนให้ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสิทธิอันชอบธรรมของตนเอง การต่อสู้ของกรรมกรเหมืองในนวนิยายเรื่อง แจร์มินาล สะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการทางความคิดของโซลา กับบทบาทของนักเขียน ดังในตอนหนึ่งของนวนิยายเรื่องนี้ที่กล่าวว่า

“กรรมกรเหมืองได้รวมตัวกันและทดลองพลังของพวกเขาแล้ว ทั้งนี้เพื่อปลุกเร้ากรรมกรทั่วยุโรปด้วยเสียงกู่ร้องหาความยุติธรรม”³⁰

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโซลาจะยืนอยู่ฝ่ายชนชั้นผู้ยากไร้ แต่เขาก็ปฏิเสธการต่อสู้ที่รุนแรงจนถึงกับต้องโค่นล้มสังคมอย่างถอนรากถอนโคน โซลาได้เสนอแนวทางสายกลางในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างนายจ้างกับกรรมกร ประการแรก เขาเตือนให้ผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่อย่างสุขสบายเตรียมพร้อมที่จะเผชิญต่อสถานการณ์ของโลกที่กำลังผันแปรไป โซลาวิงวอนให้คนรวยเปลี่ยนแปลงทัศนคติดั้งเดิมของตนและคิดหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบต่างๆ ในสังคมเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่คนยากจน หากไม่แล้วการปฏิวัตินองเลือดในอนาคตย่อมต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เขากล่าวในจดหมายฉบับหนึ่งว่า

²⁹ จดหมายถึงผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ Le Bien public วันที่ 13 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1877

³⁰ Zola : Germinal ,Septieme Partie, Chapitre VI

“จงรีบสร้างคุณธรรมขึ้นเถิด ไม่เช่นนั้น ความหายนะจะเกิดขึ้นได้ นั่นก็คือแผ่นดินจะแตกเป็นเสี่ยงๆ และรัฐประชาชาติทั้งหลายจะจ่อมจมลงไปในห้วงแห่งความผันแปรทางประวัติศาสตร์อันน่าสะพรึงกลัว”³¹

แนวทางในการแก้ปัญหาประการที่สองนั้น กรมกรจะต้องยอมรับว่าบทเรียนจากการใช้ความรุนแรงนั้นเป็นสิ่งไร้ประโยชน์ และจะทำให้สถานการณ์เลวร้ายยิ่งขึ้น โขลาเห็นว่ากรมกรจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้เสียใหม่ คือ จะต้องต่อสู้อย่างมีระบบ โดยรวมตัวกันเป็นสหภาพกรรมกร อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทุกคนจะต้องรวมพลังเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน มีการจัดตั้งแผนดำเนินงานและวางกลยุทธ์ในการต่อสู้อย่างสุขุมรอบคอบ อีกทั้งกรมกรจะต้องศึกษาหาความรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สำหรับปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โขลาลงความเห็นว่า เป็นผลสืบเนื่องจากปัญหาการเมืองทั้งสิ้น การที่ชาวฝรั่งเศสยอมสยบต่ออำนาจเผด็จการของจักรพรรดินโปเลียนที่สามนั้น เป็นเพราะความละโมภในลาภยศเงินทองจนไม่ใส่ใจในเรื่องเสรีภาพและความเป็นธรรมในสังคม เขาเปรียบคนฝรั่งเศสพวกนี้ว่าเป็นเสมือนสัตว์ป่าที่แยกเขี้ยวขวานักแก้ววิ่งกรูเข้าขย้ำเหยื่ออย่างหิวโหย แต่ในที่สุด ประเทศฝรั่งเศสก็ถึงกาลพินาศย่อยยับเมื่อแพ้สงครามเยอรมันในปี ค.ศ. 1870 ซึ่งโขลาเห็นว่าเป็นธรรมดาโลก เพราะประเทศชาติใดที่ประชาชนมีความเป็นสัตว์ป่าหิวโหย ประเทศชาตินั้นย่อมมีอายุจำกัดอยู่ได้ ในนวนิยายเรื่อง *การล่มสลาย (La Débâcle)* โขลาใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องต่อต้านอำนาจเผด็จการทางการเมือง โดยตีแผ่ความเหลวแหลกและความบกพร่องของผู้บริหารประเทศ คือ จักรพรรดินโปเลียนที่สามที่ใช้อำนาจเผด็จการนำประเทศเข้าสู่สงครามกับเยอรมันจนประสบความพ่ายแพ้อย่างยับเยิน

ท้ายที่สุด ไม่เฉพาะแต่ในงานวรรณกรรมเท่านั้นที่โขลายื่นหยัดที่จะต่อสู้เพื่อพิทักษ์สัจจะและคุณธรรม ในคดีเดรย์ฟุสซึ่งเป็นคดีที่กรีกโครมโนปลาตศตวรรษ เขาได้ออกมาต่อสู้ให้ร้อยเอกอัลเฟรด เดรย์ฟุส นายทหารเชื้อสายยิวที่ถูกกองทัพใส่ร้ายว่าเป็นจารชน ทั้งนี้เพราะโขลาเชื่อมั่นในอุดมการณ์ที่จะปกป้องมนุษยชาติผู้บริสุทธิ์โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นชาติใดภาษาใด เขาเขียนบทความอันโด่งดังชื่อ *ข้าพเจ้าขอกล่าวประณาม (J'accuse)* บทความนี้เป็นผลงานที่เบิกทางไปสู่การนำคดีเดรย์ฟุสกลับมาพิจารณาใหม่ เนื่องจากเดรย์ฟุสได้ถูกดำเนินคดีและถูกศาลตัดสินลงโทษไปแล้ว การต่อสู้ของโขลาครั้งนี้ทำให้เขาถูกตัดสินจำคุก ถูกเสียดำปรับจนสิ้นเนื้อประดาตัว ด้วยข้อหาหมิ่นประมาทกองทัพและบุคคลสำคัญในคณะรัฐบาล เขาต้องลี้ภัยไปประเทศอังกฤษชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่หลังจากที่โขลาถึงแก่กรรมไปแล้วหลายปี รัฐบาลฝรั่งเศสได้ประกาศว่าเดรย์ฟุสเป็นผู้บริสุทธิ์ พ้นจากข้อหาทั้งหมด นับได้ว่า คดีเดรย์ฟุสเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในเส้นทางการต่อสู้เพื่อมนุษยชาติของโขลา ทั้งนี้เพราะเขามีได้ใช้วรรณกรรมเป็นสื่อกลางต่อไปแล้ว สำนักในพันธกิจของนักเขียนทำให้โขลาก้าวออกมาเผชิญหน้ากับศัตรูแห่งคุณธรรมโดยมิได้หวั่นเกรงอันตรายใด ๆ

31 จดหมายเขียนถึงผู้อำนวยการหนังสือพิมพ์ Le Petit Rouennais ประจำเดือนธันวาคม ค.ศ. 1855

นักเขียนผู้นี้ได้กลายเป็น “นักสู้” ผู้แปรความคิดจากวรรณกรรมไปสู่การกระทำโดยตรง อนาคตอดฟร็องซ์ (Anatole France) นักเขียนผู้มีชื่อเสียงในต้นศตวรรษที่ 20 ได้กล่าวคำไว้อาลัยในพิธีฝังศพของโซลา มีความตอนหนึ่งว่า

“ผลกระทบของงานของเขาสุดคณานับ ยังคงอยู่ในปัจจุบันด้วยพลังอันเปี่ยมล้น และมีแต่จะขยายวงออกไปอย่างไม่จบสิ้น เราควรเคารพเขา ชีวิตและจิตใจของเขานับได้ว่าเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ เขาเป็นจุดสำคัญในกระแสมนตรึมของมนุษยชาติ”³²

ภาพสะท้อนมโนสำนึกของนักเขียนในงานวรรณกรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ คงจะไม่สามารถให้ภาพรวมที่สมบูรณ์ของความคิดในวรรณคดีฝรั่งเศสได้ เพราะเป็นการเลือกสรรเพียงงานวรรณกรรมบางชิ้นของนักเขียนบางคนในศตวรรษที่ 16 และศตวรรษที่ 19 มาศึกษาวิเคราะห์เท่านั้น แต่กระนั้นก็ตาม การสังเคราะห์แนวความคิดที่หลากหลายในงานวรรณกรรมเหล่านี้ ทำให้เราได้ตระหนักถึงเอกภาพแห่งความคิดฝรั่งเศส นั่นก็คือ ความใฝ่ใจศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้านของมนุษย์ การต่อสู้เพื่อเสรีภาพ การยึดมั่นในหลักขันติธรรม โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดสันติภาพในหมู่มวลมนุษย์ การใช้ทางสายกลางในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาความขัดแย้ง การใช้ชีวิตด้วยความริ่รรมย์ตามครรลองธรรมชาติ ความมุ่งมั่นสร้างสรรค์งานศิลปะอันงดงามเลิศล้ำคงอยู่คู่โลกชั่ววันรันดร์ ความกล้าหาญในการต่อสู้เพื่อพิทักษ์สัจจะและความยุติธรรมแก่มวลมนุษย์

การต่อต้านอำนาจเผด็จการทางการเมือง จะเห็นได้ว่านักเขียนเหล่านี้มีความพร้อมที่จะเผชิญต่อปัญหาต่าง ๆ ด้วยความกล้าหาญทางจริยธรรมอย่างน่าสรรเสริญ แม้ว่าปัญหาเหล่านี้จะก่อให้เกิดความปวดร้าวสิ้นหวัง พวกเขา ก็พยายามแสวงหาทางออกเท่าที่ปัญญามนุษย์จะกระทำได้ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ภาพสะท้อนมโนสำนึกของนักเขียนในงานวรรณกรรมที่ได้เสนอในบทความเรื่องนี้เป็นมรดกทางปัญญาอันล้ำค่าที่ฝรั่งเศสได้มอบให้แก่มนุษยชาติ และน่าจะมิมีบทบาทสำคัญในการเตือนสติเราท่านดุจเสียงแห่งมนตรึม ในยุคที่โลกกำลังถูกรอบงำด้วยกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม บทบาทอันยิ่งใหญ่ของนักเขียนเหล่านี้จักดำรงคุณค่าอันเป็นสากลต่อสังคมมนุษย์ทั้งมวลสืบไปชั่วกาลนาน

³² อ้างตาม Armand Lanoux & Stellio Lorenzi :Zola ou la conscience humaine , Atelier Marcel jullian, 1978 , หน้า 312

บ ร ร ญ า ญ ก ร ม

1. "Flaubert : Oeuvres Complètes, Paris, Editions du Seuil, 1964, Présentation et notes de Bernard Masson, Preface de Jean Bruneau. Tome I, II.
2. Montaigne : Les Essais, Edition établie et présentée par Claude Pinganaud, Paris, Arléa , 1992
3. Rabelais : Oeuvres Complètes, Paris, Editions du Seuil , Edition établie, annotée et préfacée par Guy Demerson, 1973
4. Ronsard : Les Amours, Paris , Gallimard et Librairie Générale Française, 1964.
5. Stendhal : Le Rouge et le Noir , Paris, Librairie Générale Française, 1958
6. Zola : Les Rougon - Macquart , Paris ,Bibliothèque de la Pléiade , Ed. Gallimard, volumes 1959 - 1967 .
7. ทศนีย์ นาควัชระ : จารึกแห่งปัญญา รวมบทความทางวิชาการด้านวรรณคดีฝรั่งเศส , กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541 .

องค์นายกิตติมศักดิ์

เสด็จฯ สู่อุทยานธรรมชาติวิทยา (ชัยภูมิ - ขอนแก่น)

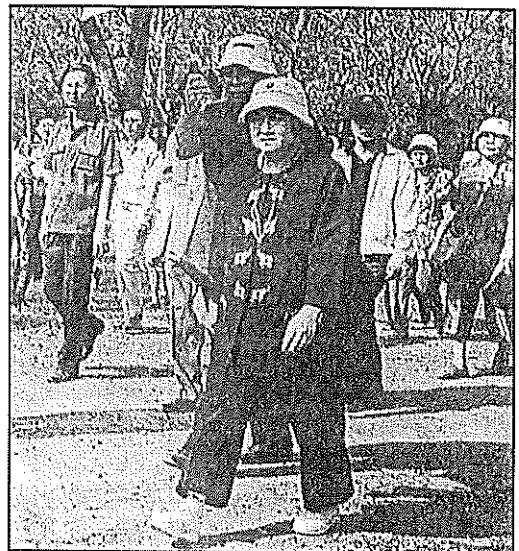
กิจกรรมเพื่อสมาชิก ส.ค.ผ.ท. 2541
ลีลา พิธีจตุสดมภ์

3. พระธาตุสามหมื่น - เชื้อนจุฬารักษ์

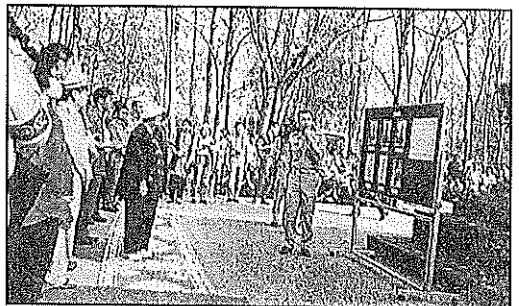
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประทับทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์ และโครงการปลูกแหล่งโบราณคดีโนนเมืองเป็นเวลากว่าหนึ่งชั่วโมงเล็กน้อย จึงทรงออกเดินทางสู่ตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ขณะนี้เป็นเวลาเกือบบ่ายโมงแล้ว คุณเด็ย-กรรณิการ์ แห่งไวก้อเวแฟนทราเวล เอเจนซี ได้นำชมมใส่ใส่ ขนมกล้วย ขนมฟักทอง ที่ชาวบ้านกรอกทำเลี้ยงเราเมื่อเช้านี้ มาแจกจ่ายตามเสียงเรียกร้องอีกครั้งหนึ่ง

ความหลงรักชาวบ้านกรอกแห่งบ้านคอนสวรรค์ ทำให้ดิฉันรู้สึกหอมไปหมด หอมใบตองที่ห่อขนม หอมมะพร้าวชุบเป็นเส้น ๆ ที่โรยหน้าขนมกล้วย หอมฟักทองในขนม...ขณะเขียนถึงตอนนี้ยังได้กลิ่นอบอวลในจมูก แล้วยังน้ำลายไหลต้องกลืนแล้วกลืนอีกตั้งหลายทอนแห่งจึกใคร ๆ ก็รักทั้งนั้นละ

เวลา 15.00 น. ตรงรถโค้ชปรับอากาศสองคันได้จอดเทียบในบริเวณวัดพระธาตุสามหมื่น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯเสด็จลงจากรถโค้ชท่ามกลางข้าราชการพ่อค้าประชาชนเฝ้าฯ รับเสด็จอย่างคับคั่ง คุณสีหวัฒน์ แน่นหนา รับ



สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อเสด็จถึงบริเวณพระธาตุสามหมื่น



ประทับฟังคำบรรยายของ สีหวัฒน์ แน่นหนา ผู้อำนวยการสำนักงานโบราณคดี และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่ 9 ชัยภูมิ

* ศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ สังกัดมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตีพิมพ์ซ้ำ โดยได้รับอนุญาตจาก บรรณาธิการอาวุโส นิตยสารสกุลไทย (ฉบับที่ 2276 - 7)

หน้าที่ถวายคำบรรยายอีกครั้งหนึ่งตามขอบเขต
รับผิดชอบของสำนักงานโบราณคดีและพิพิธ-
ภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9

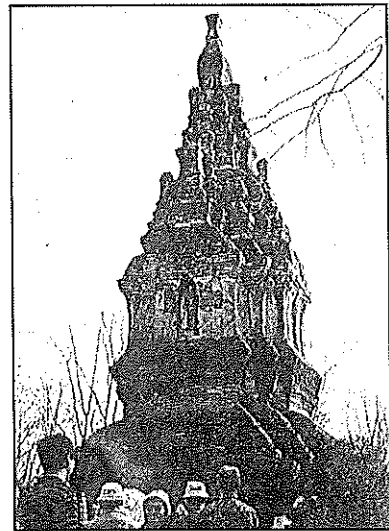
บริเวณบ้านแก่งนี้เป็นที่อยู่ของชุมชน
โบราณสมัยทวารวดีราวพุทธศตวรรษที่ 12 - 16
เหมือนทุกแห่งในรายการที่ผ่านมา พระธาตุ
บ้านแก่งหรือพระธาตุสามหมื่นตั้งอยู่ใกล้หนอง
สามหมื่น ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของ
พระพุทธเจ้า .



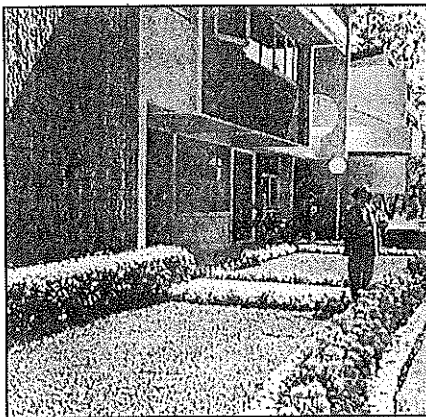
ประชาชนชาวบ้านแก่งรับเสด็จ

เจดีย์พระธาตุสามหมื่นมีขนาดกระทัดรัด
สัดส่วนงดงามน่าชื่นชม ก่อสร้างเป็นโบราณ
สถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคอีสานอยู่ภายใน
ขอบเขตพื้นที่ 5 ไร่ 3 งานกรมศิลปากรดำเนินการ
บูรณะแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2533

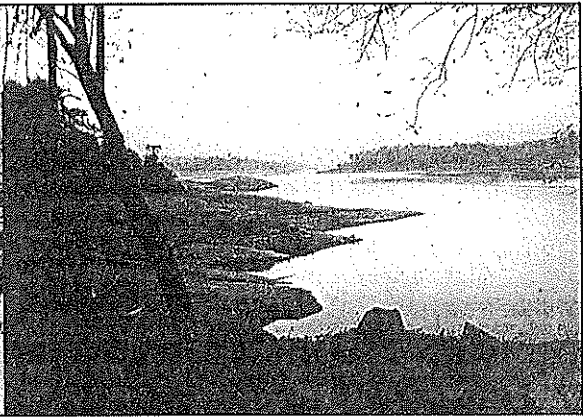
ลักษณะทางศิลปกรรมของเจดีย์พระธาตุ
สามหมื่นเป็นเจดีย์ก่อด้วยอิฐฉาบปูน ยอดมุงไม้
สิบสอง ฐานเจดีย์เป็นฐานเขียง รูปสี่เหลี่ยม
จัตุรัส กว้างประมาณ 32.7 เมตร สูง 45.3
เมตร องค์เรือนธาตุบนมีซุ้มจระนมอยู่ทั้ง 4 ทิศ
ภายในซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้น ปาง
รำพึง ทางด้านเหนือและตะวันออก ส่วนด้าน
ตะวันตก และด้านใต้เป็นพระพุทธรูปปางลีลา



พระธาตุสามหมื่น ตำบลบ้านแก่ง
อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ



ผู้เขียนที่บริเวณที่พักตากที่ประทับ
ณ เขื่อนจุฬาภรณ์

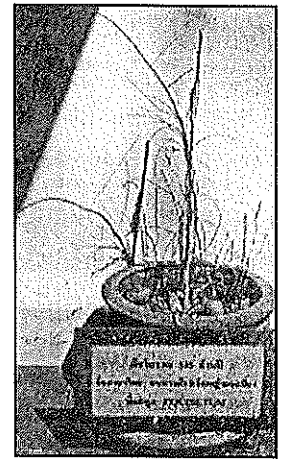


อ่างเก็บน้ำเขื่อนจุฬาภรณ์ยามสามชยา

วิธีก่ออิฐไม่ใช้ปูนสอแต่ฉาบปูนด้านนอกทั้งองค์ เป็นศิลปะที่นิยมของกลุ่มศิลปินล้านช้าง ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 - 24 ดังนั้นนักโบราณคดี จึงสันนิษฐานว่าเจดีย์พระธาตุสามหมื่น มีอิทธิพลจากล้านนาล้านช้างคงสร้างโดยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช (ครองราชย์ พ.ศ. 2093 - 2115) พระองค์เคยครองราชย์ที่นครเชียงใหม่ มีความใกล้เคียงกับกรุงศรีอยุธยาจึงได้รับอิทธิพลจากอยุธยาด้วย เจดีย์พระธาตุสามหมื่น มีอิทธิพล ผสมผสานของล้านนาและอยุธยา คงสร้างขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 21-22 หรือประมาณ 400 ปี มาแล้ว



สามร้อยยอด พืชโบราณ 325 ล้านปี ณ เขื่อนจุฬาภรณ์



สามหางม้า หรือหย้าดอกปล้อง พืชโบราณ 325 ล้านปี ณ เขื่อนจุฬาภรณ์

บริเวณพระธาตุสามหมื่นมีลักษณะเป็นชุมชนโบราณขนาดใหญ่ มีคูเมือง กำแพงเมืองล้อมรอบ บ่งบอกถึงความเป็นอยู่ที่อุดมสมบูรณ์ ได้พบใบเสมาหินทรายขนาดใหญ่ ศิลปะทวารวดีที่ก่ออยู่จำนวนมาก บางใบมีจารึกเป็นอักษรหลังปัลลวะภาษามอญโบราณ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ ทรงดำเนินรอบองค์เจดีย์พระธาตุสามหมื่น แล้วทรงถวายพวงมาลัยดอกไม้สดทั้งหมดที่ทรงรับจากกลุ่มบุคคลทุกกลุ่มตั้งแต่วันนี้และวันนี้ เพื่อนมัสการบูชาพระธาตุ ไคร่ขออนุญาตบอกกล่าวท่านทั้งหลายที่มีส่วนบรรจงจัดร้อยมาลัย และเฝ้ารอถวายได้ทราบถึงกุศลที่ท่านมีส่วนบำเพ็ญโดยเสด็จพระราชกุศลครั้งนี้ ตลอดจนเงินที่ชาวบ้านเขว้า บ้านคอนสวรรค์ และอื่น ๆ (หากเอ่ยนามไม่ครบถ้วนคืนชอภัยด้วย) ที่ถวายสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ ก็ได้ถวายต่อ ณ วัดพระธาตุสามหมื่นนี้เช่นกัน ผู้ถวายพวงมาลัยและเงินทุนทุกคนย่อมได้บุญมากเป็นสองเท่าทวีคูณ



คุณควัด ทูตวัดมเชรรม และ คุณอาร์ลิเบ็ต ทีมฝรั่งเศส ได้คณะแนะนำเด็กในการเดินแปดองเชื่อมสัมพันธ์มิตร ณ เขื่อนจุฬาภรณ์

ทูตวัดมเชรรมฝรั่งเศส (กลาง) และครูผู้สอน ภาษาฝรั่งเศสในการตามเสด็จ ณ เขื่อนจุฬาภรณ์

“การให้แก่บุคคลที่สมควรให้เป็นมงคลอันอุดม”

ขณะผู้ตามเสด็จมีโอกาสพักผ่อนดื่มน้ำรับประทานข้าวหลามทำด้วยข้าวเหนียวดำ และข้าวเหนียวขาว หอมกลิ่นกระบอกไม้ไผ่ใหม่ ๆ เกรียม ๆ ข้าวเหนียวที่นำมาหลามนี้เป็นข้าวซ้อมมือ เมล็ดข้าวมีใยหุ้ม รับประทานแล้วได้รสชาติแปลกลิ้น นุ่มหยุ่น มันด้วยมะพร้าวสด กลมกล่อม ไม่ต้องสงสัยว่าอะไร ๆ ในอีสานล้วนแต่มีรสอร่อยทั้งนั้น อาหารอีสานชนะใจคนไทยทั่วประเทศ ไม่ต้องบอกใคร ๆ ก็รู้ แต่ถ้าไม่บอกก็จะอดอดใจจะระเบิดซะ อย่างว่ากันเลขนะละ อีกอย่างหนึ่งที่เป็นลูกเล่น ของชาวบ้านแก่ง คือ การทำข้าวหลามในกระบอกไม้ไผ่ลำปล้องยาวเกือบหนึ่งเมตร หลามได้สุกนิ่มนุ่มตลอดปล้องคนที่ได้รับไปได้เก็บไว้หลายวันก็ยังไม้อเสีย

ก็ต้องกลืนน้ำลายกลืนแล้วกลืนอีกหลายรอบแล้วละ

เวลาประมาณ 16.00 น. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯออกเดินทางสู่ เขื่อนจุฬาภรณ์ ถึงตำแหน่งที่ประทับเวลา 17.00 น.

“อาจารย์คะมาฮาเบอร์คะ” อาจารย์มลฤดี กรรมการคนหนึ่งของสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทยร้องบอกท่ามกลางความงุนงง

“เรียงเบอร์กับอาจารย์ศรีสุรางค์ แล้วก็อาจารย์สุภาณี (เสาทายน) นะคะ” ยิ่งเพิ่มความงุนงงหนักขึ้นอีก “อ้อแล้วก็คุณ Arliette ด้วย”

“ลือตเตอร์รี่ออกแล้วเธอ อะไรมีเรียงเบอร์แจกถึงในเขื่อนนี้เชียว” ดิลันส่งมุขไปให้อาจารย์มลฤดี

คราวนี้อาจารย์มลฤดีเป็นฝ่ายเข้าไปอยู่ท่ามกลางความงุนงงบ้าง นับเป็นการแก้แค้นที่สาสมทีเดียว

แล้วเมื่อไหร่จะรู้เรื่องกันสักทีเล่าเนี่ย

อาจารย์ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ นายกสมาคมภาษาและหนังสือคนปัจจุบัน เข้ามาแก้ไขสถานการณ์โดยบังเอิญ

“พี่คะเราพักเรือนรับรองหลังเดียวกัน 4 คน เบอร์บ้าน 304”

อ้อ เบอร์บ้านนั่นเอง หาใช่เรียงเบอร์ลือตเตอร์รี่ไม่

“ทุ่มหนึ่ง รับประทานระเบียบพระตำหนักนะละ” อาจารย์มลฤดียังตั้งหน้าตั้งตาปลัดไส ดิลันให้เข้าไปอยู่ท่ามกลางความงุนงงอีกอย่างไม่ลดละ

“ไม่หรอก ยิ่งพันทัก ๆ อยู่” ดิลันตอบ “ขามล” ของดิลันถูกแก้แค้นเรียบร้อยไปแล้ว

รับส่งมุขกันต่ออีกเล็กน้อย แล้วต่างแยกย้ายกันเข้าที่พักเรือนรับรองสี่หลังที่ตั้งเรียงรายใกล้ ๆ กัน บนลาดตลิ่งสูงชันริมอ่างเก็บน้ำที่มีทิวทัศน์ยามโพล้เพล้สวยงามและวังเวงใจ

ยามโพล้เพล้ เป็นยามสำหรับความคิดถึงบ้าน

ยื่นทอดสายตาดูผืนน้ำคล้ายกระจกสีดำสนิท หนึ่งสงบ ไม่ซำกก็มีแสงสว่างเป็นจุด ๆ เรียงราย เป็นวงโค้งไปตามริมอ่างน้ำ ไกลออกไปปรากฏแสงสว่างเป็นรูปเรื่อตรง โคดเดี่ยว และโคดเด่นในความมืดที่กำล้งทิวความดำ เข้มขึ้นทุกที ดูเหมือนดาวสุกสกาวในคืนข้างแรมสงบเรียงราย

หนุ่มตรง คณะผู้ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทยอยกันไปยังระเบียบพระตำหนักที่ประทับเพื่อรับประทานอาหารค่ำ โดยเริ่มด้วยเครื่องดื่มตามรสนิยม บางคนเดินขึ้นชมความงดงามบริเวณบ้านพักรับรอง ถ่ายรูปกับบ้านพักที่ออกแบบด้วยสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ผังบ้านต่างระดับลดหลั่นเกาะลาดเนิน บ้านทุกหลังที่เราพักมีระเบียบกว้างรับลมเย็นสดชื่น หลายคนชอบต้นไม้ป่าสูงใหญ่ ฉล้นยื่นแขนงคอดั่งบ่าจะต้องมองให้เห็นยอดสูงสุดให้ได้ ระหว่างที่สายตาดำล่งไปตามกิ่งไม้ใหญ่ ๆ เห็นอะไรตะกุ่ม ๆ ใหนักหวาดว่าจะเป็นเลื้อยที่กำล้งไต่ขึ้นไปนอนบนกิ่งไม้...อย่างกระนั้นเลยไปเดินเล่นริมน้ำดีกว่าตรงได้ระเบียบพระตำหนักมีสวนดอกไม้ ประดับไฟดวงเล็ก ๆ เต็มไปทั้งสวนเหมือนดาวเล็ก ๆ ทั้งห้องฟ้าลอยลงมารวมกันให้ทอดพระเนตร ริมสวนริมน้ำตรงนั้นเองที่เป็นเวทีแสดงดนตรีโปงลาง และบรรเลงเพลงตลอดเวลาที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯเสวยพระกระยาหารค่ำ

หนุ่มตรงเท่านั้นเองทำไมซากาเกะเปียกชื้นด้วยน้ำค้างถึงเพียงนั้น หลายคนสวมหมวกกันแดดในยามหนุ่มตรง ฉล้นกลิ่นหัวเราะจนเจ็บคอ กว่าจะรู้สึกตัวว่าผิดไปแล้วก็เมื่อถึงเวลา 3 ทุ่ม น้ำค้างแรงขึ้นทุกทีจนผมเผ้าชื้นฉ่ำ ทหนาวเย็น เจ็บคอคราวนี้เพราะไอแล้วไออีก จนกระทั่ง อาจารย์สุภาณีเสลาภาน อาจารย์ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต้องบังคับให้ใช้ผ้าพันคอของเธอปกป้องกันน้ำค้างและความหนาวเย็น ฉล้นรับผ้าพันคอใหม่เนื้อละเอียด หอมกรุ่นด้วยน้ำหอมจำได้ว่าเป็น Fleur de Fleurs ของ Nina Ricci Paris กลิ่นโปรดของตัวเอง

เรานั่งรับประทานอาหารที่ปรุงรสอย่างดีหลากหลายชนิด คุยกันด้วยภาษาไทยสลับฝรั่งเศสเนื่องด้วย ครู Ariette นั่งรวมโต๊ะ หนึ่ง ๆ เข้า คุณ Ariette ก็ชวนร้องเพลงฝรั่งเศสสำหรับเด็ก ๆ เพื่อกระชากวัยของหลายๆคนที่ผ่านวัย 10 ขวบมาร่วมกึ่งศตวรรษแล้ว เป็นเพลงที่เราเคยได้ยินบ่อย ๆ และเคยสอนลูกศิษย์ให้ร้องเมื่อเกือบกึ่งศตวรรษมาแล้ว เปิดโอกาสให้จลอยย้อนอดีตไปยังสมัยที่เป็นครูเด็ก ๆ ด้อยประสบการณ์แต่เปี่ยมด้วยอุดมคติมุ่งมั่น จะทำหน้าที่สอนให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่สภาพของตัวเองตอนนั้นจะอำนวย มุ่งสร้างฉันทะให้แก่วิชาที่เรียน...

ลูกศิษย์รุ่นแรก ๆ เป็นความรักครั้งแรกที่ประทับใจมาก สนิมยาก นาน ๆ ภาพศิษย์รุ่นแรก ๆ ตามสถาบันต่างๆก็ทยอยเข้ามาในความทรงจำเสียที พอคิดถึงแล้วก็รู้สึกชื่นใจ พวกเขาประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างดียิ่งหลายคน ไม่เคยคิดว่าตัวเองมีส่วนเพราะตอนนั้นเป็นครูเด็ก ๆ ให้อะไรใครได้ไม่มากนัก มีแต่หัวใจที่ปรารถนาดีเพียงอย่างเดียว

ตามรายการเวลา 21.00 น. เล่นเปตองเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี สนามเปตองจัดเตรียมไว้อย่างเรียบร้อย พร้อมให้นักโยนประลองฝีมือ เจ้าหน้าที่ชาวฝรั่งเศสจากสำนักทูตวัฒนธรรมและความร่วมมือทางเทคนิค เจ้าของตำรับเปตองเริ่มพูดจาทำทหายหอกล้อกันถึงฝีมือเช่นว่าใครจะหนักกว่ากัน ต่างมุ่งหวังว่าจะเป็นหนึ่งในคำลั่นนี้

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จเปิดการเล่นเปตอง ทรงโยนลูกแรก แล้วคนอื่นๆ ก็ปัดลอบประโลมลูกของตนในอุ้งมือ พลาด เล็งที่หมายให้ตรงแนวแน่ วาดแขนแล้วทอยไปตามทิศทางที่ต้องการ เสียงเฮฮาดังเป็นระยะ ๆ กึกก้องไปทั่วแนวเขื่อน...พอเขียนถึงตรงนี้ผู้อ่านก็จับได้แล้วว่าดิฉันคงไม่ได้ยอมรับสนามเปตองเสียแล้ว ถูกเพลงเลยล่ะ ดิฉันนอนฟังเสียงเฮฮาก็ก้องพลาจจินตนาการถึงลูกกลม ๆ ของคนคนหนึ่ง ที่กลิ้งไปได้ดีดลูกของคนอื่น ๆ จินตนาการได้เพียงไม่กี่นาทีก็สงบนิ่ง เพราะฤทธิ์ยาแก้หวัด ดิฉันนอนคลุมโปงอบอุณอยู่ในผ้าวมผืนใหม่เอี่ยมบนผ้าปูสีขาฟ่องในเรือนรับรอง แว่ได้ยินเสียง “อติชาศศิษย์” ของดิฉันบอกว่า “บอกแล้วว่าเขื่อนอากาศหนาวเย็นตลอดปี ทำไมอาจารย์จึงไม่เชื่อ ฟังลูกศิษย์นะไซ้ ”

ราวห้าทุ่มคุณ Arlette ก็กลับเข้าห้องพักรับรองบอกด้วยน้ำเสียงแจ่มใส พลาจซุห่อของรางวัล “Acharn Sidtha j'ai gagné !” (อาจารย์ลิขิตฉันชนะ)

ตอนนั้นฤทธิ์ยาเบาบางลงแล้ว ดิฉันคลอบผ้าห่มลุกขึ้น “ยินดีด้วยค่ะ เก่งจัง” ดิฉันตอบคิดว่าเป็นรางวัลที่ 1

สักครู่หนึ่งอาจารย์ศรีสุรางค์กับอาจารย์สุภาณีก็เข้ามาถือห่อของรางวัลแบบเดียวกับ คุณ Arlette ซักสองสัปดาห์แล้วชื่อว่ารางวัลที่ 1 นี้มีที่รางวัลกันหอน ต้องหาทางแก้สงสัยให้ได้

“ใครเล่นก็ได้รางวัลทั้งนั้น” อาจารย์สุภาณีบอก “ทีมฝรั่งเศสได้คะแนนเป็นที่ 1 ก็จริง แต่ทีมที่ไม่ได้ที่ 1 ก็ได้รางวัลแบบเดียวกับที่ 1 คะแนนรองลงมาที่ทีมการไฟฟ้าฝ่ายผลิต” รองผู้ว่าการการไฟฟ้าเป็นหัวหน้าทีม เป็นผู้เฝ้าฯรับเสด็จสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯตลอดเวลาที่ประทับ ณ ที่นี้

วันอาทิตย์ที่ 18 มกราคม 2541 วันสุดท้ายของการเดินทาง ดิฉันตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อไปชมน้ำค้างแข็งก่อนละลาย ไต่บันไดสูงชันจากบ้านพักขึ้นมาบนถนน พลันรู้สึกหายใจโหฬารอย่างไรชอบกล มีสิ่งบีบคั้นความรู้สึกอย่างหนัก แล้วเกิดจินตภาพของพีสุภาว์ ไร่ละ สุภาว์ เทวกุล ณ อยุธยา นักเขียนสตรีผู้อุทิศชีวิตเพื่องานเขียนและเพื่อนนักเขียนใหญ่ๆ น้อยๆ พีสุภาว์เป็นหัวหน้าทีมชานนักเขียนเดินทางไปทัศนศึกษาเขื่อนในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯตลอดเหนือจดได้จากตะวันออกจดตะวันตก แลมยังแต่งเนื้อเพลงประจำเขื่อนและลุงแจ้ว - คุณสง่า อาร์มกีร์ เสือสิงห์แห่งวงการเพลงแต่งทำนองให้ด้วย

สุภาว์ เทวกุล ณ อยุธยา นำนักเขียนไปเยี่ยมชมเขื่อนต่าง ๆ ตามคำเชิญของท่านองคมนตรี กำธน สินธวานนท์ ซึ่งตอนนั้นเป็นผู้ว่าการการไฟฟ้าฝ่ายผลิต ทั้งเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เขื่อนอุบลรัตน์ เขื่อนสิรินธร เขื่อนปากมูล เขื่อนรัชชประภา เขื่อนบางลาง เขื่อนเขาแหลม...

“ไม่เคยคิดเลยว่าน้ำกับไฟ (ฟ้า) เป็นหนึ่งเดียวได้ น้ำเคยดับไฟดูราวกับเป็นศัตรูที่ต้องจับเกี่ยวเอาชนะคะคานกัน ถ้าน้ำน้อยก็สู้ไฟไม่ได้ แต่เขื่อนเหล่านี้เป็นพยานยืนยันถึงความพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างศัตรูด้วยกันเอง น้ำให้กำเนิดไฟ ไฟช่วยน้ำให้เกิดพลัง โรงไฟฟ้าพลังน้ำและยังอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในด้านอากาศอีกด้วย”

ดิฉันยื่นส่งบึงหลายนาที่ส่งใจรำลึกถึง สุภาวดี เทวกุล ณ อยุธยา เพื่อผู้ไหนหนอโปรดรับ
ทราบความรัก ความอาลัย ความระลึกถึงของน้องด้วย

ดิฉันเดินลุยอากาศมัว ๆ ขึ้นน้ำไปตามถนนเลี้ยวซ้ายสู่บริเวณสามแยกที่น้ำค้างแข็งยังเกาะตัว
อยู่บนพื้นหญ้า ตามพุ่มไม้เตี้ย ๆ ตามแปลงดอกไม้หลากสีบานสะพรั่ง เกล็ดน้ำค้างดูวาระยับ
ระยับเมื่อต้องแสงแดดอ่อนยามรุ่งอรุณ เคยเห็นน้ำค้างแข็งห้อยย้อยจากชายคาบ้านเมื่อครั้งไปเที่ยว
ตอนเหนือของฝรั่งเศสหน้าหนาว เคยนอนเกลือกกิ้งบนหิมะสีขาวหนานบนท้องถนน แต่ที่นั่น
มันธรรมดา มากสำหรับประเทศในโซนหนาว แต่ที่ประเทศไทยในโซนร้อนใกล้เส้นศูนย์สูตรแท้ ๆ
มีเกล็ดน้ำแข็งให้ดู ให้ลื่นเกือบจะหกล้มเพราะมันเกาะอยู่บนพื้นถนนลาดยาง...

ดื่มตำบรยาอากาศหนาวเย็นของรุ่งอรุณต่อไปกับเพื่อนร่วมทาง จากธนาคารสแตนดาร์ดชาร์
เตอร์ มิตรของสมาคมของเรา พวกมันเดินต่อไปไม่โยยติอาหารเข้า จนถึงตรงที่นักวิชาการทาง
พฤกษศาสตร์บอกว่า พืชพันธุ์โบราณสืบสายใยแอบซ่อนอยู่ตรงนี้ อายุของพืชนี้มากถึง 325 ล้านปี
อยากจะทำรูปแต่เจ้าหน้าที่บอกว่าต้องไต่เนินสูงชันลงไปจึงจะถ่ายได้ น่าจะทำอะไรที่ง่ายกว่านี้

“ทำยังไงเธอ” ดิฉันถามเจ้าหน้าที่ด้วยน้ำเสียงเซ่อ ๆ

“ก็คุณไม่เห็นหรือครับ” เขายืนยันความเชื่อของดิฉันให้เป็นจริงเป็นจังยิ่งขึ้น “พวกผมอุตส่าห์
ขุดมาใส่กระถางวางไว้หน้าปากของคุณ ... ”

“อ้อ เห็นแล้ว เห็นแล้ว” คุณรัชนี ผู้บริหาร ระดับสูงคนหนึ่งของธนาคารสแตนดาร์ด
ชาร์เตอร์ รีบสกัดคำพูดอื่น ๆ มิให้ลั้งไหลออกมา

“เดี๋ยวผมจะถ่ายรูปให้เอง” คุณสมฤดีฝ่ายลูกค้าของธนาคารสแตนดาร์ดกล่าว เธอมี
กล้องถ่ายรูปนาฬิกาข้อมืออวชิพมาด้วยทุกครั้งที่ต้องเที่ยวไปด้วยกัน รูปของเธอไม่ว่าจะถ่าย
ใกล้หรือไกลล้วนคมชัดยิ่งนัก

นาฬิกาในกระเปาะอาหารของเรา ส่งเสียงบอกเวลาดังจ๊อก ๆ ไม่เหมือนเสียงนาฬิกา
ทั้งหลายเดือนว่าถึงเวลารับประทานอาหารเช้าแล้ว ทางเขื่อนเตรียมอาหารนาฬิกา นานาชาติไว้
ต้อนรับอย่างเหลือเฟือ

ขอไปทานข้าวก่อนนะคะ

4. ภูเขี้ยว - ขอนแก่น

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้า
กัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงมีพระภารกิจ ณ จังหวัด
ขอนแก่น พอเสวยพระกระยาหารกลางวัน
แล้วจะทรงเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
ขอนแก่น



สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา
กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์
เสด็จฯ เยี่ยมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น

คณะผู้ตามเสด็จ มิได้ตามเสด็จ แต่เดินทางข้ามสันเขื่อนไปยังศาลาพรหมพิสมัย หรือศาลาแดง ซึ่งดิฉันเห็นว่าเป็นศาลาโถงโอดเดี่ยว โอดเด่นอยู่ตรงข้ามกับเรือนพักเมื่อค่านนี้

เจ้าหน้าที่การไฟฟ้าผลิตได้เล่าประวัติและความน่าสนใจของเขื่อนจุฬาภรณ์ให้ฟัง ดิฉันขออนุญาตย่อความถ่ายทอดให้แฟนสกุลไทยฟังต่ออีกที

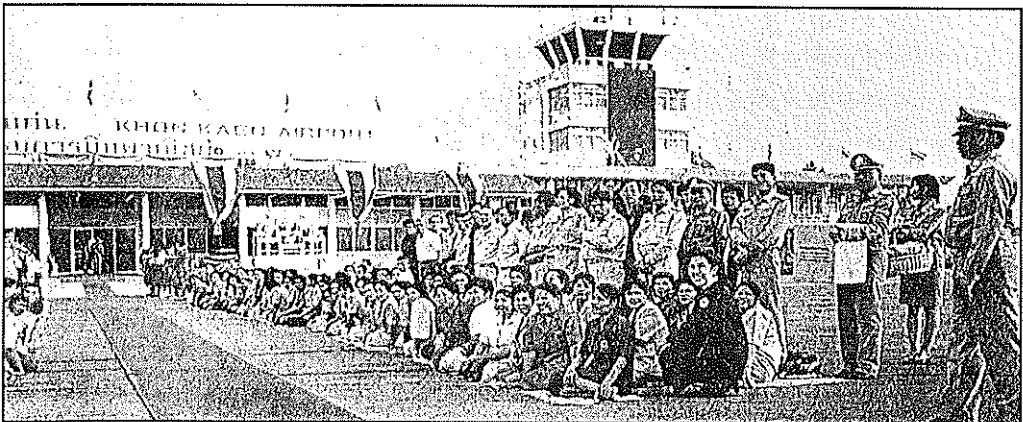


ทรงฟังคำบรรยายของเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร ด้วยความสนพระทัยยิ่ง

เขื่อนจุฬาภรณ์เป็นเขื่อนดินเช่นเดียวกับเขื่อนสิริกิติ์ สร้างปิดลำนน้ำพรมบนเทือกเขาขุนพาย ในท้องที่ตำบลทุ่งพระ อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ อ่างเก็บน้ำมีความจุถึง 188 ล้านลูกบาศก์เมตร ผลิตกระแสไฟฟ้าได้ปีละ 140 ล้านหน่วย เริ่มก่อสร้าง พ.ศ. 2511 แล้วเสร็จ 2516 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงเปิดเขื่อนและโรงไฟฟ้า ได้พระราชทานนามเขื่อนนี้ว่า “เขื่อนจุฬาภรณ์”



ทรงปลูกต้นไม้บริเวณลานไพร ริมอ่างเก็บน้ำเขื่อนจุฬาภรณ์



รอเฝ้าฯ ส่งเสด็จ ณ สนามบินขอนแก่น

ต่อมา พ.ศ. 2525 การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้สร้างเขื่อนพระมาลาขึ้นใกล้ ๆ กับเขื่อนจุฬาภรณ์ เพื่อนำน้ำจากลำน้ำพระมาลาล่องลงในอ่างเก็บน้ำของเขื่อนจุฬาภรณ์ ช่วยเสริมพลังการผลิตไฟฟ้าได้อีกประมาณ 2 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง สามารถตอบสนองความต้องการไฟฟ้าของภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างเพียงพอทั้งในครัวเรือน ในชุมชน ในแหล่งเกษตรกรรม อุตสาหกรรมทั้งยังช่วยบรรเทาอุทกภัยในบริเวณทุ่งเกษตรสมบูรณ์ได้ด้วย ภายในอ่างเก็บน้ำยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดที่มีความสำคัญ บริเวณเขื่อนมีวิวทัศนียภาพงาม อากาศเย็นสบายจึงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนอีกด้วย ได้รับประโยชน์ครบทุกอย่างเท่าที่เขื่อนจะอำนวยประโยชน์ได้

ดิฉันเห็นน้ำนิ่งสงบเงียบในอ่างเก็บน้ำแล้วรู้สึกทึ่งกับพลังมากมายที่ก่อให้เกิดชีวิตที่สะดวกสบายขึ้นของคนชัยภูมิ ขอนแก่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ น้ำจากอ่างนี้เดินทางผ่านท่อในอุโมงค์ทะลุภูเขาไปยังโรงไฟฟ้าพลังน้ำที่อยู่ไกลออกไป กว่าจะมีชีวิตที่สะดวกสบายต้องอาศัยความรู้ความสามารถของ วิศวกรและนายช่าง จำนวนมากมาย เราเป็นหนี้บุญคุณของพวกเขา

จากศาลาพระพิสมัย เจ้าหน้าที่ที่เขื่อนพาเราไปหยุดที่จุดชมวิว หลุมควน กำหลุม แปลว่า หลุม และ ควน ก็คือ ถ้ำวัน นั่นเอง แต่เป็นหมอกถ้ำวัน ไม่ใช่ควนไฟ หลุมหรือหุบเขาตรงนี้ปกคลุมด้วยหมอกตลอดเวลา ต่างกันเพียงความเบาบางหรือความหนาแน่นเท่านั้น วันใดหมอกบางมากจะแลเห็นภูกระดึงอยู่ลิบ ๆ ในเขตจังหวัดเลย และเห็นภูผาจิตของชัยภูมิ

เพียง 9.00 น. เราก็กถึงสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าภูเขียว ในความดูแลของสำนักอนุรักษ์ฯ กรมป่าไม้ มีลักษณะเป็นสวนสัตว์ที่จัดให้เป็นธรรมชาติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีทั้งส่วนพยาบาล ยามเจ็บป่วย เพาะพันธุ์ และเตรียมส่งเข้าสู่ชีวิตป่าตามธรรมชาติประเภทหลังนี้คนเลี้ยงจะพยายามไม่ใกล้ชิดเพื่อไม่ให้สัตว์ไวใจคน เพราะจะคิดนิสัยเคยตัวนี้กว่าคนทุกคนเป็นมิตร ซึ่งจะทำให้ถูกล่าได้ง่าย ดังนั้น สัตว์ประเภทนี้จะไม่เชื่อ ห้ามเข้าใกล้ในสถานเพาะเลี้ยงจัดกรงและที่อยู่ของสัตว์อย่างกว้างขวางเป็นระเบียบเข้าชมง่าย ได้ความรู้ ปลอดภัย แม้จะเป็นสัตว์ดุร้าย เช่น เสือ หมู ภูเขา งูเห่า ฯลฯ ใครอยากเห็นว่าดวงตาของ “ทราย” ยามตื่นภัยจะงามดังดาวในวรรณคดีอย่างไรก็มาหาดูได้ที่นอกลีลาสัตว์ต่าง ๆ มีทั้งกวาง เก้งหรือฟาน ละอง ละมั่ง สมัน เนื้อทราย หมูป่า ไก่ฟ้า นกยูง นกต่าง ๆ ค่ำค่าของเวลาที่เดินทางมาถึง ณ ที่นี้

สิ่งที่ดิฉันสนใจเป็นพิเศษในที่นี่มี 2 อย่าง อย่างแรกคือ นกไก่อฟ้าสีทอง ที่เก็บภาพมาฝากมาดของเขาสวยหรู ไว้วัด สะอาดสะอาด เครื่องขีมี แต่มีเสน่ห์ ขนหางยาวเรียบขาด ขนหัวเป็นสีเหลืองทองละเอียด เบียนเรียบ ขนตามลำคอเป็นริ้ว ๆ ลำตัวสลับสีเขียวแก่กับเหลืองทองที่ท้องสีแดงสด แข็งขานเรียวยาวตรงเหมือนนางแบบ

สัตว์อีกชนิดหนึ่งที่น่าทึ่งสำหรับดิฉันคือ หมูโขง ซึ่งมีใบหน้าเป็นขนสีขาวดุนุ่มนิ่ม ดวงตากกลมโตดูเชื่องรสุทธี แต่เขาก็เป็นสัตว์ป่ามันเอง อาจทำอันตรายได้ สิ่งที่น่าแปลกใจคือ หมูโขงมีหางยาวตามปกติหมูนักจะไม่มียาง

อยู่กับสัตว์ป่าเพื่อนร่วมโลกผู้มีสิทธิในโลกไม่ยิ่งหย่อนกว่ามนุษย์ เป็นเวลาชั่วโมงครึ่งก็เดินทางกลับที่พักเขื่อนจุฬาภรณ์ เก็บสัมภาระนำมาวางไว้หน้าที่พัก แล้วเตรียมตัวไปรับประทานอาหารกลางวัน ณ ลานไทร ริมอ่างเก็บน้ำ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ ทรงปลุกต้นไม้ ณ บริเวณลานไพร พระราชทานอนุญาตลายพระรูปกับเจ้าหน้าที่เขื่อนและโรงไฟฟ้า และบุคลากรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่เดินทางมาจากส่วนกลาง แน่นนอน ขณะตามเสด็จไม่ยอมเสียโอกาสอยู่แล้ว คุณหมอสุพัฒน์ วาณิชยการ แห่งมูลนิธิโรคไต กำกับการเข้านั่งที่เพื่อถ่ายรูปได้เป็นที่เรียบร้อย รูปที่นำมาฝากท่านทั้งหลายถ่ายโดย คุณสยาม เอี่ยมพิชัยฤทธิ์ ซึ่งอัดขยายเองรูปจากกล้องของดิฉันดูแล้วฝีมือช่างกันลิบลับ สมควรเก็บซ่อนไว้ในอัลบั้มอย่างเงียบ ๆ ค่ะ เฝ้ายายที่คณะของทูตวัฒนธรรมฝรั่งเศส หรือ M.Jean - Claude Terrac มิได้ปรากฏในภาพ และอีกหลายคนหายไป

13.00 น. ออลาเขื่อนจุฬาภรณ์ สถานที่ซึ่งไฟกับน้ำ รวมพลังเป็นหนึ่งเดียว เพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์ : โรงไฟฟ้าพลังน้ำ

15.30 น. ถึงขอนแก่น ชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น ซึ่งอยู่ในควบคุมดูแลของคุณสามารถ ทรัพย์เย็น ณ ที่นั่น ท่านอธิบดีกรมศิลปากร คุณนิคม มุสิกคามะ (ผู้ที่ดิฉันภูมิใจมากตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียน และรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับจนเป็นผู้บริหารระดับสูง) ฝ้าฯ รับเสด็จพร้อมข้าราชการแพทย์ พยาบาล และบุคลากรอื่น ๆ ของจังหวัดขอนแก่น

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติขอนแก่น ตั้งอยู่ที่ถนนหลังศูนย์ราชการ ตำบลศิลา อำเภอเมือง พอเข้าสู่บริเวณพิพิธภัณฑ์จะเห็นหัวไดโนเสาร์โผล่ออกมาจากหน้าจั่วของอาคารราวกับร้องทักชักชวนให้แวะเวียนเข้าไปชมภายใน บริเวณรอบนอกก็มีกระบอกหัวไดโนเสาร์ พ่อแม่ลูก (แต่คณะพันธุ์กะ) รวมกลุ่มกันตามมุมสวน นับว่าเป็นการจัดแต่งที่แหวกแนวสามารถดึงดูดความสนใจ และเน้นความสำคัญทันเหตุการณ์ของกิจการพิพิธภัณฑ์ การขุดพบกระดูกไดโนเสาร์ที่อำเภอเวียง จังหวัดขอนแก่น ก่อให้เกิดความตื่นเต้นแก่คนไทยทุกวัย ได้รู้ว่าดินแดนแห่งนี้เคยเป็นที่อยู่ของสัตว์โลกดึกดำบรรพ์ขนาดใหญ่ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว ได้พบรอยเท้าและโครงกระดูกของไดโนเสาร์ ทั้งชนิดกินพืชและชนิดกินเนื้อ มีอายุราว 130 - 170 ล้านปีมาแล้ว

ย่อมมีคนขี้สงสัยในทุกเรื่อง ถ้ามว่า ฐูได้ยังงัว่าเป็นกระดูกไดโนเสาร์ จะเป็นกระดูกสัตว์อื่นขนาดใหญ่บ้างได้ไหม

ตราบใจที่มีผู้สงสัย ตราบนั้นก็ย่อมมีผู้คลายสงสัย

อันวิทยาการนานาโลก ย่อมมีผู้ศึกษาอย่างตั้งเด็วล้ำลึกอยู่เสมอ ศึกษาอย่างจริงจัง เป็นระบบ จนสามารถตั้งเป็นทฤษฎีที่พิสูจน์ได้ และมีใช้พิสูจน์เพียงหนสองหน แลต้องพิสูจน์ซ้ำ แล้วซ้ำอีก นำผลที่ได้มาตรวจสอบเปรียบเทียบ จนคงที่แล้วจึงตั้งเป็นกฎของวิทยาการนั้น ๆ

เรื่องสัตว์โลกดึกดำบรรพ์ก็เช่นกัน มีผู้ศึกษาอย่างตั้งเด็วล้ำลึกอยู่ตามสถาบันการศึกษาหลายแห่งในโลกนี้ รวมทั้งที่มหาวิทยาลัยปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้ศึกษาชนิดต่าง ๆ ของไดโนเสาร์รูปร่าง การกินอาหาร จนกำหนดแยกแยะเป็นพันธุ์ต่าง ๆ ของยุคต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจสอบชิ้นกระดูกและให้คำตอบมา

พ.ศ. 2519 นักวิชาการบอกว่า เป็นกระดูกท่อนหัวเข่าซ้ายของไดโนเสาร์ พบที่อำเภอเวียง

พ.ศ. 2529 เป็นกระดุกและฟันไดโนเสาร์ ยุคจูแรสซิก ประมาณ 160 ล้านปี พบที่อำเภอ ภูเวียงเช่นกัน

พ.ศ. 2532 พบซากไดโนเสาร์สายพันธุ์ซิปตาโคซอร์ส (พันธุ์ปากนกแก้ว) ยุคครีเทเชียส ประมาณ 110 ล้านปี

และยังพบรอยเท้าไดโนเสาร์มากกว่า 60 รอย บนแผ่นหินทราย ที่บ้านหินลาดป่าขาด อำเภอ ภูเวียง พบรอยเท้าไดโนเสาร์พันธุ์กินเนื้อ 14 รอยที่ผาเตลีน อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย

การค้นพบนี้กระตุ้นให้คนไทยเห็นความสำคัญของวิทยาการศึกษาคำบรรพ์ของโลก ซึ่งไร้พรมแดนไปอีกแบบหนึ่ง

ภายในอาคารจัดแสดงเรื่องราวท้องถิ่นอีสานเหนือในด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรมพื้นบ้าน และชาติพันธุ์วิทยา ผู้เข้าชมจะได้รับรู้สภาพภูมิศาสตร์ และธรณีวิทยาอีสานเหนือ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ลงมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมทวารวดี วัฒนธรรมไทยลาว ศาสนา วัฒนธรรมการศิลปะในประเทศไทย (หัวข้อนี้เป็นงานชิ้นเอกของกรมศิลปากร) และเรื่องของเมืองขอนแก่น

โบราณวัตถุชิ้นเยี่ยมของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีหลายชิ้น ทั้งใบเสมา พระพุทธรูป เทวรูป ทับหลัง

ดิฉันสนใจใบเสมาหินจำหลักสมัยทวารวดี ซึ่งคุณสามารถ ทรัพย์เย็น ถวายคำบรรยายแต่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ว่าเป็นเสมาที่งามที่สุด จำหลักแบบนูนต่ำ เนื้อเรื่องเล่าถึงพระพุทธเจ้าเสด็จสู่กรุงกบิลพัสดุ์ พระนางพิมพาขยายพระเกศา เช็ดพระบาท เพื่อแสดงความเคารพบูชาอย่างสูง ใบเสมานี้ขุดพบที่เมืองฟ้าแดดสูงยาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ขุดถ่ายรูปเป็นที่ระลึกหน่อย คุณสยาม เอี่ยมพิชัยฤทธิ์ กรุณาถ่ายภาพนี้ให้ดิฉันค่ะ

อีกเรื่องหนึ่งที่สนใจและสมควรนำมาสู่กันฟัง คือ....

โคว้ดำหน้ากระดากขวลงทุกทีแล้วจำต้องคัดเลือกอย่างพิถีพิถันมากขึ้นว่าจะนำอะไรมาเสนอ ผู้อ่านให้คุ้มค่าเวลาของท่าน หน้ากระดากของสกุลไทย และแรงใจของผู้เขียน

กล่าวถึงอดีตย้อนยุคไปถึง 130 - 170 ล้านปีแล้ว ดังนั้น ควรจะกล่าวถึงเรื่องร่วมสมัยและปัจจุบันบ้าง โดยเฉพาะเรื่องที่สอดคล้องกับอะเมซิ่ง ไทยแลนด์ ตามนโยบายขององค์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ดิฉันเป็นแนวร่วมด้วยอย่างซื่อสัตย์ตลอดเวลา ไร่กะ ดิฉันรักการท่องเที่ยวเป็นชีวิตจิตใจ ไม่ค่อยยอมพลาดโอกาสต่างๆ ถึงแม้ไม่ได้ไปไหนก็ขอให้ได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เล่าถึง เขียนถึง รำลึกถึง...

คำว่า “เมืองขอนแก่น” นั้น ท่านว่า เพี้ยนมาจาก “เมืองขามแก่น”

ทำไมขามแก่น

คือว่า...อ้าว อ้าว ไปสู่อีตอีกแล้วซี

ไร่กะ ขอภัย ขอไปแค่ พ.ศ. 2340 เท่านั้นเองค่ะ

คือว่าเล่าสืบต่อกันมาว่า ตอนที่เบียดเบียนเมืองแพน จากแขวงสุพรรณภูมิได้เข้ามาตั้งเมืองที่บ้าน บึงบอน คอมะขามใหญ่ ซึ่งตายไปนานปีแล้วเกิดกองงานขึ้น ชาวบ้านถือว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ จึงพร้อมใจกัน ก่อเจดีย์ครอบดินมะขามบรรจุพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า 9 บท ไว้ภายใน เรียกเจดีย์ว่า “เจดีย์ขามแก่น” เป็นปูชนียสถานของชาวเมืองและได้นำชื่อนี้มาตั้งชื่อเมืองว่า “เมืองขามแก่น”

ต่อมาจึงเพี้ยนเป็น “เมืองขอนแก่น”

กลับจากอดีตมาสู่ปัจจุบันในทุกวันนี้แล้วละ ท่านทั้งหลายที่เดินทางไปจังหวัดขอนแก่น และเห็นรูปปั้น “พระนครศรีบริรักษ์” เจ้าเมืองขอนแก่นแล้ว ท่านมีใครคนอื่นที่ไหน คือท่านเพียงเมืองแพน ผู้ตั้งเมือง ณ บ้านบึงบอนนั่นเอง ท่านได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ จากพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ

อย่างไรก็ตามเรื่องตำนานเมืองที่ “เล่าสืบต่อกันมาว่า ...” นั้น จะมีข้อคลาดเคลื่อนแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง ดิฉันเพียงแต่เลือกเรื่องอดีตที่สัมพันธ์กับปัจจุบันเท่านั้น มิบังอาจพิสูจน์วิเคราะห์ตัดสินความจริงได้ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีเท่านั้นที่ทำได้

ความจริงที่แน่นอนที่นักประวัติศาสตร์ให้ไว้ คือ การกระชับอำนาจการปกครองในหัวเมืองอีสานกับกรุงเทพฯ ประมาณ พ.ศ. 2425 สมัยล่าอาณานิคมของเสด็จองค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี ประเทศเพื่อนบ้านรอบประเทศไทยตกเป็นเหยื่อเสด็จองค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี ถ้าไม่ได้พระปรีชาญาณแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.5 แล้ว คนไทยทุกภาค ทั้งเหนือ อีสาน ได้ก็คงไม่มีแผ่นดินเป็นของตนเอง การรวมหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ มาขึ้นกับอำนาจส่วนกลางจึงหมายถึงการรวมพลังไทยให้แข็งแกร่งเป็นปึกแผ่นยิ่งใหญ่เกินคำของเสด็จองค์ที่ 3 แห่งราชวงศ์จักรี ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า เมือง มาเป็น จังหวัด และให้เรียกนาม ผู้ว่าราชการเมือง เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

วัฒนธรรมสูงส่งของอีสานโดยเฉพาะในพื้นที่ขอนแก่นดูเด่นชัดเหนือคำบรรยาย วิธีพูดจาเต็มไปด้วยมารยาท ความเกรงใจ และไหวพริบ คำพญาภาษิตล้วนเฉียบคมสอนให้คนรู้จักคิด รู้จักปฏิบัติตนในการครองเรือน และในสังคมที่ประกอบด้วยคนหลายหมู่เหล่า นิทานพื้นบ้าน บทเพลง ประเพณีการก่อสร้างหรือสถาปัตยกรรมล้วนบ่งบอกภูมิปัญญาที่รอบคอบลึกซึ้งสอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศความเป็นอยู่และความต้องการที่แท้จริงของชุมชนมิใช่สิ่งที่ “ถูกยัดเยียด” ให้ ซึ่งกลายเป็นความแปลกปลอมไม่เข้ากับความเป็นอยู่

สิ่งสะดุดตาในเมืองขอนแก่นที่ดิฉันเห็น คือ ความสะอาด ความเป็นระเบียบ และความสวยงาม ชาวขอนแก่น “แต่งเมือง” ได้อย่างงามตาน่าชื่นใจบ่งบอกวัฒนธรรมที่สูงส่ง ยิ่งเข้าไปในบริเวณมหาวิทยาลัยขอนแก่นด้วยแล้ว ยิ่งตระหนักในวัฒนธรรมเพราะดูร่มรื่นเรียบร้อย ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมพื้นบ้านกับไฮเทคโรงแรมชั้นนำของขอนแก่นได้ดั่งแต่งภายในด้วยศิลปกรรมพื้นบ้าน เช่น การนำลายผ้าซิดที่เลียนแบบธรรมชาติของชาวพื้นเมืองมาประยุกต์ เป็นจิตรกรรม ประติมากรรม และสิ่งศิลป์ ดูแล้วเกิดความนับถือศรัทธาในผู้คนบุคลากรของพื้นที่นี้ยิ่งนัก

ผ้าซิดและผ้ามัดหมี่ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นเดิมที่ชาวอีสาน ถือว่าผ้าซิดเป็นของสูง ใช้เป็นผ้ากราบพระสงฆ์ และของถวายพระ ของไหว้ญาติผู้ใหญ่ ลวดลายซิดเกิดจากจินตนาการผสมผสานกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ดอกไม้ แมลง ฯลฯ ปัจจุบันผ้าซิดได้ดัดแปลงจากเดิมเป็นเสื้อผ้า ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมโต๊ะ กระเป๋าถือ โคมไฟ และอื่นๆ ถ้าลวดลายประดิษฐ์ประดับด้วยเนื้อหามากๆ ก็จะกลายเป็นภาพจิตรกรรมมีผู้นำไปใส่กรอบประดับฝาผนังสำนักงานบ้านเรือนดู เพื่อความประเทืองอารมณ์

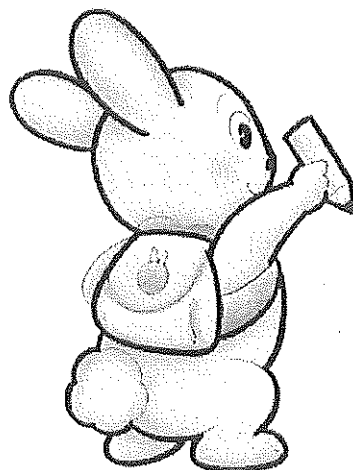
ผ้ามัดหมี่ มีความโดดเด่นด้วยการข้อมสีการจัดสีให้กลมกลืนกันหรือตัดกันให้เกิดความงดงามเหมาะกับลวดลายที่หลากหลาย ดิ้นชอบช่อลายผ้ามัดหมี่ ฟังแล้วรู้สึกเป็นภาษาที่ไพเราะเต็มไปด้วยความหมาย และต้องใช้จินตนาการหลายชั้น เมื่อนำช่อกับลวดลายมาทาบกัน เพราะถ้าแยกกันแล้วจะไม่ได้อารมณ์เลย เรื่องนี้ผู้อ่านเห็นจะต้องออกแรงเองเสียแล้วละ หนังสือที่เขียนจากการวิจัยศึกษาเรื่องลายผ้าของไทยมีหลายเล่ม ทั้งที่เขียนโดยคนไทย และฝรั่งละ

จำต้องขอลาผู้อ่านไปก่อน ขอขอบคุณที่ติดตามอ่านมาจนถึงตอนสุดท้ายนี้

เวลา 16.30 น. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เสด็จฯออกจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น คุณนิคม มุกสิกะคามะ อธิบดีกรมศิลปากร และคุณเสมาพร ทรัพย์เย็น ผู้อำนวยการสำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่นถวายบังคมส่งเสด็จ

เวลา 17.00 น. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จฯถึงสนามบินจังหวัดขอนแก่น ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน แพทย์ พยาบาล อาจารย์ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ใฝ่ฯส่งเสด็จ ณ ลานจอดเครื่องบินพระที่นั่ง

เวลา 18.00 น. เสด็จฯถึงสนามบินดอนเมือง กรุงเทพมหานคร



ข่าวจากเลขาธิการสมาคม



ณัฐสร้อย ตีศิริเสริญ

1) เอกสารสิ่งพิมพ์

สมาคม สคฝท.ได้รับเอกสารต่างๆที่สมควรแจ้งให้สมาชิกทราบมีดังนี้

1. วารสารจาก F.I.P.F จำนวน 7 เล่ม
2. รายการ TV 5 จำนวน 6 ฉบับ
3. วารสาร LITTERATURE DE HAITI จำนวน 1 เล่ม
4. วารสาร DIALOGUE ET CULTURE จำนวน 1 เล่ม
5. วารสาร LE FRANCAIS DANS LE MONDE จำนวน 2 ฉบับ
6. แผ่น C.D. ประกอบวารสาร LE FRANCAIS DANS LE MONDE ฉบับที่ 299 จำนวน 1 แผ่น
7. รายการ T.V.5 จำนวน 1 แผ่น
8. เอกสารจาก FIPE สรุปการประชุมที่ PARIS เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 1998
9. จดหมายจากสมาคมฝรั่งเศส - ไทยกรุงเทพฯ แจ้งเรื่องการจัดสัมมนาในโอกาสฉลองครบ 50 ปี ของ DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME
10. วารสารของศูนย์ภาษา FLFE ที่ PARIS
11. วารสาร QUEBEC INFO ฉบับที่ 3 จำนวน 1 ฉบับ
12. วารสาร W + B ฉบับที่ 64 จำนวน 1 ฉบับ

2) ทุนศึกษาฝึกอบรม ณ ประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ. 2541 สมาคมยังคงได้รับทุนจากรัฐบาลฝรั่งเศส เพื่อจัดสรรให้สมาชิกของสมาคม ดังนี้

1. ทุนฤดูใบไม้ผลิ 1998
ผู้ได้รับทุนฤดูใบไม้ผลิ 1998 ทั้ง 15 ราย
2. ทุนฝึกอบรม 9 เดือน 1998 ผู้ได้รับทุนทั้ง 3 ราย ฝึกอบรม ณ เมือง BESANCON
3. ทุนเรียนดีวิชาภาษาฝรั่งเศสระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1998
4. ทุนเรียนดีวิชาภาษาฝรั่งเศสระดับอุดมศึกษา 1998
5. ทุนจากงานกิจกรรมประจำปี 2540

*เลขาธิการและผู้จัดการสมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

- รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ กรุงเทพมหานครวิทยาลัย
- คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ วิทยาลัยลุ่มน้ำปิง

3) การจัดสัมมนาเรื่อง

“การประเมินผลความสามารถในการใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศ”

สคฝท. ร่วมกับ BCLE จะจัดสัมมนาเกี่ยวกับประเมินผลระหว่างวันที่ 12 - 16 ตุลาคม 2541 ณ กรุงเทพมหานครวิทยาลัย โดยใช้ชื่อการสัมมนาว่า “EVALUATION DES

COMPETENCES LANGAGIERES EN FRANÇAIS LANGUE ETRANGÈRE

รับผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 100 คน ในจำนวนนี้แบ่งเป็น

- ศึกษาพิเศษและตัวแทนกลุ่มโรงเรียน จำนวน 44 คน
- ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 20 คน
- ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนเอกชน จำนวน 10 คน
- ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสในโรงเรียนสาธิต จำนวน 6 คน
- ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสระดับอุดมศึกษาและกรรมการบริหาร จำนวน 20 คน
- การสัมมนาครั้งนี้ จะมีวิทยากรชาวฝรั่งเศส คือ Madame Ginette BARBE พร้อมด้วยคณะวิทยากรไทย ได้แก่ นางธิดา บุญธรรม คุณหญิงวงจันทร์ พิณยนิติศาสตร์ นางสาวประภา งานไพโรจน์ นางสาวอัจฉรา ไซติบุตร นางจงกล สุกเวทย์ นางสาวละอียด จุฑานันท์ นางสาวสายสวาท จันทร์มีศรี นางพรทิพา ถาวรบุตร นางสาวกิ่งแก้ว อารีรักษ์ นางสาวชัชวีร์วรรณ ไชยวัฒน์ และนางสาวปรุ่งสุคนธ์ บุรณะถาวร

4) การอบรมสัมมนาที่สิงคโปร์

เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน - 11 กรกฎาคม 2541 สมาคมฯ ได้มอบหมายให้นางสาวประภา งานไพโรจน์ เข้ารับการอบรมสัมมนาที่สิงคโปร์ในหัวข้อ "IDENTITE CES CULTURELLE EN EUROPE ET EN EXTREME ORIENT" และสรุปการอบรมสัมมนา คือ ได้ฟังบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศสที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก โดยเฉพาะในเรื่องของแบบเรียนจะต้องแทรกเรื่องของวัฒนธรรมของต่างชาติให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการพูดถึงเรื่อง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสิงคโปร์ ได้วัน และจีนแผ่นดินใหญ่

ฝ่ายจัดการอบรมสัมมนา ได้มอบหนังสือให้สมาคมฯ จำนวน 2 เล่ม ซึ่งเป็นการสรุปรายงานการอบรมสัมมนาของปี 1997 สำหรับสรุปรายงานการอบรมสัมมนาของปี 1998 จะส่งมาภายหลัง

5) สรุปการจัดทัศนศึกษาพระบรมมหาราชวัง - วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

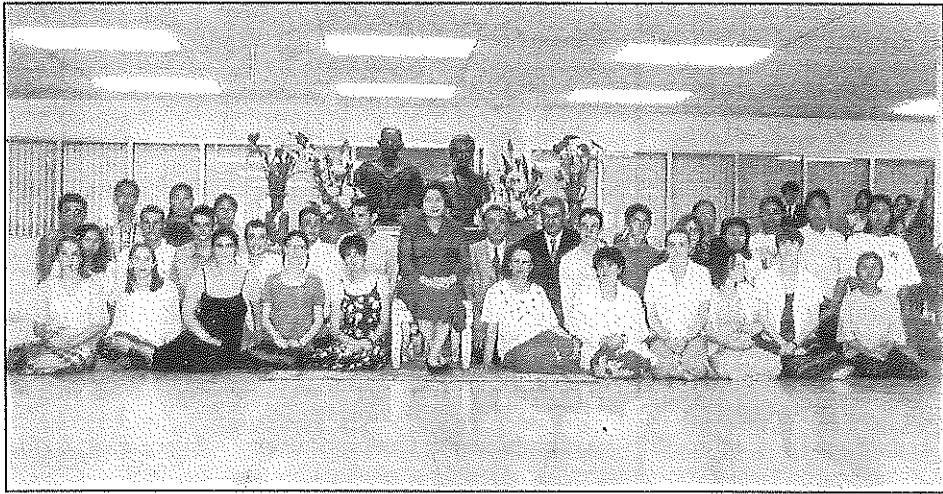
มีสมาชิกสมาคมและผู้สนใจเข้าร่วมทัศนศึกษาพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในวันศุกร์ที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ.2541 รวมจำนวนทั้งสิ้น 90 ราย ทุกคนพอใจมากและขอให้สมาคมฯ จัดทัศนศึกษาสถานที่ที่น่าสนใจเช่นนี้อีกทุกปี

6) โครงการทัศนศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในประเทศไทยของเยาวชนฝรั่งเศส

คณะเยาวชนจาก BREST จำนวน 20 คน ได้ทัศนศึกษาตามกำหนดการ และได้มีโอกาสเข้าเฝ้าองค์นายกิตติมศักดิ์ สคสพ. ในพิธีเปิดวิทยาลัยลุ่มน้ำปิง จังหวัดตาก เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2541 ยังความปลาบปลื้มแก่คณะเป็นอย่างยิ่ง อนึ่งในวันจันทร์ที่ 3 สิงหาคม 2541 เวลา 18.00 น. ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค ถนนรัชดาภิเษก ทางคณะได้เป็นเจ้าภาพจัดเลี้ยงขอบคุณครอบครัวอุปถัมภ์ กรรมการบริหาร สคสพ. และเพื่อนๆ ที่ช่วยต้อนรับคณะเป็นอย่างดี

คณะเยาวชนจาก BREST ได้เดินทางกลับประเทศฝรั่งเศสในวันอังคารที่ 4 สิงหาคม 2541 เวลา 22.50 น. โดย AF 173

คณะเยาวชนจาก BREST จำนวนทั้งสิ้น 20 ราย ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน CHARLES DE FOUCAULD และบุตรชาย อาจารย์สอนคณิตศาสตร์ 2 ราย ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเป็นนางพยาบาล 1 ราย และนักเรียน นักศึกษา 15 ราย ได้เดินทางมาทัศนศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมในประเทศไทยระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม 2541 ช่วงที่พักอยู่ที่กรุงเทพมหานครเยาวชนพักอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ชาวไทย คณะได้ทัศนศึกษาตามกำหนดการ ซึ่งมีทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด คณะได้มีโอกาสเข้าเฝ้าองค์นายกกิตติมศักดิ์ ส.ค.ฟ.ท. ในพิธีเปิดวิทยาลัยกลุ่มน้ำปิง จังหวัดตาก เมื่อวันศุกร์ที่ 24 กรกฎาคม 2541 ยังความปลาบปลื้มแก่คณะเป็นอย่างยิ่ง อนึ่งทางสมาคมฯ ได้จัดเลี้ยงอาหารค่ำต้อนรับคณะเยาวชน ณ สโมสรศิษย์เก่าโรงเรียนวชิราวุธ ในวันอังคารที่ 21 กรกฎาคม 2541 ส่วนทางคณะเยาวชนก็ได้เป็นเจ้าภาพจัดเลี้ยงอาหารค่ำ เพื่อขอบคุณครอบครัวอุปถัมภ์ กรรมการบริหาร ส.ค.ฟ.ท. และเพื่อน ๆ ที่ช่วยต้อนรับคณะเป็นอย่างดีในวันจันทร์ที่ 3 สิงหาคม 2541 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค ถนนรัชดาภิเษก จากนั้นคณะเยาวชนจาก BREST ได้เดินทางกลับประเทศฝรั่งเศสในวันอังคารที่ 4 สิงหาคม 2541 เวลา 22.50 น. โดย AF 173



LE VOYAGE DES JEUNES FRANÇAIS EN THAÏLANDE 20 JUILLET - 4 AOÛT 1998

- | | |
|------------------|--|
| Lundi 20 Juillet | 12 h 00 - Arrivée à Bangkok |
| | 13 h 00 - Installtion dans les familles d' accueil. |
| Mardi 21 Juillet | 9 h 00 - Visite de Wat Phra Kaew |
| | 12 h 00 - Déjeuner |
| | 14 h 00 - Visite de Phrathinung Wimanmek |
| | 16 h 00 - Visite de l' école Wachirawoot |
| | 18 h 00 - Dîner offert par ATPE à l' école Wachirawoot |



- Mercredi 22 Juillet 9 h 00 - Visite de l' Université Saint John
 - Installation de l' exposition sur la Bretagne
 12 h 00 - Déjeuner offert par l' Université Saint John
 14 h 00 - Conférence sur le Bouddhisme
- Jeudi 23 Juillet 7 h 00 - Départ en autocar pour Ayutthaya, Lopburi et
 Sukhothāi
 - Nuit a Sukhotai "L' HOTEL WUNG NUM
 KHANG
- VEndredi 24 Juillet 7 h 30 - Petit - déjeuner à l' Hôtel
 8 h 30 - Visite de Sukhotāi "LE PARC HISTORIQUE"
 10 h 30 - Vistite du musée "SAATHON GOLD TEXTILES"
 12 h 00 - Déjeuner au restaurant "KAEN SAK"
 13 h 00 - Départ pour Tak
 16 h 00 - Assistance à la Cérémonie d' Ouverture du Collège
 Lumnamping Présidée par Son Altesse Royale
 La Princesse Galyani Vadhana Krom Luang
 Naradhiwas Rajanagarindra
 18 h 00 - Dîner offert par le Collège Lumnamping
 - Nuit à Tak : au dortoir du Collège Lumnumping
- Samedi 25 Juillet 8 h 30 - Petit - Déjeuner au dortoir du CL
 - Départ pour Chiangmai
 13 h 00 - Déjeuner au restaurnat "BAAN SAK THAI"
 14 h 00 - Vistes des villages d' artisans (soie, argent, bois,
 laque)
 19 h 30 - Diner libre à NIGHT BAZZAAR
 - Nuit à l' hôtel : LAANNA PALACE

- Dimanche 26 Juillet 7 h 45 - Petit - Déjeuner à l' hôtel
 8 h 00 - Visite de PANG - CHANG MAE SA
 - Visite du ferme des papillons et des orchidées
 12 h 00 - Déjeuner au restaurant du ferme des papillons et
 des orchidées
 13 h 00 - Visite de Doi Suthep
 19 h 00 - Dîner "KAN TOKE" à KANTOKE PALACE
 - Nuit à l' hôtel LAANNA PALACE
- Lundi 27 juillet 7 h 00 - Petit - Déjeuner a l' hôtel
 7 h 30 - Retour en autocar à Bangkok
 12 h 00 - Dèjeuner au restaurant "JINTANA" à TAK
 19 h 00 - Arrivée à Bangkok
- Mardi 28 Juillet 9 h 00 - Visite de l' école SUKSANARI
 12 h 00 - Déjeuner offert par l' école SUKSANARI
 13 h 00 - Visite de l' école SUAN-KULAAB
 WITTHAYALAI
 15 h 00 - Visite de WAT PHO : LE BUDDHA COUCHE
 17 h 00 - Rendez- vous avec les familles d' accueil au
 parking de "RAJANAWISAMOSORN"
- Mercredi 29 Juillet 9 h 00 - Travail sur les thèmes donnés à l' Université saint
 John
 12 h 00 - Déjeuner libre
 - Visite d' un centre commercial : CENTRAL
 PLAZA
- Jeudi 30 juillet 6 h 00 - Départ en autocar pour Rajaburi
 9 h 00 - Visite du marché flottant de Damnoen Saduak
 12 h 00 - Dejeuner libre au centre commercial : BIG C
 13 h 00 - Visite de PHRA THI NANG BAAN PUEN
 15 h 00 - Visite de PHRA THI NANG
 MARUEKATHAIYAWON
 16 h 00 - Départ pour CHA - AM
 19 h 00 - Dîner libre au marche à HUA-HIN
 22 h 00 - Nuit à l' hôtel SUAN BUAK HAAD
- Vendredi 31 Juillet 9 h 30 - Petit - déjeuner à l' hôtel
 10 h 30 - Déart pour Nakhon Pathom.
 12 h 00 - Déjeuner libre au restaurant dans la ferme des
 crocodiles et des elephants
 13 h 00 - Visite de la ferme des crocodiles et des éléphants
 16 h 00 - Retour à bangkok
 19 h 00 - Rendez - vous avec les familles d' accueil à l'
 Universite Saint John

Samedi Août

Week - end en famille

Dimanche 2 Août

Lundi 3 Août

9 h 30 - Visite des Collège Bangkok Business (BBC)

12 h 00 - Dèjeuner offert par BBC

13 h 00 - Visite d'un centre commercail : WORLD TRADE CENTER

18 h 00 - Dîner à l' hôtel "CHAO PHRAYA PARK" offert par le lycée CHARLES DE FOUCAULD (Toutes les familles d' accueil et tous les amis sont invités.)

Mardi 4 Aout

20 h 00 - Rendez - vous à l' aéroport de Bangkok - Terminal II, AF 173

22 h 50 - Départ de Bangkok pour Paris



กิจกรรมประจำปี 2541

ของ

สมาคมครูภาษาฝรั่งเศสแห่งประเทศไทย

21-22 พฤศจิกายน 2541

ณ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

สรุปโดย อ.อรรรณี ป้านสวาสดี

สถาบันที่เข้าร่วมประกวดและแข่งขัน จำนวน 106 สถาบัน และได้รับผลการแข่งขัน ดังนี้

1. (1) บอร์ดนิทรรศการ

อุดมศึกษา

รางวัล	สถาบัน
1	สถาบันราชภัฏ สวนดุสิต
2	คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. (2) บอร์ดนิทรรศการ

มัธยมศึกษา

รางวัล	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	ร.ร. สามเสนวิทยาลัย
1	ร.ร. พรดพิทยาพยัค
2	ร.ร. สตรีศรีสุริโยทัย
	ร.ร. สตรีวิทยา
3	ร.ร. สตรีวัดระฆัง
ชมเชย	ร.ร. สตรีกุเ็ต
	ร.ร. ฤทธิยะวรรณาลัย
	ร.ร. สตรีชัยภูมิ

2. วาดภาพ

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	ด.ญ. นัตถรญา ปานเขียน	ร.ร. ศีกยานารี
1	นายโอม วรรณะ	ร.ร. สาธิต มศว. ปทุมวัน
2	น.ส. จุฑิมา ระหว่างงาน	ร.ร. พระโขนงวิทยาลัย
3	นายปิยะรงค์ แสงพรม	ร.ร. สุรศักดิ์มนตรี
	นายศิริศักดิ์ แซ่ลั่ว	ร.ร. ปัญญาวรคุณ
ชมเชย	น.ส. พจมาน สุภัทรวัน	ร.ร. สตรีศรีสุริโยทัย
	น.ส. เตือนจิต นาสารี	ร.ร. นารีอนุกุล อุบลราชธานี
	น.ส. จุรีมาศ กริติไกรนนท์	ร.ร. ศรีอยุธยา
	น.ส. พิไลพร สว่างรัตนพิमान	ร.ร. นครนายกวิทยาคม
	น.ส. จิราภรณ์ แซ่ว่อง	ร.ร. วัดอินทราราม
	น.ส. ภัทรียา พราหมณ์ฤกษ์	ร.ร. เบญจมาศเพออุทิศ เพชรบุรี
	น.ส. อรนุช เจนศิริวานิช	ร.ร. อัสสัมชัญคอนแวนต์
	น.ส. ภัทรวรรณ ภูมิถาวร	ร.ร. สตรีวิทยา
	น.ส. ดิษยา จักรพันธุ์ ณ อยุธยา	ร.ร. สาธิต มศว. ปทุมวัน
	น.ส. ภัทรวดี ชินอักษร	ร.ร. กาญจนานุกเคราะห์
	น.ส. วิฑูร ลั่นตเลขวงค์	ร.ร. รัตนนิบศร์
	น.ส. ธาคริต ทองแจ่ม	ร.ร. พระปฐมวิทยาลัย
	น.ส. ททัษมาศ สุชีเวช	ร.ร. โยธินบูรณะ
	น.ส. พรพิมล ไชยวรรณะนะ	ร.ร. เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์

3. (1) ตอบปัญหาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศฝรั่งเศส-ไทย

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส. จันทิปปภา ลากธนชัย	คณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

3. (2) ตอบปัญหาจากวีดิทัศน์

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส.แพรว จิตติพลังศรี	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
2	น.ส.พรทิพย์ มิสกี นายสรสิทธิ์ สว่างศิลป์ น.ส.เมธินี ชาญวลีชล น.ส.ปิยะนุช สุขสมวัฒน์	ร.ร. บางกะปิ ร.ร. สาธิต ม.ศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา ร.ร. เบญจมเทพอุทิศ เพชรบุรี
3	น.ส.พร้อมพันธุ์ จรัสแสงพิพัฒน์	ร.ร. อัสสัมชัญคอนเวนต์

4. (1) ตอบปัญหาจากวีดิทัศน์

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	นายอดิศร เสาวดี	ม.ศิลปากร
2	น.ส.นงลักษณ์ สัจฉริยะ	สถาบันราชภัฏ จันทระเกษม

4. (2) ตอบปัญหาจากวีดิทัศน์

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส. จิตติมา พงศ์พิฤกษ์	ร.ร. มาแตร์เดอี
1	นายเอกสิทธิ์ จันทน์แป้น	ร.ร. หาดใหญ่วิทยาลัย
2	น.ส. วรวรรณ จิตต์สนิทกุล น.ส. จันทร์นิภา บุญญเศรษฐ์	ร.ร. ศึกษานารี ร.ร. จิตรลดา
ชมเชย	น.ส. นพมาศ สุขดาวรรกร น.ส. วารินทร์ อ้นวีระวัฒนา น.ส. กัทรียา วัฒนสิน	ร.ร. ราชนีบน ร.ร. อัสสัมชัญ คอนเวนต์ ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา

5. (1) ท่องบทกวีนิพนธ์ภาษาฝรั่งเศส

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน-สถาบัน	ชื่อบทกวี
1	นายชาญณรงค์ เทียวจันทิก สถาบันราชภัฏสวนดุสิต	Mon vieux disait

5. (2) ท่องบทกวีนิพนธ์ภาษาฝรั่งเศส

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน-สถาบัน	ชื่อบทกวี
1	น.ส. ประภัสสร จันทร์สถิตย์พร ร.ร. ระยองวิทยาคม	Ballade du dernier amour
2	น.ส. กนกอร ฤกษ์ไศกินธุ์ ร.ร. สามเสนวิทยาลัย	Le chant de la paix
3	น.ส. วรฉนิภา อ่อนพันธ์ุ ร.ร. สาธิต ม.ศิลปากร	Les feuilles mortes
ชมเชย	น.ส.กัญญา สิงห์ณรงค์ ร.ร.สตรีวิทยา น.ส.รุ่งรัตน์ วัดเกษโรดม ร.ร.อัสสัมชัญคอนแวนต์ น.ส.อุบลีชัย ฌ หนองคาย ร.ร.พาณิชยการราชดำเนิน ธนบุรี	Barbara Les reparties de Nina Fleurs et couronnes

6. (1) เขียนบรรยายภาพประทับใจ

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส.บุปผา ผดุงกิจเจริญ นายมนตรี เกดทอง	คณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์ คณะโบราณคดี ม.ศิลปากร

6. (2) เขียนบรรยายภาพประทับใจ

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
ยอดเยี่ยม	น.ส.สุภาวรี รัตนศิริธัญญา	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนแวนต์
1	น.ส.ศิริรัตน์ กงสวรรค์	ร.ร. วิสุทธิรังษี
2	น.ส.ณัฐวัน ประทีปรัตน์	ร.ร. ขางตาคูรูกอนแวนต์
3	น.ส.อังสนา อัสวาทสถิต	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา

7. (1) เขียนและอ่านบทความเป็นภาษาฝรั่งเศส

อุดมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส.ณัฐสุภรณ์ อารีรักษ์	คณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์
2	น.ส.มาริสสา พันธรักรัษเดช	คณะโบราณคดี ม.ศิลปากร
4	น.ส.วรรณิ วงศ์ดิทรทรัพย์	คณะศิลปศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์

7. (2) เขียนและอ่านบทความเป็นภาษาฝรั่งเศส

มัธยมศึกษา

รางวัล	ผู้แข่งขัน	สถาบัน
1	น.ส. ปิยะดา อุทะโชค	ร.ร. เตรียมอุดมศึกษา
2	น.ส. ชินาลัย ไตรยะเมทิน	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์
3	น.ส. วิภาณันท์ ประสมปลื้ม	ร.ร. เบนจามินหาราช อุบลราชธานี
ชมเชย	น.ส. สายป่าน ปุรี วรรณชนะ น.ส. วันฉัตรภัท ทิพย์จันทร์ นายเจษฎา สุพจน์	ร.ร. สตรีวิทยา ร.ร. เซนต์โยเซฟ บางนา ร.ร. บางกะปิ

8. (1) พูดสนทนาภาษาฝรั่งเศส

อุดมศึกษา

รางวัล	สถาบัน	หัวข้อ
ยอดเยี่ยม	ร.ร. เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	
1	ร.ร. สตรีวิทยา	
2	ร.ร. สีกัน (วัดสนามจันทร์อุปถัมภ์)	
3	ร.ร. เบนจามินหาราช อุบลราชธานี	
ชมเชย	ร.ร. ระยองวิทยาคม ร.ร. หาดใหญ่วิทยาลัย ร.ร. บางกะปิ ร.ร. ราชนีบน ร.ร. ราชโศภิตานุเคราะห์	

8. (2) พูดสนทนาภาษาฝรั่งเศส (กึ่งละคร)

รางวัล	สถาบัน	หัวข้อ
1	ร.ร. สาธิต ม.ศิลปากร	
2	ร.ร. วิมุตยารามพิทยากร	
3	ร.ร. วิสุทธีรังษี	
ชมเชย	ร.ร. กุณเมธีรุทธารามวิทยาคม ร.ร. เบนจามินหาราชสุราษฎร์	

9. ร้องเพลง หมู่ ภาษาฝรั่งเศส

รางวัล	สถาบัน	ชื่อเพลง
ยอดเยี่ยม	ร.ร.สตรีวิทยา	Je veux qu'on m'aime
	ร.ร.เตรียมอุดมศึกษา พญาไท	Chimbolom
	ร.ร.เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	Méfié - toi , des garçons
ชมเชย	ร.ร.พรตพิทยพยัต	Au revoir
	ร.ร.เบญจมาภรณ์	Tous les enfants chantent avec moi
	ร.ร.สายน้ำผึ้ง	La maison du bonheur.
	ร.ร.สิริรัตนนคร	C'est un poète

10. ร้องเพลง เดี่ยว ภาษาฝรั่งเศส

รางวัล	สถาบัน	ชื่อเพลง
ยอดเยี่ยม	ร.ร.สตรีวิทยา	Mademoiselle chante le blue
	น.ส.สุภาภรณ์ ชูชาติไทย	
	ร.ร.สิรินธร	
1	น.ส.ชลธิชา คณรัตน์ปทุม	Le temps des cerises
	ร.ร.พาณิชย์การราชดำเนิน ธนบุรี	Parlez - moi d' amour
	น.ส.ชนิษฐา วิวประเสริฐ	
3	ร.ร.สตรีวิทยา	Le temps des cerises
	น.ส.พริณีย์ ราชภัณฑรักษ์	
ชมเชย	ร.ร.ระยองวิทยาคม	Comme quand j'étais môme.
	นายธีรเดช หุ่นสนอง	
	ร.ร.เซนต์โยเซฟคอนเวนต์	Habanera de Carmen
	น.ส.ชุลีกร จงคดีกิจ	
	ร.ร.บดินทร์เดชา (สิงห์ สิงหเสนีย์)	
	น.ส.บุญญ์สุดา รัตนชาติดา	Je veux qu'on m'aime

จาก

บ ร ร ณา ธิ ก า ร



วารสาร ส.ค.ส.ท.ของคุณเล่มนี้ เป็นฉบับที่ 83 - 84 ปีที่ 2 เล่มที่ 3 - 4 อันเป็นฉบับสุดท้ายของพ.ศ.2541


เราได้ภาพเก่าปรุปรุสักขยดใหม่ ซึ่งเป็นจิตรกรรมแห่งจินตนาการทางปรัชญาศาสนา เป็นผลงานน่าทึ่ง มีความเคร่งขรึม และขลังไม่จีจิดตา ทั้งยังกระตุ้นจิตวิญญาณให้สำนึกถึงพระพุทธรูปคุณที่ทรงเมตตาประทานความคิด สติ และปัญญาแด่มวลมนุษย์อีกด้วย พลังอำนาจของสติและปัญญา มีความยิ่งใหญ่เพียงใด หากใครยังไม่เคยตระหนัก ก็จงทดลองปฏิบัติประกอบจินตนาการดูเถิด แล้วท่านจะประจักษ์ด้วยตนเองว่าสิ่งล้ำค่าก็เกิดกับท่านได้และเป็นของท่าน

เรื่องความรู้ทางภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศสนั้น วารสารของเราไม่เคยขาดเลย ผู้อ่านจะได้พบผลงานที่มีค่าทางวิชาการของ รศ. ดารณี เมืองมา รศ. สงศรี ศรีจักราพันธุ์ และศาสตราจารย์ทัศนีย์ นาควิษระ ที่ให้ผลงานมาอ่านอย่างเต็มอิม ขอขอบคุณสมาชิกสมาคมที่เอื้อเฟื้อมอบผลงานอันมีเกียรติยิ่งนี้ให้แก่เพื่อนสมาชิก โดยผ่านวารสารของคุณ

พบกันใหม่ปีหน้าค่ะ

สิทธา พิณีภูวดล



ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอน
ที่เลือกใช้แต่หนังสือเรียนของ
วัฒนาพานิช  สาราธาราษฎร์

วพ. มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพหนังสือเรียน ไม่หยุดยั้ง



Alliance Française de Bangkok
29 THANON SATHON TAI, BANGKOK 12, THAILANDE. TEL 286.58.79 & 286.33.41-TELEGR. ALFRANTHAI

สมาคมฝรั่งเศส 29 ถนนสาทรใต้ กรุงเทพฯ ๑2

มุมหนึ่งของประเทศฝรั่งเศส
UN PETIT COIN DE FRANCE



ท่านจะพบสิ่งที่น่าสนใจ
ชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสทุกระดับ
ห้องสมุดไอโถง
ภาพยนตร์, คอนเสิร์ต
เครื่องดื่ม, อาหารเลิศรส
บรรยายกาสิโนรันทรมย์ สวยงาม
ขอเชิญอ่านหนังสือวารสารรายเดือนของเรา

VOUS Y TROUVEREZ



des cours de langue
des films, des concerts...
un bar-restaurant agréable
une grande bibliothèque
une ambiance

LISEZ AUSSI NOTRE
JOURNAL MENSUEL